

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

DIAGNÓZIS ALAPÚ HELYZETFELTÁRÁS

- EFOP-5.2.4-17
TÁRSADALMI

INNOVÁCIÓK – ADAPTÁCIÓK, ÚJ MÓDSZEREK KITERJESZTÉSE – „A JELENLÉT PROGRAM KITERJESZTÉSE HÁROM TELEPÜLÉSRE” PROJEKT KERETÉBEN -

- kutatási jelentés -

Készítette:

SORECO Társadalomkutatási Tanácsadó Bt.

H-1082 Budapest,

Kisfaludy utca 22.

(+361) 785-48-42

soreco@soreco.hu

2018. szeptember - november

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

Tartalom

Táblázatjegyzék	3
Ábrajegyzék	5
Módszertan	7
A kvantitatív kutatás eredményei	9
Demográfia és gazdasági aktivitás.....	9
Egyéb szocio-demográfiai jellemzők	16
Munkavállalás, pénzkereset körülményei	20
Pénzügyi gazdálkodás	24
Lakásviszonyok.....	34
Gazdálkodás.....	49
Szolgáltatások, intézmények	52
Egészségügyi állapot	58
Településről alkotott vélemény, elégedettség.....	63
Máltai Szeretetszolgálat szerepvállalása	67
A kvalitatív kutatás eredményei, főbb megállapítások.....	71
Erk	71
Prügy	78
Ózd.....	89

Táblázatjegyzék

1. táblázat: Demográfiai jellemzők: nem	9
2. táblázat: Demográfiai jellemzők: életkor	9
3. táblázat: Demográfiai jellemzők: iskolázottság.....	10
4. táblázat: Demográfiai jellemzők: háztartáson belül a legmagasabb iskolai végzettség	10
5. táblázat: Háztartáslétszám	11
6. táblázat: Gyerekszám	11
7. táblázat: Jellemző háztartás (család-) típusok aránya.....	11
8. táblázat: Demográfiai jellemzők: gazdasági aktivitás.....	13
9. táblázat: Demográfiai jellemzők: munkavégzés a háztartásokban	14
10. táblázat: Demográfiai jellemzők: inaktívak elsődleges munkaerőpiacra lépési szándéka (összes inaktív háztartástagot figyelembe véve).....	14
11. táblázat: Demográfiai jellemzők: inaktívak elsődleges munkaerőpiacra lépés akadályai – ha (egyébként) tervezi a belépést (összes inaktív háztartástagot figyelembe véve)	14
12. táblázat: Demográfiai jellemzők: inaktívak elsődleges munkaerőpiacra lépési szándékának okai – ha nem tervezi a belépést (összes inaktív háztartástagot figyelembe véve)	15
13. táblázat: Van-e Önnek, illetve az Önök családjának a háztartásban... ..	16
14. táblázat: Az elmúlt három évben előfordult-e, hogy Ön és/vagy házaspárja... ..	22
15. táblázat: Az Önök családja mennyi nettó jövedelemhez jutott az elmúlt hónapban a következő forrásokból? – bevételszerkezet	24
16. táblázat: Az Önök családja mennyi nettó jövedelemhez jutott az elmúlt hónapban a következő forrásokból? – forrásszerkezet.....	25
17. táblázat: Az Önök családjában mekkorák a havi kiadások?	26
18. táblázat: Az Önök családjában mekkorák a havi kiadások?	27
19. táblázat: Sokan vannak ma Magyarországon, akiknek valamilyen tartozásuk, kifizetési hátralékuk van. A következők közül van-e Önöknek valamilyen kifizetési hátralékuk vagy adósságuk?	29
20. táblázat: Mivel kapcsolatban volt nagyobb vagy rendkívüli kiadásuk? - azok körében, akiknél legalább egyszer volt rendkívüli kiadás.....	30
21. táblázat: Kölcsönfelvétel paraméterei	31
22. táblázat: Van-e a lakásban/házban, vagy tartozik-e hozzá... ..	40
23. táblázat: Lakás/ház kérdezőbiztosági megítélése.....	41
24. táblázat: Tervezik-e a következőket?	41
25. táblázat: Lakószobák alapparaméterei	42
26. táblázat: Jellemző-e az Önök háztartására, vagy nem jellemző?.....	48
27. táblázat: Ha nem adták a körülmények, mi az, ami hiányzik hozzá? – azok körében, akik nem feltétlenül adták a körülmények a termeléshez.....	50

28. táblázat: Különböző szolgáltatások, intézmények igénybevétele – Erk település.....	53
29. táblázat: Különböző szolgáltatások, intézmények igénybevétele – Sajóvárkony (Ózd) településrész	54
30. táblázat: Különböző szolgáltatások, intézmények igénybevétele – Prügy település.....	55
31. táblázat: Részesült-e az elmúlt 12 hónapban valaki a családtagok közül a következő természetbeni, pénzügyi ellátásokból vagy személyes szolgáltatásokból?.....	56
32. táblázat: Véleménye szerint az elmúlt években itt, ezen a településen, illetve környéken romlott, nem változott vagy javult.....	64
33. táblázat: Mennyire lenne szükség Ön szerint ezen a településen a következő típusú szolgáltatásokra, segítségre?	69

Ábrajegyzék

1. ábra: Mikor voltak utoljára nyaralni, üdülni a családdal?	16
2. ábra: Milyen gyakran szokott Ön internetezni?	17
3. ábra: Milyen gyakran jár Ön egyházi, vallási közösségi szertartásokra (mise, istentisztelet), leszámítva a családi eseményeket (esküvő, temetés, keresztlő)?	17
4. ábra: Milyen közösségbe szokott járni?	18
5. ábra: A kérdezőbiztos szerint a közvetlen környéken:.....	18
6. ábra: A kérdezőbiztos szerint a válaszadó... ..	19
7. ábra: Szokott-e pénzt keresni valaki a családból a következő tevékenységekkel?.....	20
8. ábra: Van-e Önöknek olyan hitelük, tartozásuk, amit rendszeres havi részletekkel kell törleszteni?	28
9. ábra: Ha igen, hány ezer forint a havi törlesztés?	28
10. ábra: Az elmúlt három évben volt-e valamilyen nagyobb vagy rendkívüli kiadásuk?	30
11. ábra: Előfordult-e az elmúlt három évben, hogy kölcsönt, segítséget kértek a következőktől?	31
12. ábra: Hány ezer forint hiányzik a háztartásnak egy hónapban ahhoz, hogy nagyobb gondok nélkül meg tudjanak élni?	32
13. ábra: Van-e valamilyen megtakarításuk?	32
14. ábra: Van-e a háztartásban valakinek bankszámlája?	33
15. ábra: A kérdezőbiztos szerint a ház/lakás jellege:	34
16. ábra: Mióta lakik Ön ebben a házban/lakásban? (év).....	35
17. ábra: Honnan költözött ide?	35
18. ábra: Ki ennek a lakásnak/háznak a tulajdonosa, illetve milyen jogcímen laknak itt?	36
19. ábra: Mekkora a ház/lakás teljes alapterülete? (m ²)	37
20. ábra: Lakás/ház átlagos életkora (év).....	38
21. ábra: Milyen a ház/lakás építésmódja?.....	38
22. ábra: Lakóingatlanok komfortfokozata	39
23. ábra: Substandard lakások/házak aránya	40
24. ábra: Lakószobák ajtajainak állapota	42
25. ábra: Lakószobák ablakainak állapota.....	43
26. ábra: Lakószobák burkolatainak állapota.....	44
27. ábra: Milyen árammérő óra van Önöknél?	45
28. ábra: Előfordult már Önöknél, hogy számlatartozás miatt kikapcsolták az áramszolgáltatást?	45
29. ábra: Előfordult már Önöknél, hogy számlatartozás miatt kikapcsolták a gázzolgáltatást? – azok körében, ahol van vezetékes gáz	46
30. ábra: Miként szoktak melegvizet előállítani fürdéshez, mosogatáshoz?.....	46

31. ábra: Mivel szoktak főzni, sütni?.....	47
32. ábra: Mivel szoktak télen fűteni?.....	47
33. ábra: A ház/lakás mindegyik helyisége fűthető-e?	48
34. ábra: Termelnek-e Önök zöldségeket, gyümölcsöket?.....	49
35. ábra: Tudnának-e itt a ház körül - adottak-e a körülmények ahhoz - hogy eladásra/leadásra termeljenek zöldséget-gyümölcsöt?.....	50
36. ábra: Ha szerveznének egy tanfolyamot, illetve biztosítanák a lehetőséget ahhoz, hogy Önök eladásra/leadásra termeljenek zöldséget/gyümölcsöt, akkor Önök:	51
37. ábra: Tartanak-e Önök haszonállatokat?	51
38. ábra: Rendszeresen el tudják vinni az óvodába a gyereke(ke)t? - azok körében, ahol van óvodáskorú gyerek	57
39. ábra: Van olyan hely a lakásban, ahol elmélyülten tud tanulni, leckét írni a gyerek(ek)? - azok körében, ahol van iskoláskorú gyerek.....	57
40. ábra: Szed-e valaki a családban tartósan gyógyszert?	58
41. ábra: Ki tudják váltani a szükséges gyógyszereket a patikából?	59
42. ábra: Van-e valamilyen kisebb-nagyobb rendszerességgel visszatérő betegsége?	59
43. ábra: Mennyire elégedett Ön az egészségével, a közérzetével?	60
44. ábra: Mikor volt Ön legutóbb háziorvosnál?.....	60
45. ábra: Mikor vett Ön részt legutóbb valamilyen egészségügyi szűrővizsgálaton?.....	61
46. ábra: Ön dohányzik?.....	61
47. ábra: Milyen gyakran fogyaszt alkoholt?	62
48. ábra: Milyen gyakran szokott sportolni vagy szabadidős tevékenységhez kapcsolódóan testmozgást végezni?	62
49. ábra: Mindent egybevetve, mit mondana Ön erről a településről... ..	63
50. ábra: Mennyire elégedett Ön a következőkkel? – Erk település	65
51. ábra: Mennyire elégedett Ön a következőkkel? – Sajóvárkony (Ózd) településrész.....	65
52. ábra: Mennyire elégedett Ön a következőkkel? – Prügy település	66
53. ábra: És hogyan ítéli meg, Ön most:	66
54. ábra: Hallott-e Ön arról/tudja-e, hogy a Máltai Szeretetszolgálat ezen a településen különböző tevékenységeket végez, szolgáltatásokat nyújt?	67
55. ábra: Hogyan ítéli meg a Máltai Szeretetszolgálat jelenlétét a településen?.....	67
56. ábra: Önöknek konkrétan segített-e valamiben a Máltai Szeretetszolgálat? Vett-e Ön már igénye a Máltai Szeretetszolgálat által nyújtott szolgáltatások közül valamit?.....	68
57. ábra: Ha rangsorolni kellene a következő típusú dolgokat, mire lenne a leginkább szüksége az Önök családjának? És mire másodsorban? És mire harmadsorban...? (1: leginkább szükséges; 6: legkevésbé szükséges).....	70

Módszertan

A Magyar Máltai Szeretetszolgálat az EFOP-5.2.4-17 'Társadalmi innovációk – Adaptációk, új módszerek kiterjesztése' támogatási konstrukció keretében pályázati forrást nyert három település – Erk, Prügy, Ózd (Sajóvárkony) – vonatkozásában az MMSZ „Modellprogramok” égisze alatt működő "Jelenlét" programok kiterjesztésére. A Jelenlét programok keretében az MMSZ többféle szolgáltatás nyújt, például: jelenléten alapuló szociális munka; a helyi humán szolgáltatások elérhetőségének fejlesztése, koordinációjuk javítása; szociális, közösség-fejlesztési, oktatási, és egészségügyi szolgáltatások nyújtása; szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása. A nyújtott szolgáltatások összhangban állnak a pályázati konstrukció fő célkitűzésével: a (köz)szolgáltatások elérhetőségének és minőségének fejlesztésével, esélyteremtő szerepének javításával. Az egyes Jelenlét pontokon három szakember foglalkoztatását tervezik.

A jelen kutatási jelentés a megvalósított program bemeneti mérésének tekinthető. A tervezett hatásvizsgálat bemeneti mérésének elvégzéséhez a három érintett település (Prügy, Erk, Ózd (Sajóvárkony) komplex szociális helyzetelemzését végeztük el.

A bemeneti helyzetfelmérés elvégzését két módszerrel végeztük el.

I. Survey lekérdezése a háztartásokban

A három településen összesen 300 véletlenszerűen kiválasztott háztartást kérdeztünk meg, mindegyik településen 100-100 megkérdezést végeztünk. Bár a háztartások elméletileg véletlenszerűen lettek kiválasztva, joggal feltételezhetjük azt, hogy a kérdőívre inkább azok a családok válaszoltak, akik amúgy célcsoportjai, vagy potenciális célcsoportjai lehetnek a Máltai Szeretetszolgálat segítő tevékenységének.

A háztartási kérdőívben a következő témákat járánk körül:

- Háztartások összetétele (családszerkezet)
- Lakáshelyzet
- Jövedelmi helyzet (bevételek, kiadások)
- Gazdasági aktivitás jellemzői
- Egészségügyi állapot
- Szociális problémák, nehézségek (szubjektív helyzetértékelésük, jövőbeni kilátásaik)
- Szociális networking (intézményekkel, hatóságokkal való kapcsolatok, nehézségek, attitűdök, közszolgáltatások igénybevétele, ezek problémái)

A kérdőíveket személyes megkérdezésen alapuló felvétellel kérdeztük, a kérdőív hossza hozzávetőlegesen 60 percnak adódott. A kérdőívek eredményeit az elemzésben településenként mutatjuk be.

II. Kvalitatív kutatás – interjúk

Ahhoz hogy pontos helyzetképet tudjunk adni a települések gazdasági, munkaerő-piaci, szociális helyzetéről interjúkat is készítettünk az egyes településeken. Az interjúk azon túl, hogy segítenek

a helyzet mélyebb megértésében, az adatok megfelelő értelmezéséhez, illetve olyan információk hozzájutásához is hozzásegítenek minket, amiket az adatokból nem tudnánk kinyerni. Az interjúkat minden esetben diktafonnal rögzítettük, az interjúk 60-90 perc hosszúságúak voltak. Összesen 19 interjút készítettünk. Az egyes településeken jellemzően a következő szereplőket kerestük fel: polgármester, iskolaigazgató, óvodavezető, családsegítő, védőnő, Máltai szeretetszolgálat munkatársa.

A kvantitatív kutatás eredményei

Demográfia és gazdasági aktivitás

Mindhárom településen a válaszadók többsége nő volt, legalább kétharmaduk legfeljebb 40 éves. Erken valamivel több volt a férfi válaszadó, látszólag ez tükröződik a valamivel magasabb iskolázottsági arányokban is. Míg Sajóvárkonyon a válaszadók közel kilenctizede, Prügyön pedig háromnegyede legfeljebb az általános iskola nyolc osztályát végezte el, addig ez az aránya Erken „mindössze” 56%. E település válaszadói közül közel 40 százaléknyan vannak a szakmunkás, szakiskolai végzettek. Ugyanakkor, lényegesen egyik településen sem különbözik egymástól (nemtől függetlenül) a megkérdezettétől a háztartás iskolázottsága. Ha a háztartáson belüli legmagasabb iskolai végzettséget vizsgáljuk, akkor látható, hogy Sajóvárkonyon a legkedvezőtlenebb a helyzet: a háztartások háromnegyedében csak nyolc általános, ötödében pedig szakmunkás bizonyítvány a legmagasabb iskolai végzettség. Ehhez képest akár Prügyön, akár Erken jobb a helyzet: utóbbi településen a felkeresett háztartások felében szakmunkás és 8 százaléka még ennél is magasabb iskolázottság, Prügyön pedig 24% szakmunkás és 15% ennél magasabb iskolai végzettség jellemző.

1. táblázat: Demográfiai jellemzők: nem

	válaszadó		háztartás/élettárs*	
	férfi	nő	férfi	nő
Erk	34%	66%	63%	34%
Sajóvárkony (Ózd)	7%	93%	94%	6%
Prügy	11%	89%	92%	8%

*ha van

2. táblázat: Demográfiai jellemzők: életkor

	válaszadó				háztartás/élettárs*			
	-29	30-44	45-60	60+	-29	30-44	45-60	60+
	évesek				évesek			
Erk	35%	40%	23%	2%	37%	43%	21%	0%
Sajóvárkony (Ózd)	31%	35%	22%	12%	32%	39%	19%	10%
Prügy	25%	40%	26%	10%	25%	35%	27%	13%

*ha van

3. táblázat: Demográfiai jellemzők: iskolázottság

	válaszadó				házastárs/élettárs*			
	legfeljebb 8 osztály	szakmunkás, szakiskola	érettségizett	diplomás	legfeljebb 8 osztály	szakmunkás, szakiskola	érettségizett	diplomás
Erk	56%	39%	3%	2%	61%	36%	4%	0%
Sajóvárkony (Ózd)	88%	8%	3%	0%	86%	13%	1%	0%
Prügy	76%	10%	12%	1%	74%	22%	4%	0%

*ha van

4. táblázat: Demográfiai jellemzők: háztartáson belül a legmagasabb iskolai végzettség

	legfeljebb 8 osztály	szakmunkás, szakiskola	érettségizett	diplomás
Erk	43%	49%	5%	3%
Sajóvárkony (Ózd)	74%	21%	5%	0%
Prügy	61%	24%	14%	1%

Az átlagos háztartáslétszám Erken 4,2, Sajóvárkonyon 4,5, Prügyön pedig 4 fő körül alakul. A háztartáslétszám módusza Sajóvárkonyon 5 fő, a másik két településen 4 fő. Az egyfős háztartások aránya Erken a legkisebb, mindössze 3%, ugyanakkor itt a legkisebb a legalább hatfős háztartások részaránya is (11%). Ez utóbbi mutató Sajóvárkonyon 26%, azaz a háztartások negyedében legalább hat fő lakik. Az átlagos gyerekszám Erken 2,4, Prügyön 2,8, Sajóvárkonyon pedig 3,5. Utóbbi településrészen 27% volt azon háztartások aránya, ahol legalább öt gyerek él. A gyerektelen háztartások aránya a felkeresett háztartások közül elenyésző.

A háztartásszerkezetet vizsgálva négy fő típust különböztettünk meg. A nukleáris családnak a válaszadó, a házastárs/élettárs, illetve a saját gyerek a tagja; a mozaikcsaládban nem saját nevelt gyerek is él; a nagycsaládban pedig a háztartás tagja az unoka, a szülő vagy a nagyszülő is (más rokon azonban nem); végezetül a negyedik, egyéb típusba az összes többi összetételű háztartást soroltuk. Jellemző, hogy Erken a háztartások kétharmadát a nukleáris típusba lehet sorolni, Sajóvárkonyon viszont ez az arány „csupán” 50%. A heves megyei településen a mozaikcsaládok aránya magas, 18%. Meglepő módon a nagycsaládok aránya nulla mindhárom településen. A három fő típusba nem egyértelműen besorolható háztartástípusok aránya Sajóvárkonyon a legmagasabb.

5. táblázat: Háztartáslétszám

	átlagos háztartáslétszám	leggyakoribb háztartáslétszám	egyfős háztartások aránya	legalább hatfős háztartások aránya
Erk	4,17	4	3%	11%
Sajóvárkony (Ózd)	4,53	5	6%	26%
Prügy	4,02	4	7%	20%

6. táblázat: Gyerekszám

	átlagos gyerekszám	leggyakoribb gyerekszám	gyerektelen háztartások aránya	legalább ötgyerekes háztartások aránya
Erk	2,40	2	0%	3%
Sajóvárkony (Ózd)	3,50	3	3%	27%
Prügy	2,84	2	2%	14%

7. táblázat: Jellemző háztartás (család-) típusok aránya

	nukleáris család	mozaikcsalád	nagycsalád	egyéb család
Erk	66%	18%	0%	16%
Sajóvárkony (Ózd)	50%	7%	0%	43%
Prügy	57%	6%	0%	37%

Erken a válaszadók 27 százaléka 8 órás bejelentett állásban van, további 2 százalékuk pedig ugyancsak bejelentett részmunkát vállal. Alkalmi munka 5, közmunka 8 százalékukra jellemző. Sajóvárkonyon, illetve Prügyön ennél kedvezőtlenebb a gazdasági aktivitást mérő mutatók – még

akkor is, ha ezeken a településeken a válaszadók zöme nő volt. E két településen a bejelentett 8 órában dolgozók aránya (a válaszadók között) alig haladja meg a 10 százalékot, viszont magas a közmunkások (Prügy), illetve a munkanélküliek és nyugdíjasok aránya (Sajóvárkony). Összességében, ha a válaszadó, illetve a házas/élettárs gazdasági aktivitását együtt nézzük, akkor Erken a legmagasabb azon háztartások aránya, ahol legalább egyikük 8 vagy 4 órás bejelentett állásban dolgozik. Ez az arány Prügyön 34, Sajóvárkonyon 29%. Ha ehhez hozzászámítjuk az alkalmi munkát végzőket, akkor Erken a háztartások mintegy háromnegyedében van munkavállaló a háztartás vezetői között. Prügyön és Sajóvárkonyon ez az arány még akkor is jóval alacsonyabb (47 és 61%) ha nemcsak a válaszadót és élettársát, hanem az összes háztartástag gazdasági aktivitását is vizsgáljuk. Azok, akik bejelentett vagy alkalmi munkát végeznek jellemzően öt ágazatban helyezkedtek el. Erken az egészségügyi és szociális ellátásban (28%), valamint az építőiparban (21%) dolgoznak sokan. Sajóvárkonyban az egyéb szolgáltatási szektor (53%), illetve az építőipar (20%) a leggyakoribb, Prügyön pedig az egyéb szolgáltatásokon (48%) kívül a mezőgazdaság (22%) tűnik meghatározónak.

Az inaktív háztartástagok 72 százaléka tervezi az elsődleges munkaerőpiacra lépést – legalábbis Prügyön. Ez az arány Sajóvárkonyon 46%, Erken pedig mindössze 28%. A munkaerőpiacra lépés legnagyobb akadálya (ha tervezik a belépést) Prügyön a szakképzettség hiánya, valamint a rossz közlekedési lehetőségek. Sajóvárkonyon szintén az aluliskolázottságot emelték ki, de sokan említették a gyermekfelügyelet megoldatlanságát vagy egyéb tényezőket is. Erken – Prügyhöz hasonlóan – a képzettségi deficit, illetve a közlekedési nehézségek számítanak a legnagyobb akadálnak. Azok, akik nem tervezik a munkavállalást, Erken és Sajóvárkonyban a gyermekfelügyelet megoldatlanságával és az egészségügyi állapottal, Prügyön pedig leginkább a közlekedési helyzettel magyarázzák a passzivitást.

8. táblázat: Demográfiai jellemzők: gazdasági aktivitás

	válaszó							
	8 órás bejelentett állás	részmunkaidős bejelentett állás	alkalmi munka	közmunka, közfoglalkoztatás	GYES, GYED, htb.	munkanélküli, egyéb inaktív	nyugdíjas	egyéb
Erk	27%	2%	5%	8%	41%	9%	2%	6%
Sajóvárkony (Ózd)	11%	1%	2%	11%	35%	22%	10%	8%
Prügy	12%	1%	2%	58%	14%	6%	6%	2%
	házastárs/élettárs*							
	8 órás bejelentett állás	részmunkaidős bejelentett állás	alkalmi munka	közmunka, közfoglalkoztatás	GYES, GYED, htb.	munkanélküli, egyéb inaktív	nyugdíjas	egyéb
Erk	30%	1%	24%	6%	28%	6%	1%	5%
Sajóvárkony (Ózd)	30%	3%	28%	12%	1%	13%	7%	6%
Prügy	32%	3%	5%	21%	4%	16%	13%	7%

*ha van

9. táblázat: Demográfiai jellemzők: munkavégzés a háztartásokban

	válaszadó vagy házastársa/élettársa körében			a háztartás összes tagját tekintve		
	van 8 órás, vagy részmunkaidős bejelentett állás	bejelentett munka és/vagy alkalmi munka	bejelentett, alkalmi munka és/vagy közmunka	van 8 órás, vagy részmunkaidős bejelentett állás	bejelentett munka és/vagy alkalmi munka	bejelentett, alkalmi munka és/vagy közmunka
Erk	48%	74%	84%	49%	76%	86%
Sajóvárkony (Ózd)	29%	50%	62%	39%	61%	71%
Prügy	34%	38%	85%	41%	47%	88%

10. táblázat: Demográfiai jellemzők: inaktívak elsődleges munkaerőpiacra lépési szándéka (összes inaktív háztartástagot figyelembe véve)

	tervezi	nem tervezi
Erk	28%	72%
Sajóvárkony (Ózd)	46%	54%
Prügy	72%	28%

11. táblázat: Demográfiai jellemzők: inaktívak elsődleges munkaerőpiacra lépés akadályai – ha (egyébként) tervezi a belépést (összes inaktív háztartástagot figyelembe véve)

	rossz a közlekedés	gyerekfelügyelet megoldatlansága	szakképzettség hiánya	gondozásra szoruló hozzátartozó	csak rosszul fizető munka van	egészségi állapot	egyéb
Erk	22%	4%	48%	4%	4%	4%	13%
Sajóvárkony (Ózd)	0%	21%	46%	3%	4%	9%	17%
Prügy	35%	9%	40%	2%	3%	11%	1%

12. táblázat: Demográfiai jellemzők: inaktívak elsődleges munkaerőpiacra lépési szándékának okai - ha nem tervezi a belépést (összes inaktív háztartástagot figyelembe véve)

	rossz a közlekedés	gyerekfelügyelet megoldatlansága	szakképzettség hiánya	gondozásra szoruló hozzátartozó	csak rosszul fizető munka van	egészségi állapot	kijönnek így is a pénzből	sok a ház körüli teendő	egyéb
Erk	2%	40%	12%	4%	3%	19%	12%	3%	6%
Sajóvárkony (Ózd)	5%	32%	7%	3%	0%	16%	7%	2%	29%
Prügy	52%	11%	9%	0%	5%	7%	16%	0%	0%

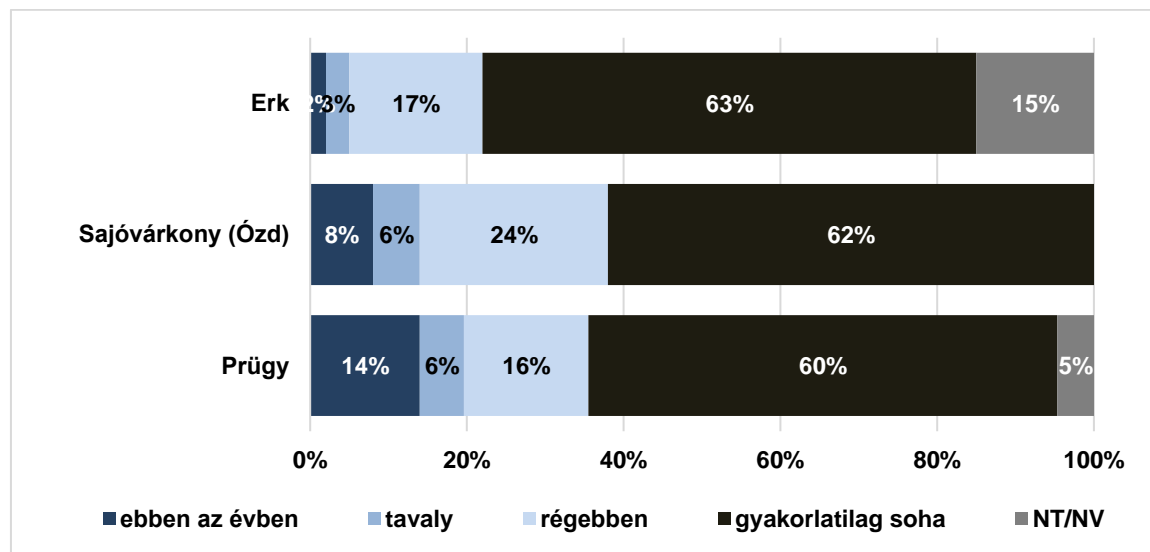
Egyéb szocio-demográfiai jellemzők

A tartós fogyasztási cikkek közül a televízió, a mosógép, az okostelefon található meg a háztartások többségében – településtől függetlenül. Számítógép a prügai háztartások több mint felében, Erken harmadában, Sajóvárkonyban negyedében található meg. Személygépkocsi a felkeresett háztartások 17 százalékában van – zömében öt évnél régebbi típus.

13. táblázat: Van-e Önnek, illetve az Önök családjának a háztartásban...

	Erk	Sajóvárkony (Ózd)	Prügy
televízió?	90%	96%	94%
mosógép?	68%	93%	91%
okostelefon	62%	55%	51%
számítógép, laptop?	34%	24%	61%
hagyományos mobiltelefon	13%	41%	58%
5 évesnél régebbi gyártású személygépkocsi?	16%	13%	17%
300 kötetnél több könyv?	0%	3%	5%
500 ezer forintnál jelentősebb pénzügyi megtakarítás?	3%	2%	2%
másik lakóingatlan, nyaraló?	4%	1%	2%
5 évesnél újabb gyártású személygépkocsi?	1%	3%	0%
saját vállalkozás, tulajdonrész vállalkozásban?	3%	1%	0%

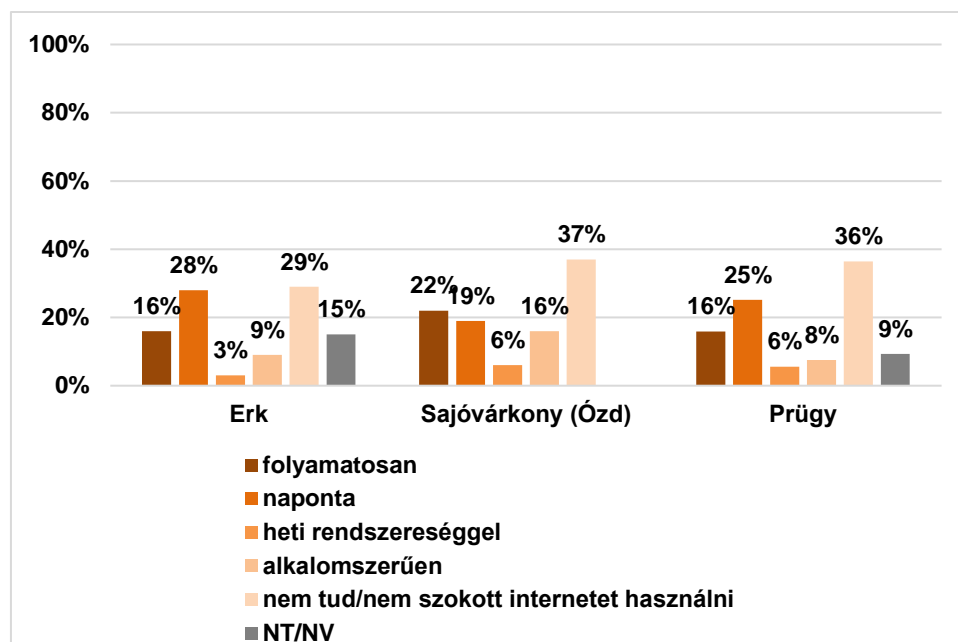
1. ábra: Mikor voltak utoljára nyaralni, üdülni a családdal?

Internethasználat szempontjából mindhárom település lakóinak profilja hasonló. A háztartások kb. 40 százaléka folyamatosan vagy legalábbis naponta internetezik, ugyanakkor közel fele részük teljesen kimarad ebből a lehetőségből.

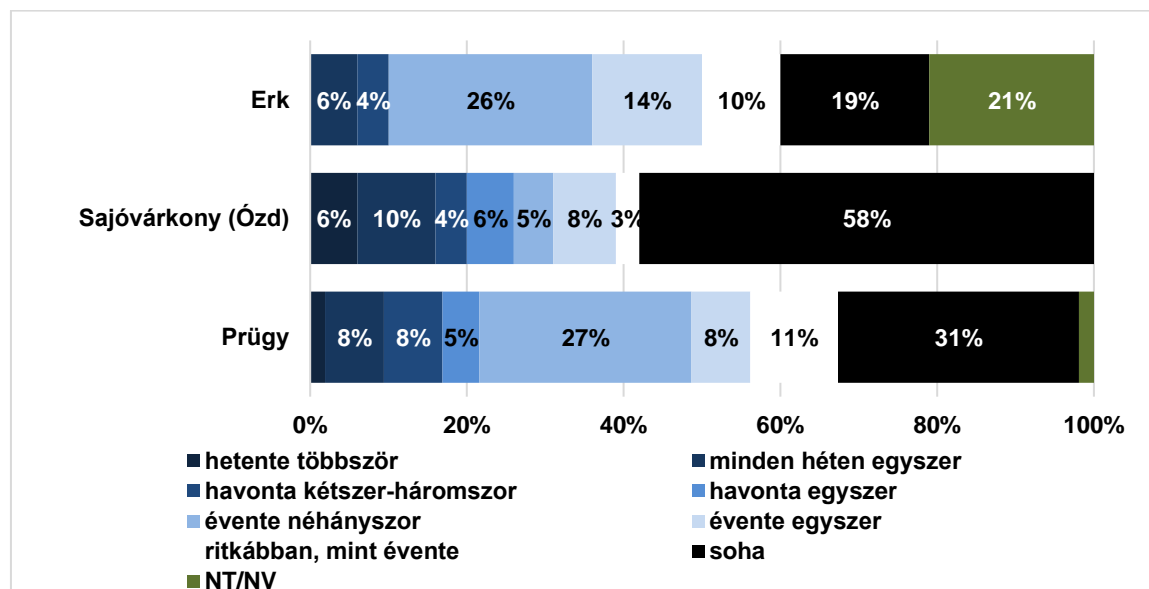

2. ábra: Milyen gyakran szokott Ön internetezni?

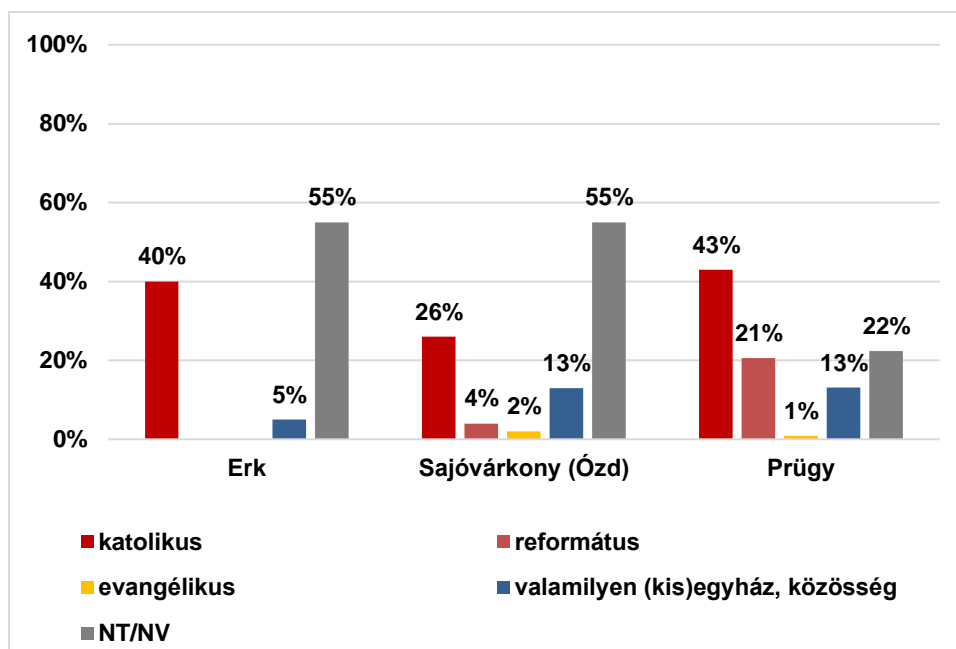

Erk és Prügy háztartásaiban gyakoribb az, hogy rendszeresen vallási közösségbe járnak a válaszadók. Sajóvárkonyban a legmagasabb azok aránya (58%), akik sohasem járnak vallási szertartásokra. Bár Erken és Sajóvárkonyban elég magas a válaszmegtagadók aránya, mindhárom településre jellemző, hogy többségben vannak a katolikus kötődésű háztartások. Sajóvárkony és Prügy lakói között a kisegyházak térítő tevékenysége is kimutatható.

3. ábra: Milyen gyakran jár Ön egyházi, vallási közösségi szertartásokra (mise, istentisztelet), leszámítva a családi eseményeket (esküvő, temetés, keresztelő)?

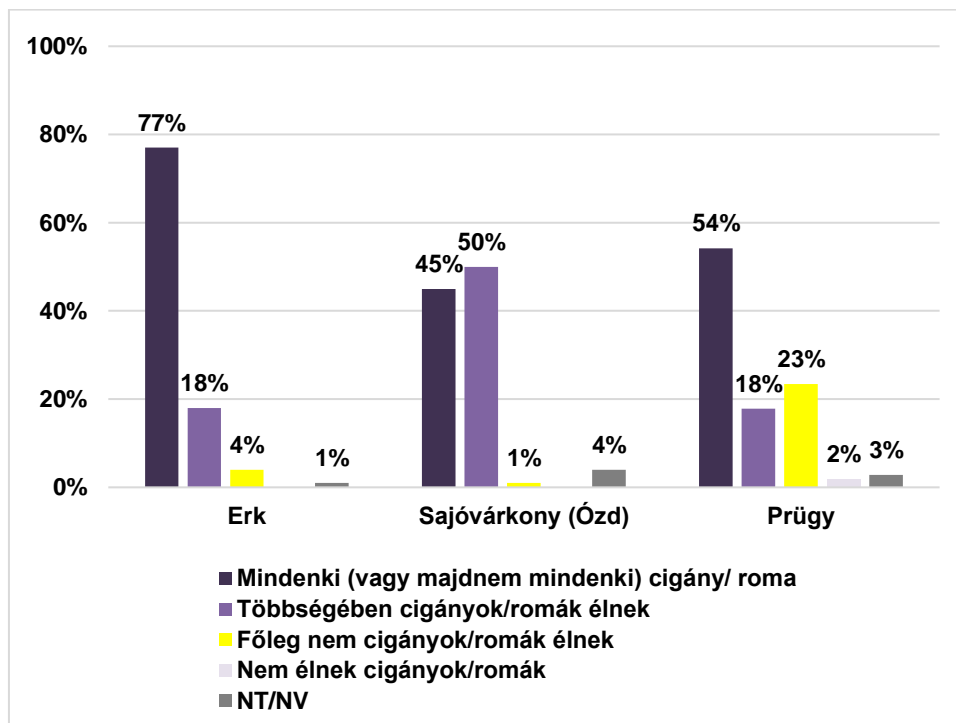

4. ábra: Milyen közösségbe szokott járni?

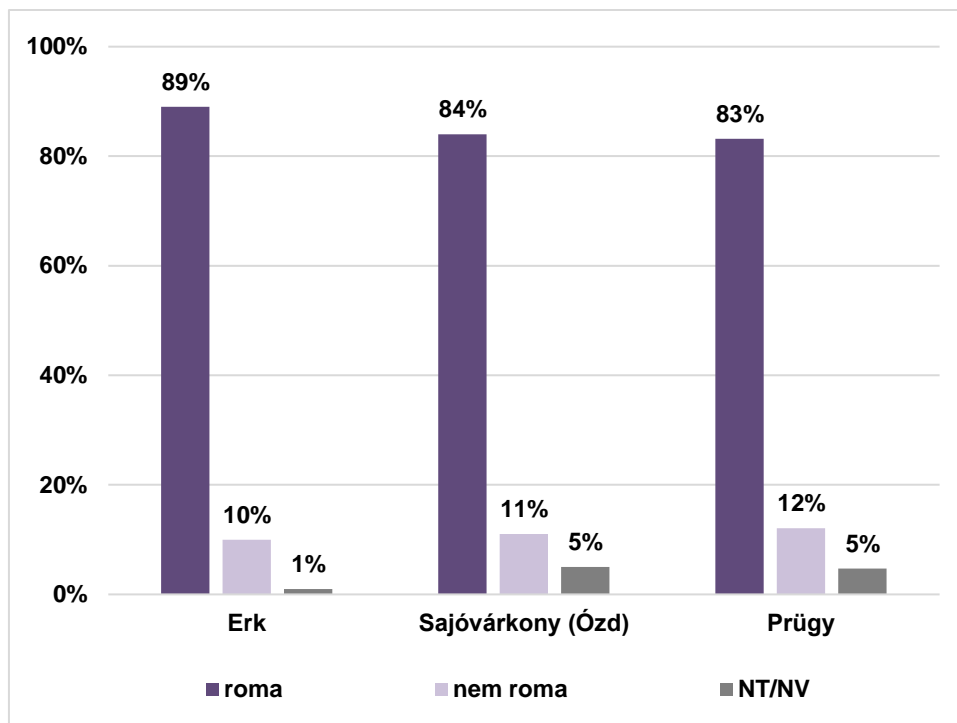

A kérdezőbiztosok leginkább olyan környéken, utcákban vették fel a kérdőívekre a válaszokat, ahol vagy (majdnem) mindenki, vagy többségében romák élnek. Relatíve heterogén lakókörnyezet leginkább Prügyön volt jellemző. a válaszadók több mint nyolctizede mindhárom településen roma származású volt.

5. ábra: A kérdezőbiztos szerint a közvetlen környéken:

6. ábra: A kérdezőbiztos szerint a válaszadó...

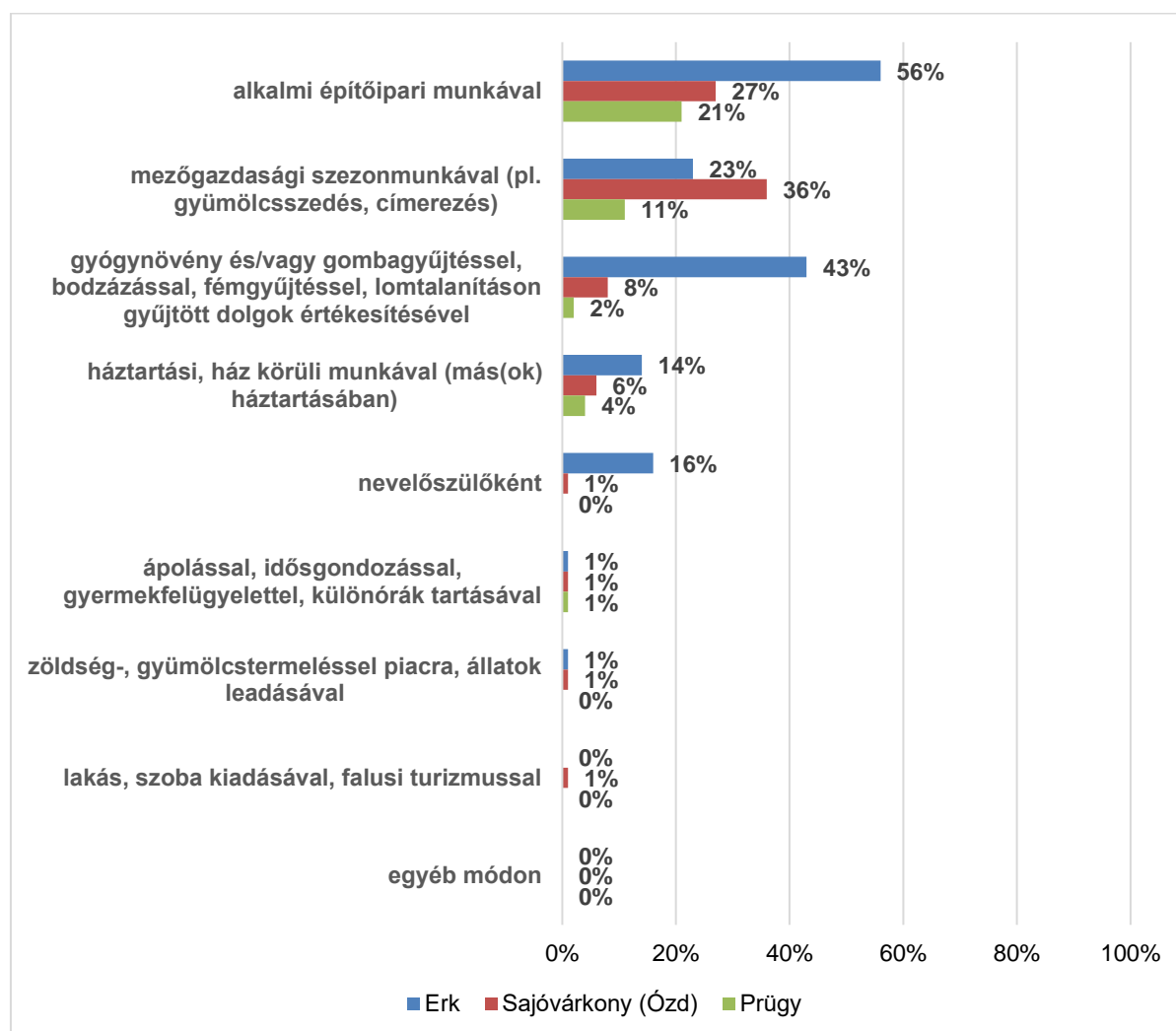

Munkavállalás, pénzkereset körülményei

A korábbiakban már szó volt a felkeresett háztartások tagjainak gazdasági aktivitásáról, ugyanakkor a (lehetséges) munkavállalás körülményeiről, pénzkereseti lehetőségekről való tudásunkat további kérdésekkel is finomítottuk.

Erken három alkalmi pénzkereseti forma látszik jellemzőnek: a háztartások 56 százalékában fordul elő, hogy alkalmanként építkezéseken dolgozik valamely háztartástag, illetve 43 százalékukban gyógynövényeket, gombákat, bodzát gyűjtenek, esetleg fémgyűjtéssel vagy lomtalanításban gyűjtött holmikkal kereskednek. Viszonylag sokakat (16%) érint a nevelőszülői munkáért kapott illetmény. Sajóvárkonyban a mezőgazdasági szezonmunka (36%), valamint az alkalmi építőipari munkavállalás (27%) jelenthet pénzbevételt. Prügyön a háztartások kisebb arányát érintik a kiegészítő kereseti lehetőségek, és azok, akiket érint, leginkább az építőipari vagy mezőgazdasági munkákba tudnak bekapcsolódni.

7. ábra: Szokott-e pénzt keresni valaki a családból a következő tevékenységekkel?

Hiába kedvezőbbek az erki háztartások gazdasági aktivitást leíró mutatói, az elmúlt három évben a háztartások több mint felében, így is valamelyik háztartásvezető hat hónapnál hosszabb ideig (bejelentett) munka nélkül, illetve közfoglalkoztatotti státusz nélkül volt. A település háztartásainak 59 százalékára volt jellemző, hogy nem bejelentett alkalmi munkát végeztek, 56 százalékban a közmunkastátusz érintette a családfőket. A felkeresett háztartások közel háromtizedében fordult elő, hogy az elmúlt három év során az ország távolabbi pontján vállaltak munkát. Sajóvárkonyban a háztartások 58 százalékát érintette a közmunka. Talán ennek is köszönhető, hogy az erki adatoknál valamivel alacsonyabb azon háztartások aránya, akik tartósan voltak munka és közmunka nélkül (31%). Talán a városi környezet miatt Sajóvárkonyban jellemzőbb a munkaügyi központ, illetve az egyéb állásközvetítő lehetőségek kihasználása, viszont emellett igaz az is, hogy a várkonyi háztartások harmadában akad olyan felnőtt, aki az ország távolabbi pontján és 10 százalékában az, hogy külföldön vállalt munkát. Prügyön tízből hét háztartás érintett volt a közmunkában az elmúlt három évben, ráadásul az álláskeresés különböző formái (munkaügyi központ segítsége, hirdetések, támogatott foglalkoztatás stb.) sem tűnnek népszerűnek (14. táblázat).

14. táblázat: Az elmúlt három évben előfordult-e, hogy Ön és/vagy házasa/élettársa...

	Erk			Sajóvárkony (Ózd)			Prügy		
	válaszadó	házasa/élettárs	érintett háztartások	válaszadó	házasa/élettárs	érintett háztartások	válaszadó	házasa/élettárs	érintett háztartások
közfoglalkoztatott volt?	21%	35%	51%	37%	41%	58%	59%	32%	71%
állás után érdeklődött a munkaügyi központnál?	15%	22%	29%	48%	44%	61%	30%	12%	35%
munkával kapcsolatos hirdetésekkel olvasott/hívott fel?	11%	27%	30%	47%	43%	59%	26%	17%	32%
rokonoknál, ismerősöknél érdeklődött munka iránt?	18%	43%	52%	32%	35%	42%	24%	12%	30%
hat hónapnál hosszabb időszak, amikor nem volt közfoglalkoztatott és nem volt bejelentett munkája sem	24%	27%	37%	20%	19%	31%	27%	15%	34%
munkafelvétel miatt tesztet írt, vizsgát tett, vagy meghallgatáson volt?	9%	19%	21%	31%	27%	43%	8%	7%	14%
közvetlenül keresett meg munkáltatókat munkavégzési lehetőség után érdeklődve?	11%	22%	25%	29%	21%	34%	8%	7%	14%
valamilyen képzésen, oktatáson vett részt?	8%	5%	11%	20%	11%	27%	11%	6%	15%
valamilyen nem bejelentett alkalmi munkát végzett?	22%	42%	59%	12%	22%	29%	5%	7%	12%
a munkaügyi központ értesítette/kiközvetítette valamilyen munkahelyre (nem közmunka)?	6%	10%	10%	14%	20%	28%	16%	5%	17%
részt vett valamilyen munkával kapcsolatos tanácsadáson, konzultáción?	3%	1%	3%	14%	7%	16%	8%	6%	11%
az ország más pontján/távolabb dolgozott?	6%	24%	29%	9%	30%	33%	4%	20%	21%
támogatott foglalkozásban dolgozott? (nem közmunka)	7%	0%	7%	5%	4%	8%	4%	3%	7%
külföldön dolgozott?	0%	1%	1%	1%	10%	10%	2%	8%	10%

Pénzügyi gazdálkodás

Erken havonta átlagosan 221, Sajóvárkonyban 183, Prügyön pedig 152 ezer forint jövedelemhez jutnak a háztartások. Erken négy fő forrása van a jövedelmi bevételeknek: munkabér (48%), alkalmi munkából származó jövedelem (15%), családi pótlék (12%), valamint GYES/GYED (10%). Sajóvárkonyban ugyanezek a meghatározó bevételi források, ugyanakkor a munkajövedelemnek kisebb, a családi pótléknak nagyobb szerepe van a bevételek szerkezetében. Prügyön a legkisebb a munkajövedelemből származó bevételek aránya (29%), de a közmunkából származó bevételek viszont jelentősek (29%).

15. táblázat: Az Önök családja mennyi nettó jövedelemhez jutott az elmúlt hónapban a következő forrásokból? – bevételszerkezet

	Erk		Sajóvárkony (Ózd)		Prügy	
	e Ft	% ¹	e Ft	%	e Ft	%
munkajövedelem (fix munka, ami nem közmunka)	105	48%	65	36%	44	29%
közmunkából, közfoglalkoztatásból	14	6%	17	9%	44	29%
alkalmi vagy szezon munká(k)ból származó jövedelem	33	15%	21	11%	8	5%
vállalkozásból vagy lakáskiadásból, földbérleti díjból stb. származó tőkejövedelem	0	0%	1	1%	0	0%
nyugdíj, rokkantnyugdíj	7	3%	15	8%	11	7%
GYES/GYED	22	10%	14	8%	7	5%
családi pótlék	27	12%	31	17%	20	13%
szakképzésben tanuló gyerek esetében ösztöndíj, jövedelem	0	0%	1	1%	0	0%
támogatások, segélyek (pl.: FHT, munkanélküli járadék, rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény; ápolási díj,)	1	0%	13	7%	5	3%
rokoni segítség	3	1%	1	1%	1	1%
kölcsön	3	1%	0	0%	11	7%
egyéb jövedelem	6	3%	4	2%	1	1%
összesen	221	100%	183	100%	152	100%

¹ A bevételek százaléka.

16. táblázat: Az Önök családja mennyi nettó jövedelemhez jutott az elmúlt hónapban a következő forrásokból? – forrásszerkezet

	Erk		Sajóvárkony (Ózd)		Prügy	
	részesülnek (%)	összeg (e Ft)	részesülnek (%)	összeg (e Ft)	részesülnek (%)	összeg (e Ft)
munkajövedelem (fix munka, ami nem közmunka)	56%	188	39%	164	37%	118
közmunkából, közfoglalkoztatásból	19%	74	20%	85	60%	74
alkalmi vagy szezon munká(k)ból származó jövedelem	38%	86	26%	79	12%	67
vállalkozásból vagy lakáskiadásból, földbérleti díjból stb. származó tőkejövedelem	0%	-	1%	50	0%	-
nyugdíj, rokkantnyugdíj	12%	60	16%	93	13%	88
GYES/GYED	55%	40	40%	35	22%	33
családi pótlék	87%	31	76%	42	61%	33
szakképzésben tanuló gyerek esetében ösztöndíj, jövedelem	1%	10	3%	43	0%	-
támogatások, segélyek (pl.: FHT, munkanélküli járadék, rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény; ápolási díj,)	5%	21	35%	37	34%	15
rokoni segítség	13%	23	3%	30	5%	23
kölcsön	12%	27	2%	3	4%	293
egyéb jövedelem	7%	91	8%	45	1%	52

A havi kiadások összegei valamelyest elmaradnak a bevételektől – ugyanakkor a retrospektív pénzügyi naplózás elég megbízhatatlan adatokat is szolgálhat. Mindenesetre Erken a legmagasabb (152 ezer Ft), Sajóvárkonyon a legkisebb (128 ezer Ft) az összes kiadás volumene. A kiadások szerkezete mindhárom településen nagyon hasonlóan alakul: lényegében minden második forint élelmiszerre fordítódik, ötödik-hatodik lakhatásra, és minden tizediket költik ruházkodásra. A téli tüzelő jelentős költségelem: míg Erken egy félhavi (83 ezer Ft), Sajóvárkonyon kb. egy havi (124 ezer Ft), Prügyön pedig mintegy másfél havi plusz kiadást jelent évente (181 ezer Ft). Az első héten Erken valamivel a bevételek negyedénél kisebb, Sajóvárkonyon és Prügyön nagyobb részét költik el a felkeresett háztartások.

17. táblázat: Az Önök családjában mekkorák a havi kiadások?

	Erk		Sajóvárkony (Ózd)		Prügy	
	e Ft	% ²	e Ft	%	e Ft	%
élelmiszerre	78	51%	64	50%	61	46%
dohányra, italra	19	13%	9	7%	5	4%
villanyra	6	4%	9	7%	10	7%
gázra	4	3%	3	2%	7	5%
vízre	4	3%	2	2%	4	3%
szemétszállításra (kommunális adó) (havi átlagban)	0	0%	2	2%	2	1%
TV-re, internetre	6	4%	5	4%	6	4%
mobiltelefonra (havi átlagban)	7	5%	2	2%	5	4%
utazásra, benzinre, autóra	5	3%	1	1%	5	4%
gyógyszerre, orvosra	6	4%	8	6%	8	6%
ruhára (havi átlagban)	15	10%	15	12%	12	9%
hiteltörlesztésre (bank, áruhitel)	0	0%	5	4%	6	4%
hátralékokra (közüzemi, adó)	1	1%	0	0%	1	1%
kölcsöntörlesztésre (magánszemély)	1	1%	2	2%	0	0%
egyéb kiadás	0	0%	1	1%	3	2%
összesen	152	100%	128	100%	134	100%

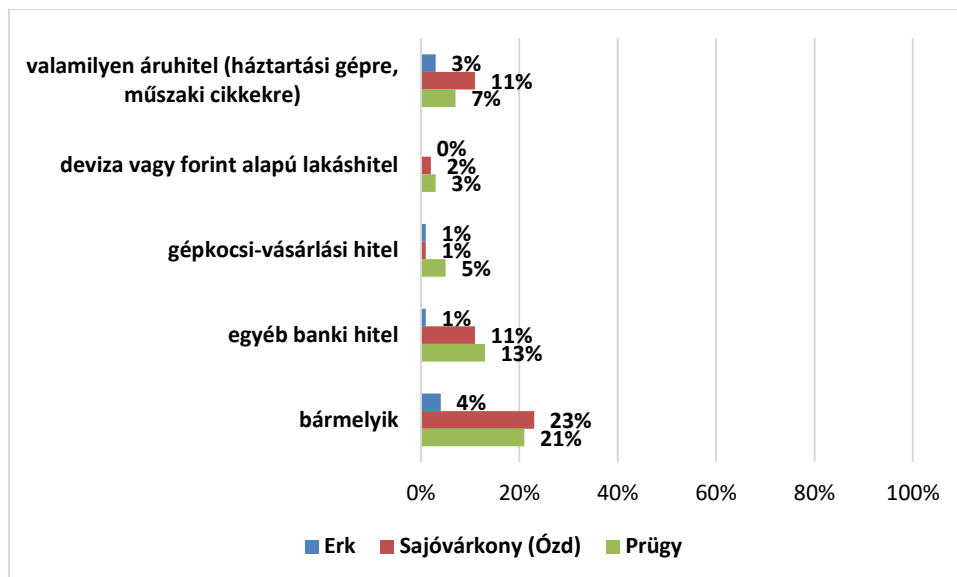
² Kiadások hány százaléka

18. táblázat: Az Önök családjában mekkorák a havi kiadások?

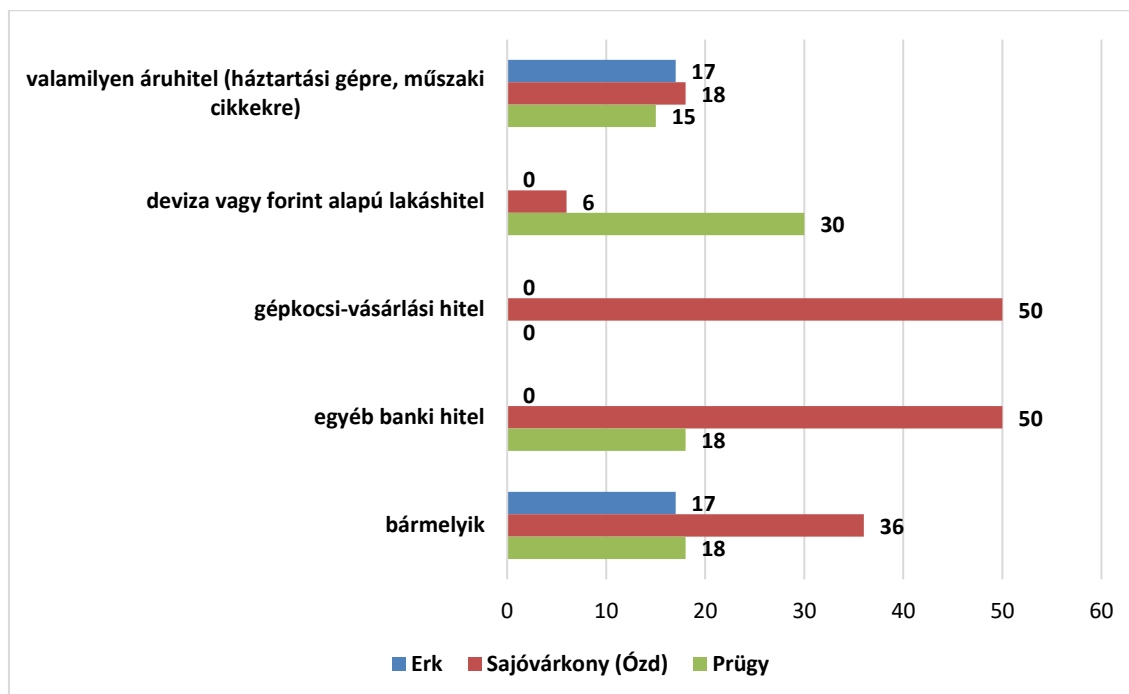
	Erk		Sajóvárkony (Ózd)		Prügy	
	érintettek (%)	összeg (e Ft)	érintettek (%)	összeg (e Ft)	érintettek (%)	összeg (e Ft)
élelmiszerre	100%	78	100%	65	100%	65
dohányra, italra	84%	23	58%	15	37%	13
villanyra	83%	7	92%	9	100%	10
gázra	37%	10	39%	9	44%	16
vízre	76%	5	33%	7	88%	5
szemétszállításra (kommunális adó) (havi átlagban)	12%	3	54%	3	91%	3
TV-re, internetre	72%	8	69%	7	76%	8
mobiltelefonra (havi átlagban)	70%	10	42%	5	68%	7
utazásra, benzinre, autóra	29%	18	15%	10	35%	13
gyógyszerre, orvosra	72%	9	79%	11	83%	10
ruhára (havi átlagban)	85%	18	71%	21	74%	16
hiteltörlesztésre (bank, áruhitel)	2%	16	17%	27	27%	21
hátralékokra (közüzemi, adó)	10%	8	3%	6	5%	25
kölcsöntörlesztésre (magánszemély)	15%	10	6%	41	1%	12
egyéb kiadás	0%	-	8%	10	5%	57

A kiadási szerkezeten belül relatíve kis hányadot képvisel a hiteltörlesztésre fordított összeg. Erken a háztartások mindössze 4 százaléka számolt be arról, hogy lenne bármilyen banki hitelük, tartozásuk – ez az arány Prügyön 21, Sajóvárkonyon 23%. E két utóbbi településen leginkább valamilyen áruhitel, vagy egyéb banki hiteltartozás a jellemző. A megkérdezett erki és sajóvárkonyi háztartásoknak sokféle tartozása van, és ezek a háztartások jelentős mértékét érintik. Baráti, rokon tartozása Erken és Sajóvárkonyban tízből hat-hét háztartást, bolti tartozás öt-hat háztartást érint. A várkonyiak körében tízből három háztartást valamilyen banki hiteltartozás is érint. Fizetési elmaradás, hátralék leginkább Erken tűnik jellemző problémának, összességében tízből négy háztartást érint ez a probléma (a másik két településen ez az arány ennek a fele). Erken a háztartások 22 százalékának van víz- vagy csatornaszámla elmaradása, illetve 27 százalékának valamilyen rokon, baráti kölcsönből származó elmaradt tartozása. Sajóvárkonyban az elmaradt tartozások a háztartások aránylag kis hányadát érintik (<=5%), Prügyön pedig „csak” a csatornadíj érint viszonylag sok hátralékost (13%).

8. ábra: Van-e Önöknek olyan hitelük, tartozásuk, amit rendszeres havi részletekkel kell törleszteni?

9. ábra: Ha igen, hány ezer forint a havi törlesztés?

19. táblázat: Sokan vannak ma Magyarországon, akiknek valamilyen tartozásuk, kifizetési hátralékuk van. A következők közül van-e Önöknek valamilyen kifizetési hátralékuk vagy adósságuk?

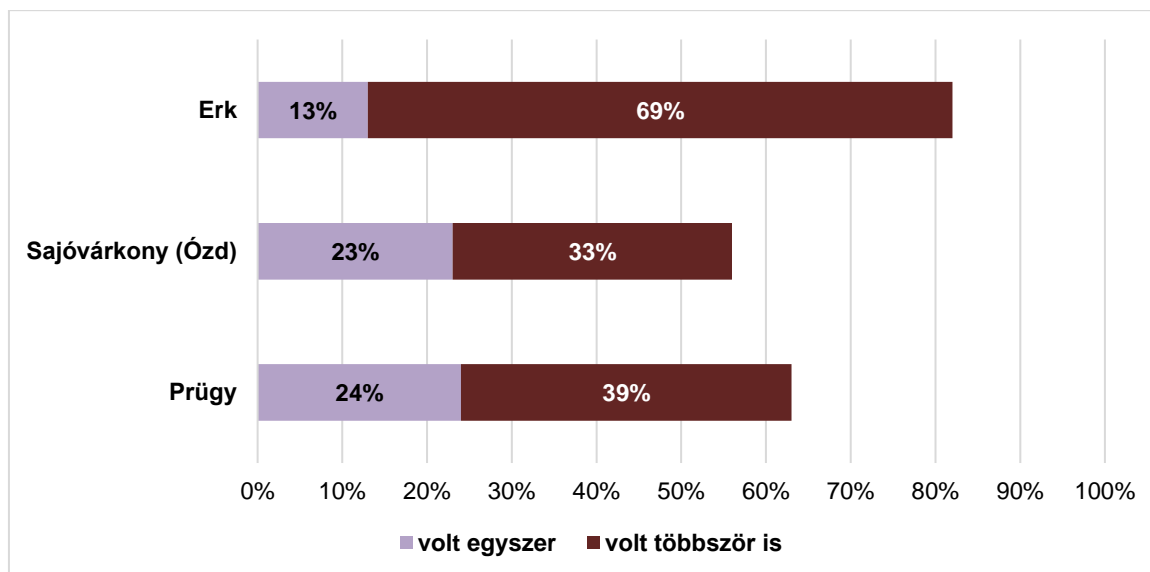
	Erk			Sajóvárkony (Ózd)			Prügy		
	van ilyen költségük	ebből hátralékosok	hátralékosok összesen*	van ilyen költségük	ebből hátralékosok	hátralékosok összesen*	van ilyen költségük	ebből hátralékosok	hátralékosok összesen*
Víz-, csatornaszámla elmaradásuk	77%	40%	22%	46%	7%	3%	52%	33%	13%
Tartozás családnak / barátoknak / ismerősöknek	70%	63%	27%	57%	10%	5%	29%	16%	4%
Áram (villany) számla elmaradásuk	83%	24%	16%	76%	7%	5%	52%	6%	3%
Egyéb rezsiköltség-elmaradásuk	78%	18%	12%	66%	3%	2%	45%	2%	1%
Egyéb tartozás	50%	11%	5%	51%	11%	5%	46%	7%	3%
Bolti tartozásuk	61%	15%	8%	56%	0%	0%	8%	0%	0%
Gázszámla elmaradásuk	27%	13%	3%	30%	3%	1%	24%	14%	3%
Lakbér, albérleti díj, közös költség elmaradás	5%	25%	1%	33%	14%	4%	8%	0%	0%
Egyéb hitel törlesztő részlet elmaradásuk	4%	33%	1%	30%	15%	4%	9%	0%	0%
Lakáshitel törlesztő részlet elmaradásuk	2%	0%	0%	24%	9%	2%	9%	13%	1%
Áruhitel törlesztő részlet elmaradásuk	5%	0%	0%	29%	12%	3%	8%	0%	0%
Adóhátralék, NAV tartozás	2%	100%	1%	12%	0%	0%	5%	25%	1%

*érdemben válaszolókon belül

Az erkiek több mint 80 százalékának volt – jellemzően több – rendkívüli kiadása az elmúlt három év során. A prügyi háztartások közel kétharmada, a Sajóvárkonyi háztartások több mint fele szembesült ilyen problémával ezen időszak alatt. Erken jellemzően az iskoláztatással, a lakhatási körülmények javításával, illetve egészségügyi okokból kifolyólag merültek fel váratlan kiadási igények. Sajóvárkonyon és Prügyön szintén – bár kisebb arányban – jellemzők az iskoláztatás és a lakhatással kapcsolatos rendkívüli kiadások, de számottevő még a valamilyen műszaki cikk vásárlása kapcsán felmerülő kiadási tétel is. Prügyön Erkhez hasonlóan a háztartások viszonylag magas arányát érintették a váratlan egészségügyi kiadások is. Megoszlanak a háztartások abból a szempontból, hogy ezeket a rendkívüli kiadásokat milyen forrásból fedezték. Erken az érintett háztartások harmada tudta saját maga kifizetni a számlákat, kétharmada viszont kölcsönre

szorult. Sajóvárkonyban fordított ez az arány, Prügyn pedig valamivel magasabb arányban vannak azok a háztartások, akik maguk tudták fedezni a kiadásokat.

10. ábra: Az elmúlt három évben volt-e valamilyen nagyobb vagy rendkívüli kiadásuk?

20. táblázat: Mivel kapcsolatban volt nagyobb vagy rendkívüli kiadásuk? - azok körében, akiknél legalább egyszer volt rendkívüli kiadás

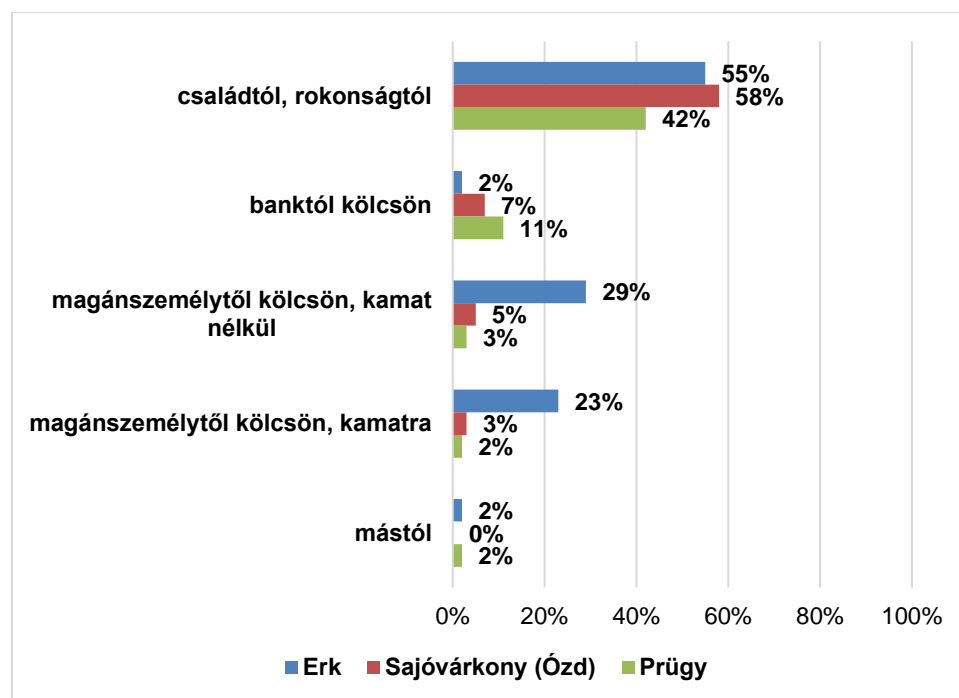
	Erk	Sajóvárkony (Ózd)	Prügy
iskoláztatás	68%	36%	26%
építkezés, lakhatás	56%	38%	34%
egészségügyi okok	52%	18%	41%
hátralék, tartozás	28%	18%	21%
valamilyen műszaki cikk vásárlása	6%	21%	24%
temetés	9%	18%	19%
gyerekszületés	29%	5%	9%
egyéb	1%	25%	3%
utazás	18%	5%	3%
bírság	6%	13%	3%
esküvő	0%	0%	7%

Mindhárom településen magas azon háztartások aránya, akiknek kölcsön kellett kérniük az elmúlt három év során. Ez az arány Erken 73, Sajóvárkonyban 76, Prügyn pedig 79%. Jellemző módon családtaghoz, rokonhoz fordultak az esetek nagy részében a rászorulóknak, de Erken magas arányban találjuk azokat a háztartásokat is, akik kamatos, vagy kamat nélküli nem rokoni segítséget vettek

igénybe. Erken általában ötször, Sajóvárkonyon hatszor, Prügyn pedig hétszer fordult elő az elmúlt egy év során, hogy a hó végén kölcsön kellett kérniük. Az átlagos kölcsönösszeg mindhárom településen hasonló volt, 23-27 ezer forint volt. Ennél az összegnél persze több hiányzik a háztartás havi költségvetéséből ahhoz, hogy nagyobb gondok nélkül meg tudjanak élni: Erken 70, Sajóvárkonyban 90, Prügyn pedig 100 ezer Ft körül hiányzik (azon a településen jeleztek nagyobb hiányt, ahol kisebb az átlagos havi bevétel is).

Megkakarítása alig van a három település felkeresett háztartásainak: míg Prügyn 14% ez az arány, Erken és Sajóvárkonyon 6-7% ez a hányad. Utóbbi településen egyébként tízből nyolc háztartásban van bankszámla, Sajóvárkonyon minden második, Erken pedig csak tízből három háztartásban van folyószámla.

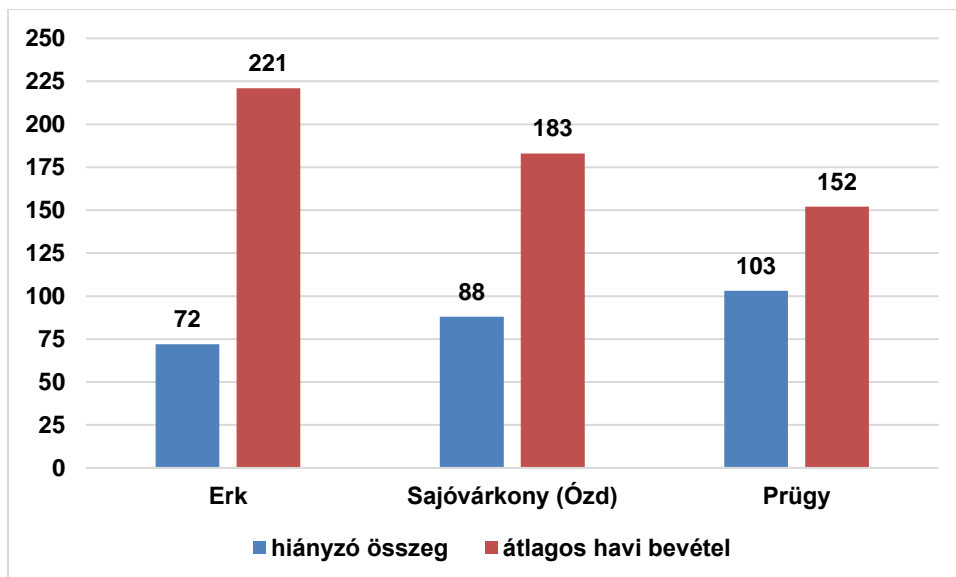
11. ábra: Előfordult-e az elmúlt három évben, hogy kölcsönt, segítséget kértek a következőktől?

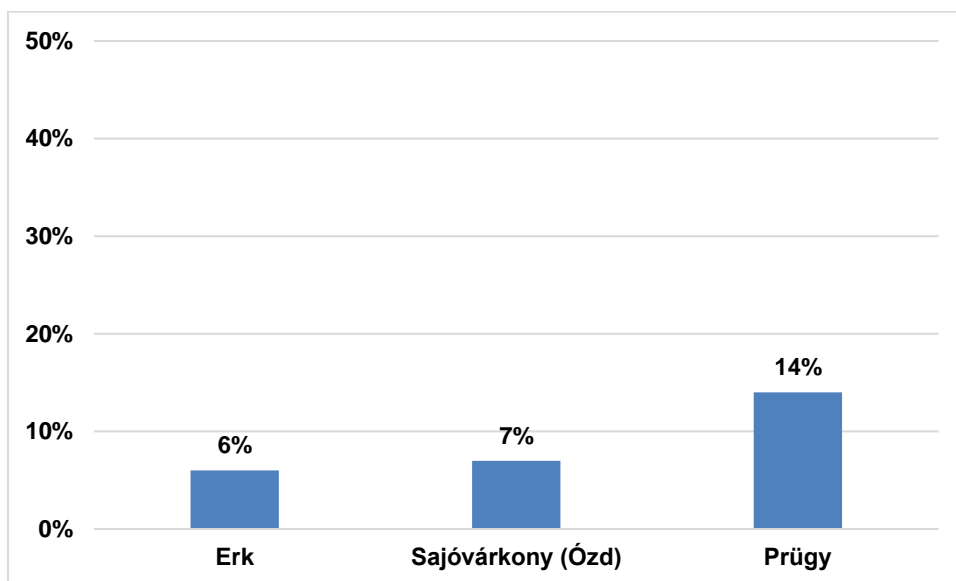
21. táblázat: Kölcsönfelvétel paraméterei

	nem kellett kölcsön kérniük	hány hónapban kellett kölcsönkérni (átlag)	átlagos kölcsönösszeg (e Ft)
Erk	27%	5.2	27
Sajóvárkony (Ózd)	24%	6.2	23
Prügyn	21%	7.3	26

12. ábra: Hány ezer forint hiányzik a háztartásnak egy hónapban ahhoz, hogy nagyobb gondok nélkül meg tudjanak élni?

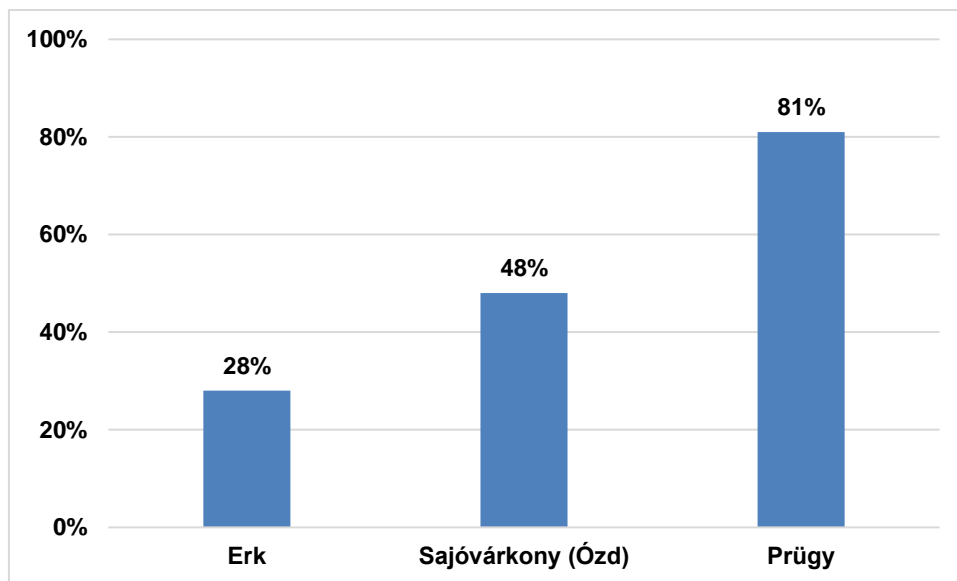

13. ábra: Van-e valamilyen megtakarításuk?

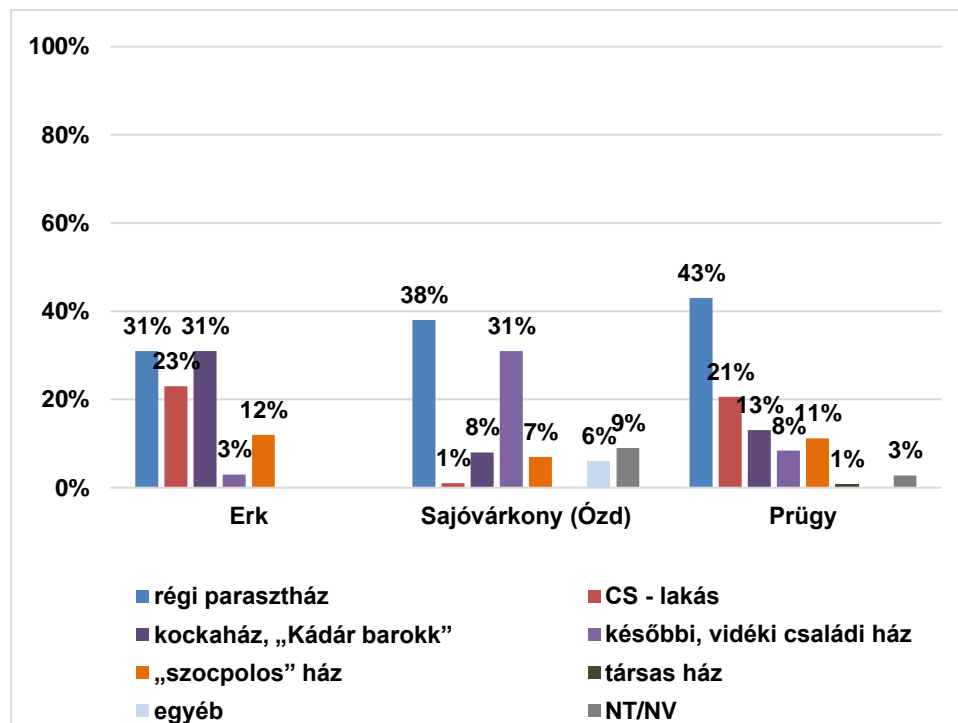
14. ábra: Van-e a háztartásban valakinek bankszámlája?

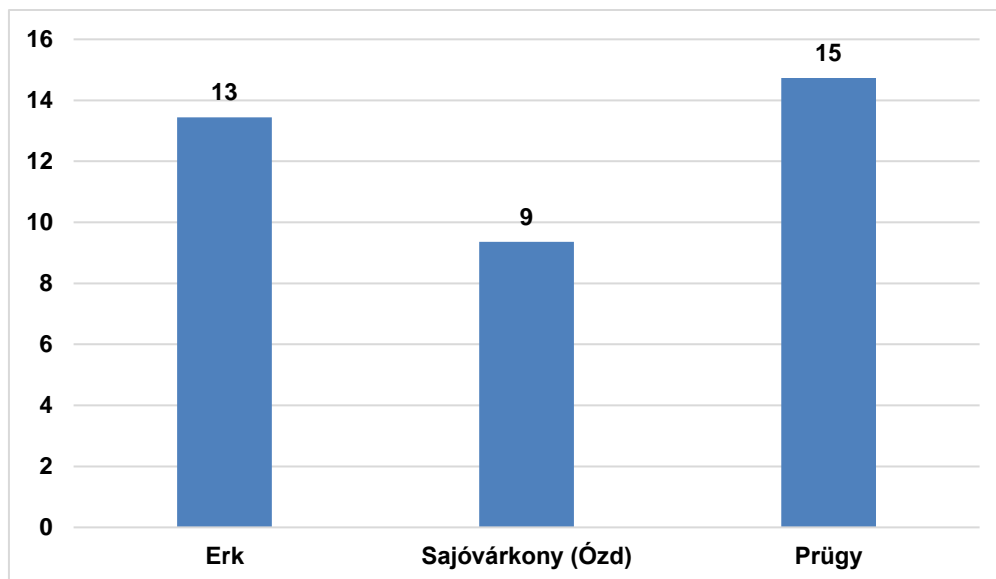
Lakásviszonyok

Az erki háztartások többsége – a kérdezőbiztosok besorolása szerint – háromféle háztípusban él: 30-30 százalékuk régi parasztházban, illetve CS-lakásban, negyedrészüik „Kádár barokk” kockaházban. Sajóvárkonyban a régi parasztházban élők túlsúlyban vannak (38%), de közel ennyi háztartás (31%) él a 70-es, 80-as években épült vidéki családi házakban is. Prügyön szintén a régi parasztházakban (43%), illetve a CS-lakásban (21%) él a felkeresett háztartások többsége. Erken és Prügyön átlagosan 13-15 éve élnek a megkérdezettek, Sajóvárkonyban viszont ennél „fiatalabb” a lakóhelyi kötődés (9 éve laknak ott, ahol). Jellemző, hogy míg Erken és Prügyön magasabb a tősgyökeres háztartások aránya (17 és 22%), addig Sajóvárkonyon csak minden huszadik háztartás lakik helyben régóta. Utóbbi településen minden ötödik háztartás másik településről költözött be. A házak, lakások mindhárom településen jellemzően saját tulajdonban vannak, igaz, Erken és Sajóvárkonyban magas, 30% körüli azok aránya, akik szívessegi lakáshasználónak számítanak. A bérlemények aránya egyedül Sajóvárkonyban magas, itt közel 20 százalékos a bérlők hányada.

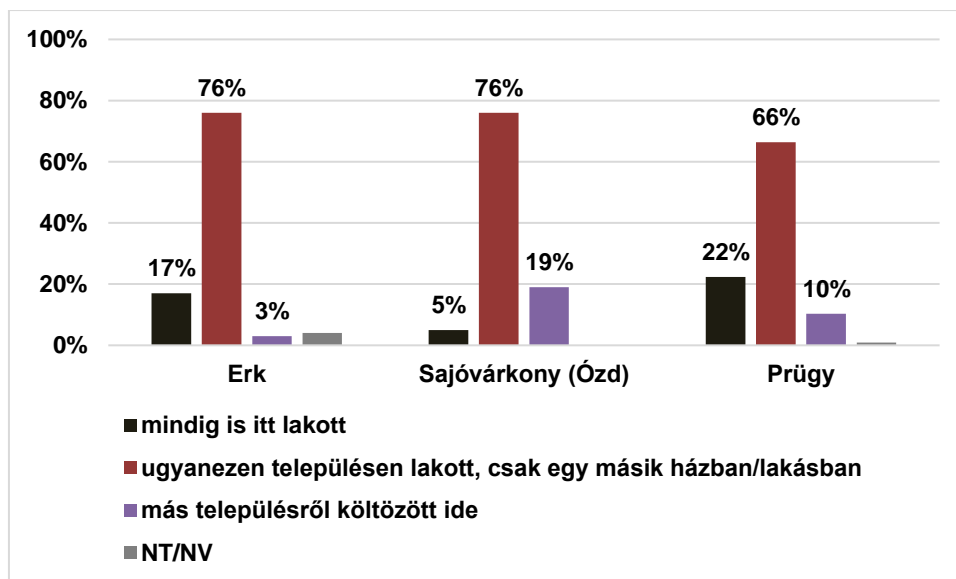
15. ábra: A kérdezőbiztos szerint a ház/lakás jellege:

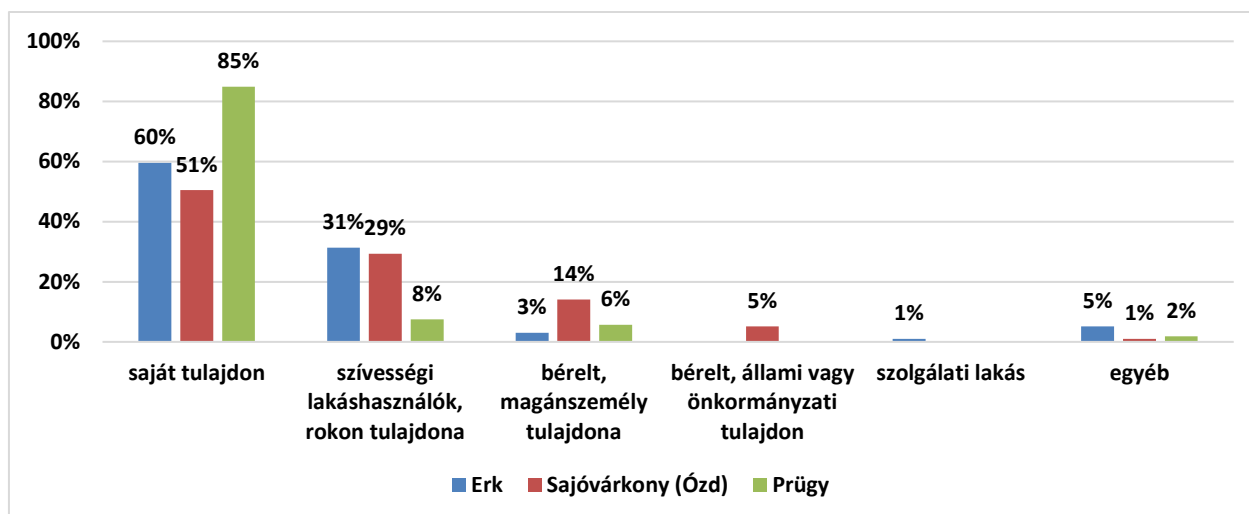
16. ábra: Mióta lakik Ön ebben a házban/lakásban? (év)

17. ábra: Honnan költözött ide?

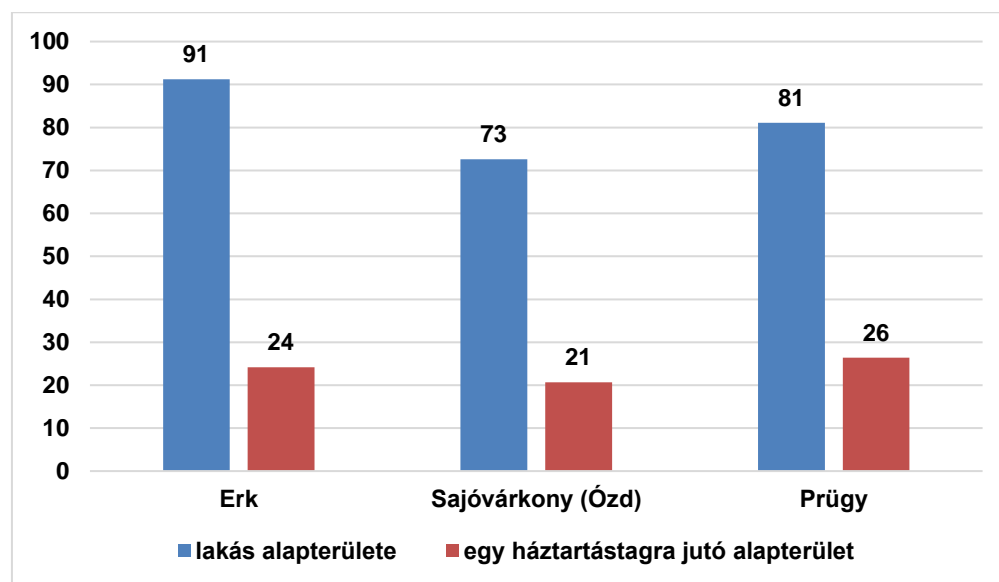
18. ábra: Ki ennek a lakásnak/háznak a tulajdonosa, illetve milyen jogcímen laknak itt?

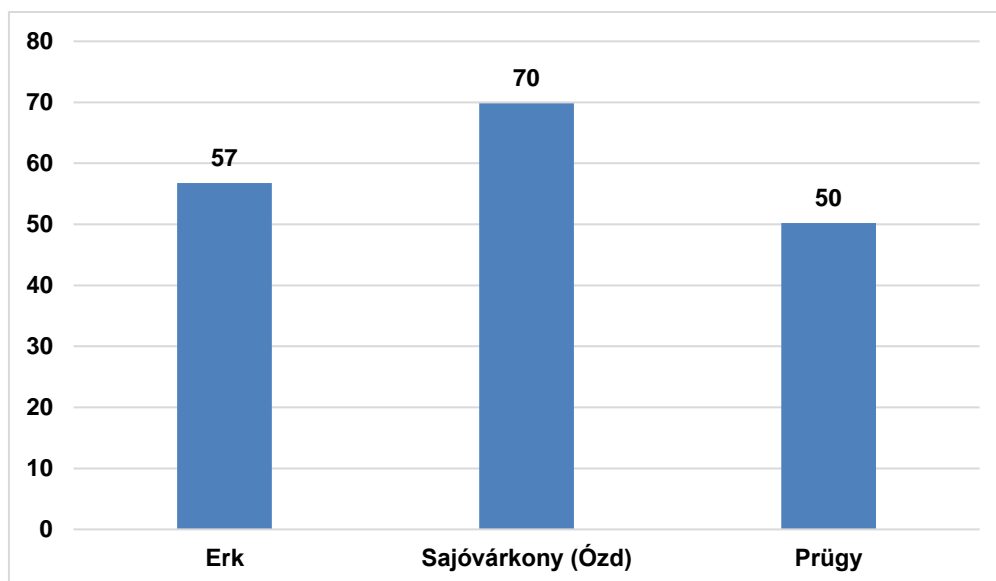
A lakások alapterülete Erken a legmagasabb, átlagosan 91 négyzetméter. Prügyön valamivel kisebbek, Sajóvárkonyban pedig még ennél is kisebbek a lakások (81 és 73 nm). Ha az egy háztartásra vetített alapterületet vizsgáljuk, akkor az erki és prügnyi lakásméretkben között nincs lényegi különbség, ám Sajóvárkonyon valamivel magasabb a lakások lakósűrűsége. Jellemző, hogy igen magas a háztartások által lakott épületek átlagos életkora: Sajóvárkonyban 70, Erken 57, Prügyön pedig 50 évesek a lakott épületek. Komfortfokozat szerint a prügnyi lakások képviselik a legmagasabb színvonalat, ugyanis 35 százalékuk összkomfortos, 44 százalékuk komfortos lakás. Erken ennél valamivel kedvezőtlenebb a kép, itt ugyanis a lakások 15 százaléka összkomfortos, és csak 40 százalékuk komfortos minősítésű. A komfort nélküli lakások aránya Erken azonban már 27%, ám ez még így is jóval alacsonyabb, mint Sajóvárkonyban, ahol több mint minden második háztartás él ilyen lakáskörülmények között. Vezetékes áram mindhárom településen gyakorlatilag minden háztartásban van, ugyanakkor hálózati vízvezeték már korántsem. Erken és Prügyön a háztartások 14-16 százalékában, Sajóvárkonyban a megkérdezett háztartások 60 százalékában nincs vezetékes víz. Vezetékes gáz Prügyön van magasabb arányban. Szennyvízcsatorna-hálózatba az erki és prügnyi lakások egyáltalán nincsenek bekötve, és Sajóvárkonyban is csak a háztartások 13 százalékára jellemző ez. Lakáson belüli illemhely, illetve fürdőszoba Prügyön tízből nyolc, Erken tízből hat-hét, Sajóvárkonyban közel öt háztartásban található meg. A KSH a lakásállomány osztályzásakor megkülönböztet ún. substandard lakásokat. Substandard az a lakás, amelyre érvényes a következő feltételek valamelyike: nincs WC vagy fürdőszoba; nincs szennyvízelvezető-csatorna; a fal vályogból épült alapozás nélkül; nincs vezetékes víz. Substandard a lakás akkor is, ha a lakásban nincs konyha és a teljes alapterület 50 m² vagy annál kevesebb, illetve a lakás csak egy 12 m²-nél kisebb szobával rendelkezik. A kategória összességében a nem elfogadható minőségű lakások arányát méri. A szobaméretre vonatkozó

feltételt nem tudjuk ellenőrizni kutatásunkban, de a többi kritérium figyelembevételével mellett mindhárom településen szinte kivétel nélkül substandard lakásokat, házakat találunk. Amennyiben az inkább települési adottságokra utaló feltételt, a szennyvízcsatorna-hálózatba való kapcsolódást nem nézzük, a sajtóvárkonyi lakások vannak a legkedvezőtlenebb helyzetben: több mint kétharmaduk kifejezetten kedvezőtlen. Erken minden második, Prügyn minden negyedik háztartás él ilyen lakhatási körülmények között. A lakott épületek infrastrukturális állapota sem túl jó. A kérdezőbiztosok ugyan mindhárom településen leginkább a vakolatmáslásokat emelték ki, de a válaszadók több problémát is említettek lakásukkal kapcsolatban. Erken 48 százalékiyan jelezték, hogy a teljes lakás/ház felújításra szorul, és kb. ugyanilyen arányban említették a szobák festésének, a nyílászárók felújításának/cseréjének szükségességét is. Sajtóvárkonyban és Prügyn tízből hatan jelezték, hogy az egész házat renoválni kellene. E két településen a szobafestésen és a nyílászárócserén túl a legnagyobb arányban a konyha és a padlózat felújítását említették. Jellemző, hogy a többségnek ezek a felújítási szándékok csak óhajok maradnak, hiszen a válaszadók zöme egyúttal azt is jelezte, hogy a felújításra nincs pénze.

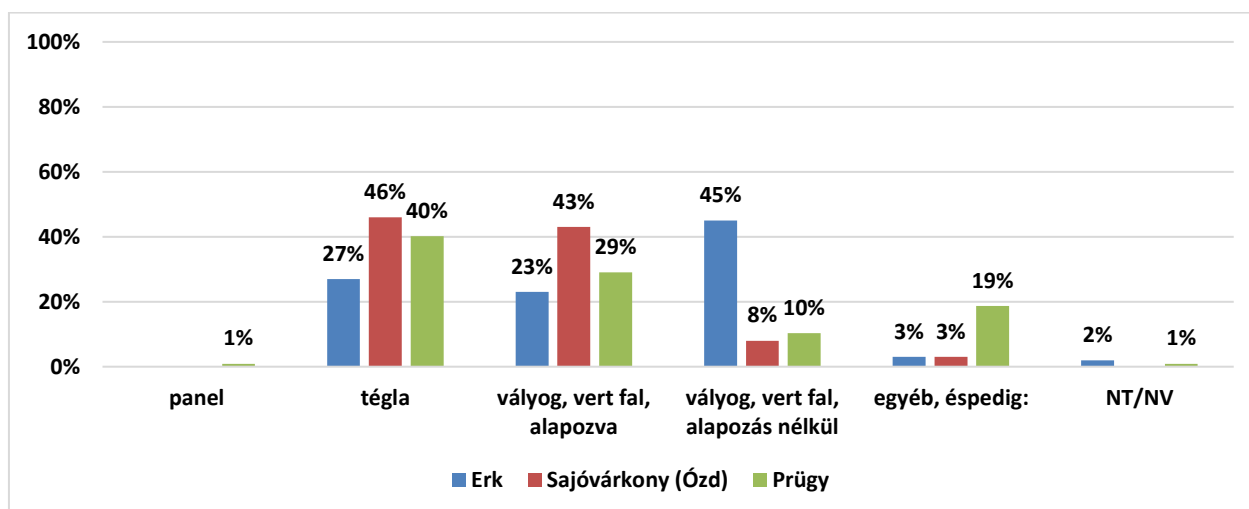
19. ábra: Mekkora a ház/lakás teljes alapterülete? (m²)

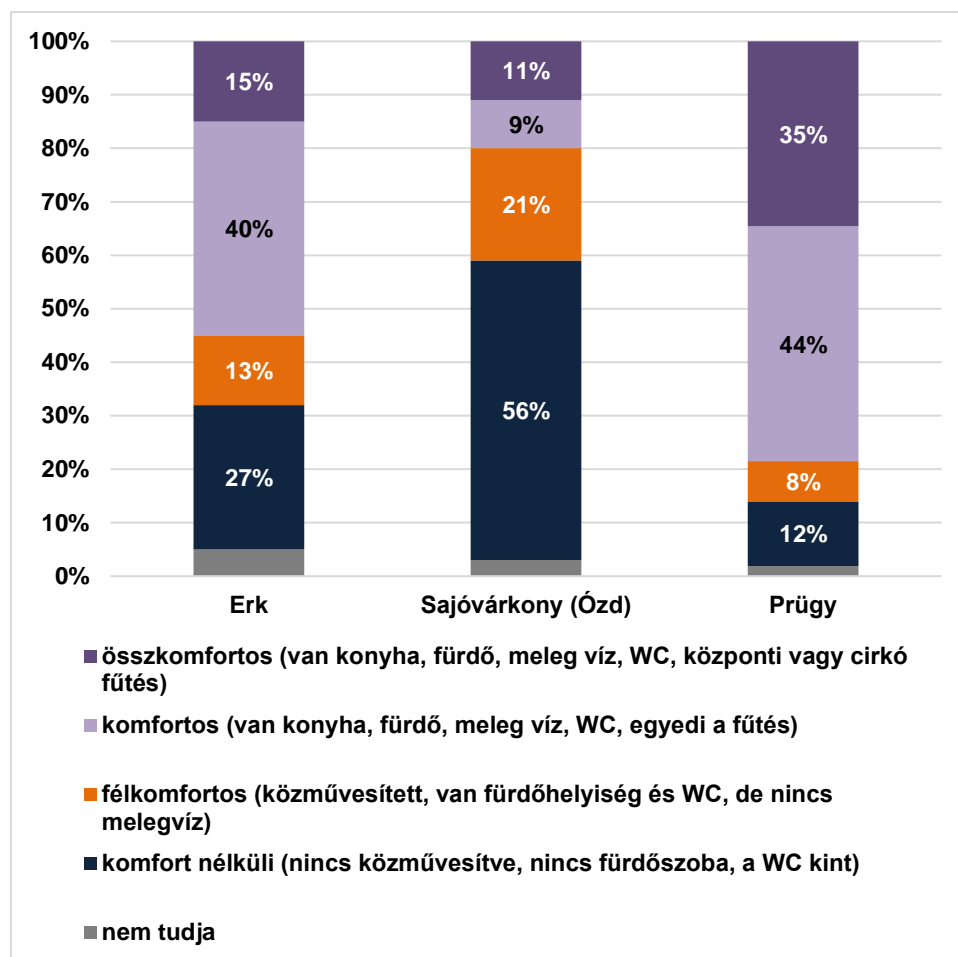
20. ábra: Lakás/ház átlagos életkora (év)

21. ábra: Milyen a ház/lakás építésmódja?

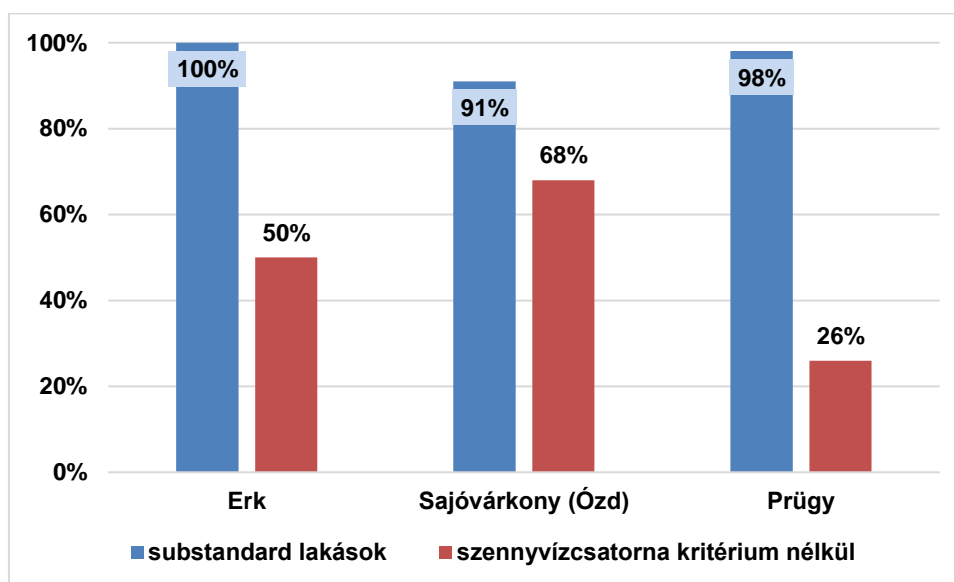
22. ábra: Lakóingatlanok komfortfokozata

22. táblázat: Van-e a lakásban/házban, vagy tartozik-e hozzá...

	Erk	Sajóvárkony (Ózd)	Prügy
vezetékes áram?	99%	95%	97%
kerítés a ház körül?	66%	87%	93%
konyha a lakásban/házban, ahol nem alszanak?	59%	85%	90%
hálózati vízvezeték?	84%	40%	86%
ásott vécé (budi) a kertben?	61%	77%	67%
fürdőszoba?	66%	48%	83%
vécé a lakáson belül?	65%	45%	84%
zárható kert kapu?	40%	61%	83%
internet?	43%	44%	55%
konyhakert, veteményes?	22%	25%	62%
disznóól?	34%	25%	42%
baromfiudvar?	32%	18%	43%
vezetékes gáz?	23%	14%	40%
pince?	5%	32%	36%
külön épület(rész)ben kialakított „nyári” konyha?	9%	19%	42%
gazdasági épület?	22%	5%	27%
garázs?	14%	14%	20%
istálló?	3%	7%	18%
szennyvízcsatorna?	1%	13%	3%

23. ábra: Substandard lakások/házak aránya

23. táblázat: Lakás/ház kérdezőbiztosai megítélése

	Erk	Sajóvárkony (Ózd)	Prügy
vakolatolás az épületen	51%	54%	39%
rendezetlen, megműveletlen kert	66%	26%	14%
romos, elhanyagolt melléképület	48%	31%	21%
betört ablak	36%	32%	15%
felhalmozott szemetet, limlom	56%	16%	5%
vakolatolás az épületen belül	18%	23%	16%
beázás	10%	22%	13%
aládúcolás	10%	4%	5%

24. táblázat: Tervezik-e a következőket?

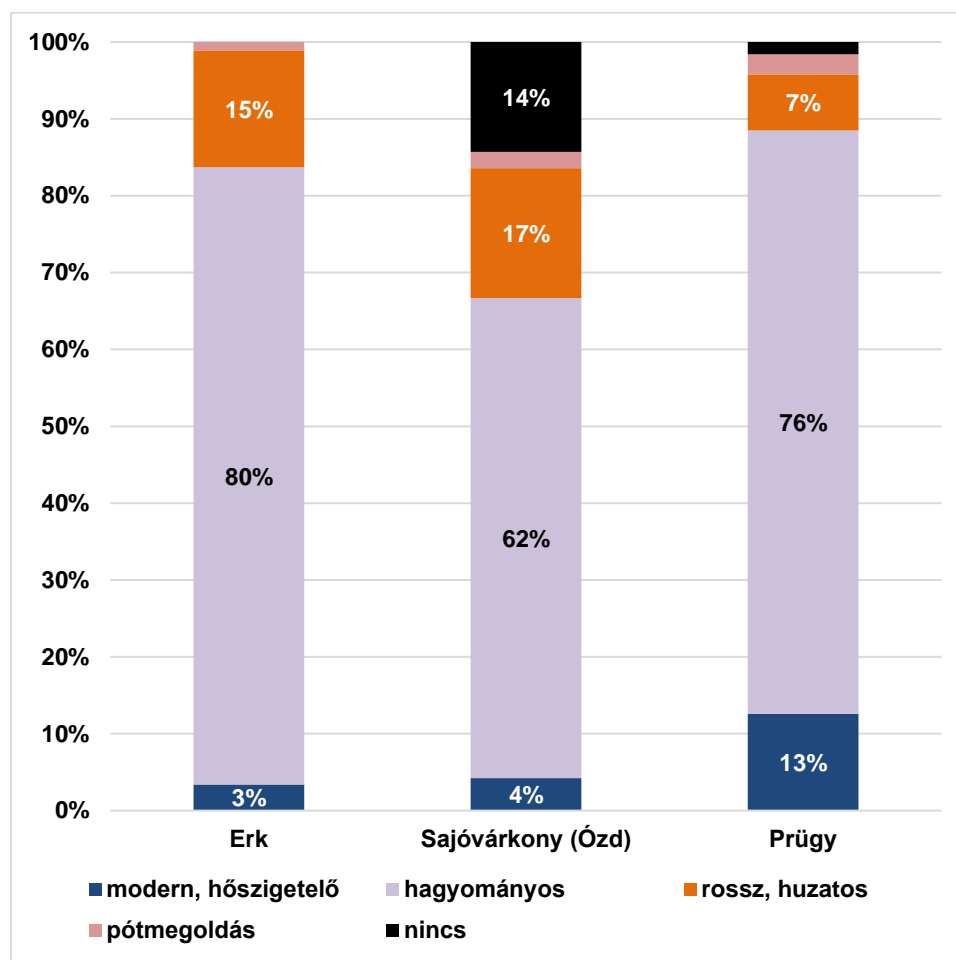
	Erk					Sajóvárkony (Ózd)					Prügy				
	folyamatban van	komolyan tervezik	kéne, de nincs rá pénz	nem tervezik	NT/NV	folyamatban van	komolyan tervezik	kéne, de nincs rá pénz	nem tervezik	NT/NV	folyamatban van	komolyan tervezik	kéne, de nincs rá pénz	nem tervezik	NT/NV
teljes lakás/ház felújítás	3%	13%	32%	44%	8%	9%	12%	39%	40%	0%	6%	7%	44%	39%	4%
szobák festése, tapétázása	2%	21%	29%	34%	14%	13%	29%	35%	23%	0%	10%	11%	36%	38%	4%
nyílászárók cseréje	0%	19%	27%	40%	14%	5%	11%	33%	51%	0%	6%	6%	39%	46%	4%
nyílászárók felújítása, mázolás	0%	19%	26%	40%	15%	5%	16%	35%	44%	0%	4%	7%	24%	60%	5%
padló felújítás, csere a szobákban	0%	13%	27%	46%	14%	1%	10%	29%	59%	1%	5%	7%	38%	46%	5%
fürdőszoba kialakítása	1%	6%	23%	56%	14%	1%	4%	23%	67%	5%	1%	4%	20%	65%	10%
fürdőszoba felújítása	1%	11%	25%	47%	16%	3%	12%	20%	63%	2%	4%	6%	34%	52%	5%
konyha felújítása	1%	10%	29%	42%	18%	4%	19%	32%	44%	1%	3%	7%	37%	48%	5%
konyha kialakítása	1%	2%	16%	64%	17%	1%	3%	6%	84%	6%	0%	3%	17%	72%	8%
házon belüli WC kialakítása	0%	4%	21%	58%	17%	3%	4%	14%	72%	7%	0%	2%	19%	70%	9%
WC felújítása	0%	5%	23%	52%	20%	3%	9%	21%	63%	4%	2%	4%	28%	62%	5%
ház bővítése, pl.: szobával	0%	8%	27%	52%	13%	1%	4%	5%	89%	1%	0%	5%	19%	72%	5%
fűtés korszerűsítése, átalakít	1%	4%	29%	45%	21%	1%	2%	21%	75%	1%	2%	5%	27%	62%	5%
új lakás/ház vásárlása	0%	4%	13%	64%	19%	2%	18%	21%	59%	0%	0%	8%	11%	76%	5%

egyéb felújítás	0%	1%	2%	66%	31%	1%	2%	4%	70%	23%	0%	2%	1%	42%	55%

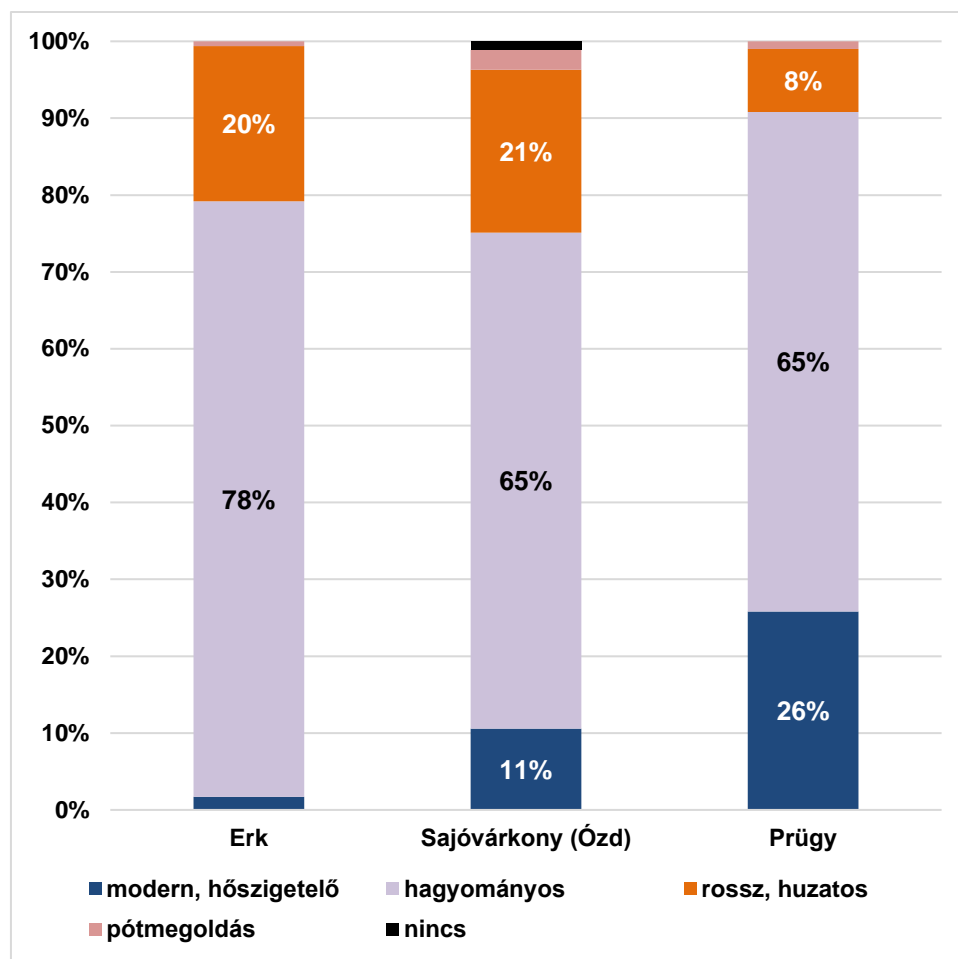
25. táblázat: Lakószobák alapparaméterei

	méret (átlag, m ²)	hányan alszanak bennük (átlag, fő)
Erk	11.1	4.2
Sajóvárkony (Ózd)	20.0	4.6
Prügy	17.7	3.9

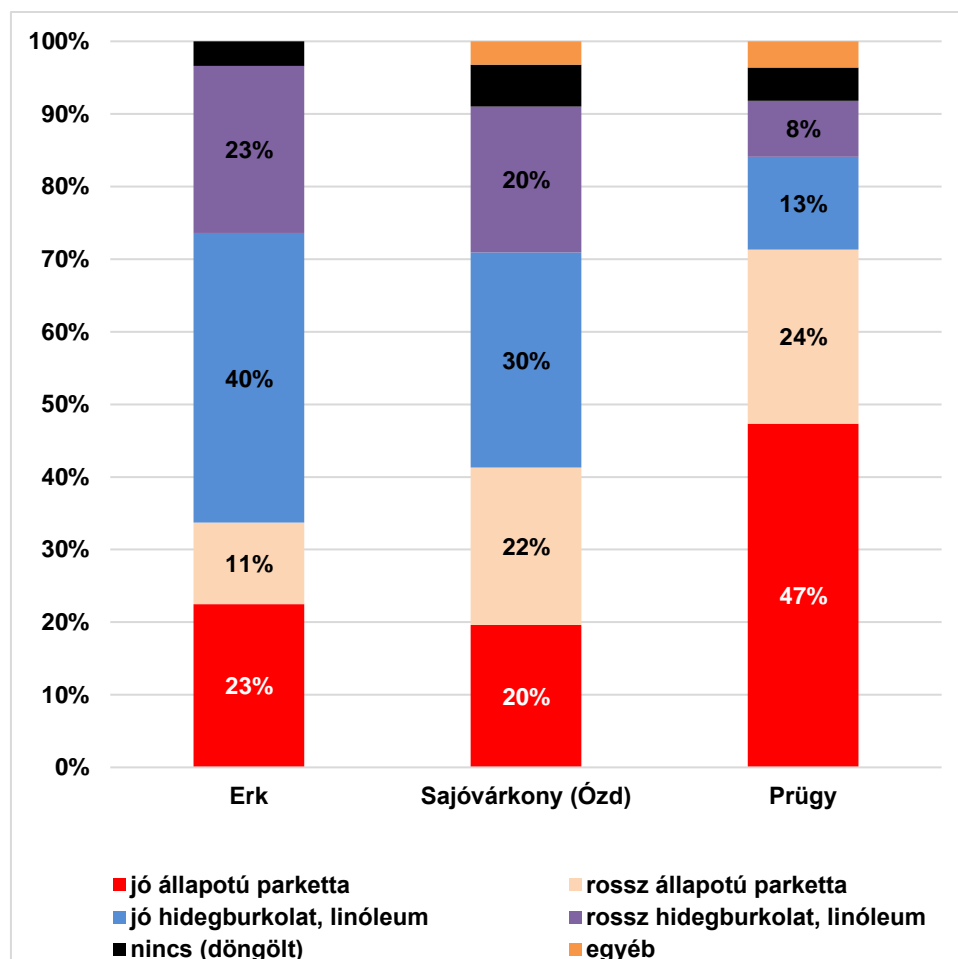
24. ábra: Lakószobák ajtajainak állapota

25. ábra: Lakószobák ablakainak állapota

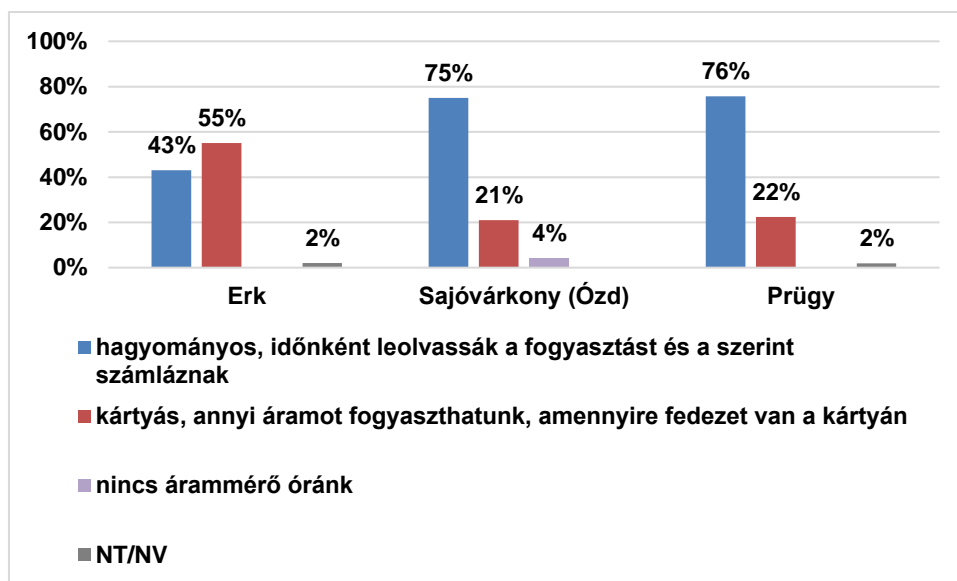

26. ábra: Lakószobák burkolatainak állapota

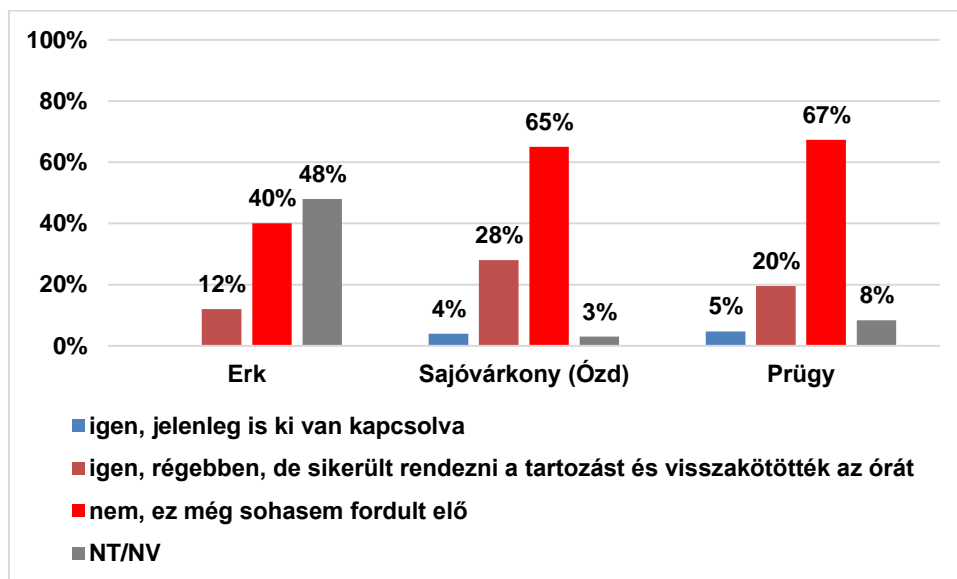

Sajóvárkonyban és Prügyön a háztartások háromnegyedében hagyományos áram-fogyasztásmérő található és csupán ötödükben van kártyás mérőállomás, Erken viszont többségben vannak a kártyás mérők (55%). Prügyön és Sajóvárkonyban a háztartások közel 70 százalékában még nem fordult elő, hogy kikapcsolták volna a szolgáltatást – ez az arány Erken jóval alacsonyabb (40%). Melegvizet Erken az esetek közel felében villannyal, másik felében pedig hagyományos fűtőanyaggal működő kazánnal állítanak elő. Sajóvárkonyban inkább az utóbbi, Prügyön inkább a villanybojler használata jellemzőbb. A sütés-főzés rendszerint palackos gázzal végzik a három település felkeresett háztartásai, ahogy az alól is nehéz kivételt találni, hogy ne hagyományos tüzelőanyaggal (fával vagy szénnel) fűtenének a hidegebb hónapokban. Sajóvárkony, illetve Prügy háztartásaiban jellemző módon a lakás összes helyisége fűthető, Erken viszont többségben vannak azok a házak, ahol csak azokban a szobákban van fűtés, ahol alszanak az ottélők.

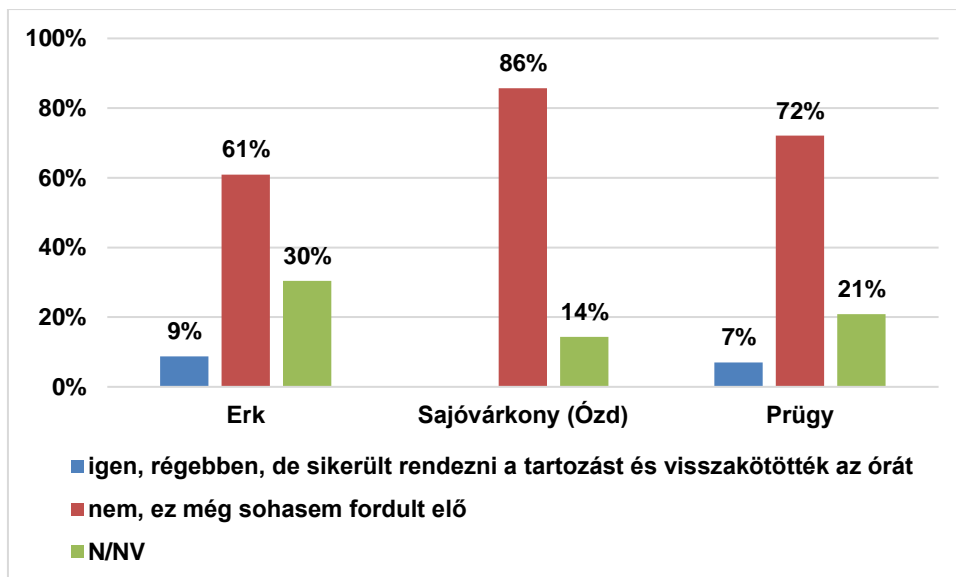
27. ábra: Milyen árammérő óra van Önöknél?

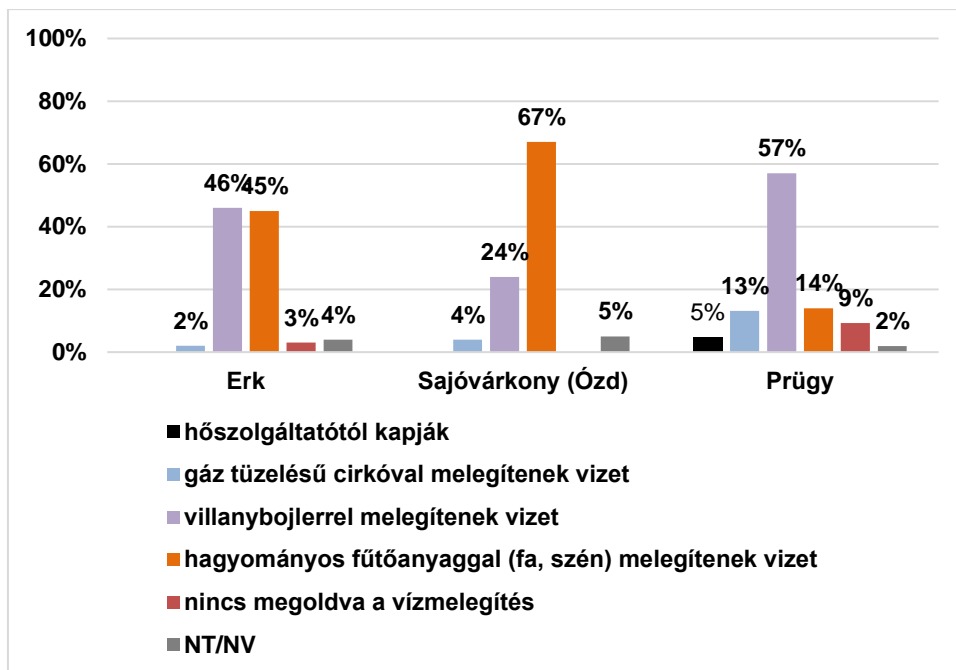
28. ábra: Előfordult már Önöknél, hogy számlatartozás miatt kikapcsolták az áramszolgáltatást?

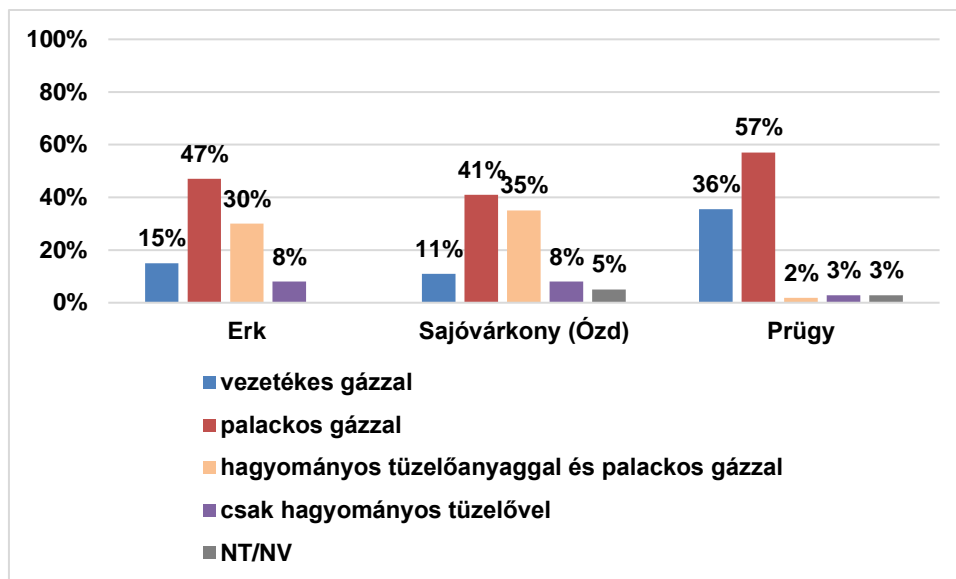
29. ábra: Előfordult már Önöknél, hogy számlatartozás miatt kikapcsolták a gázszolgáltatást? – azok körében, ahol van vezetékes gáz

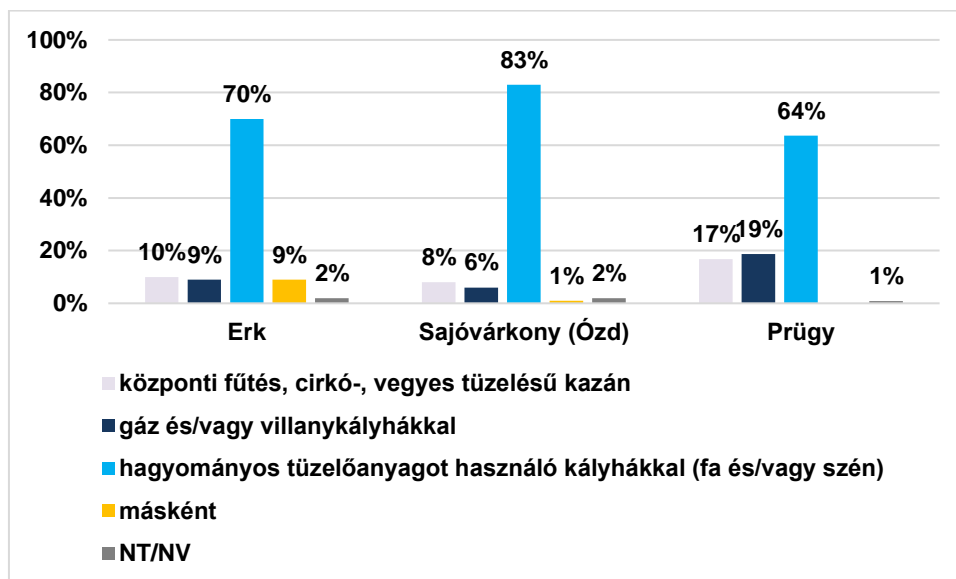
30. ábra: Miként szoktak melegvizet előállítani fürdéshez, mosogatáshoz?

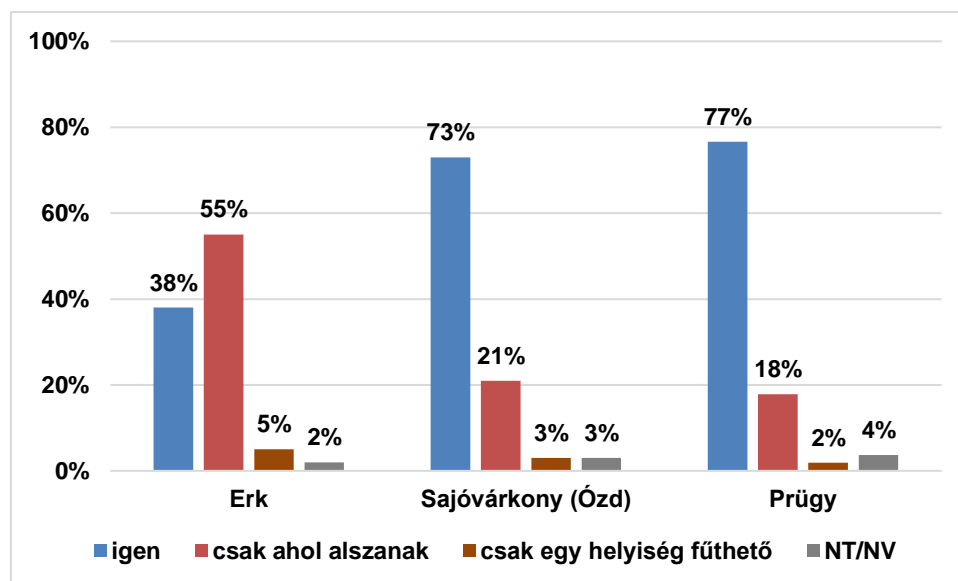
31. ábra: Mivel szoktak főzni, sütni?

32. ábra: Mivel szoktak télen fűteni?

33. ábra: A ház/lakás mindegyik helyisége fűthető-e?

26. táblázat: Jellemző-e az Önök háztartására, vagy nem jellemző?

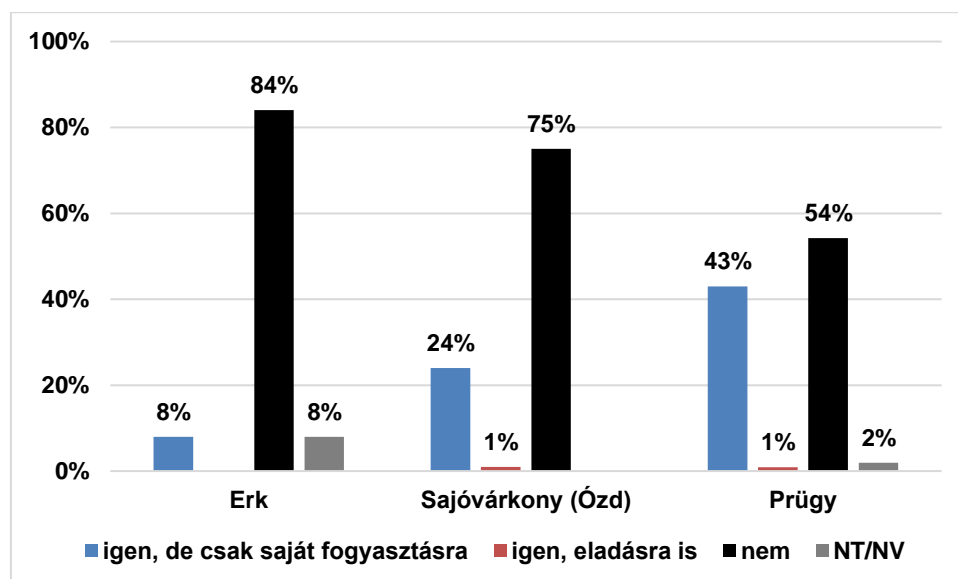
	Erk	Sajóvárkony (Ózd)	Prügy
A legtöbb háztartási eszközüket, gépeket cserélni kellene.	63%	66%	50%
Vannak olyan bútorok, amelyek hiányoznak a lakásból.	57%	57%	27%
Jövedelmük havonta változik a munkalehetőségektől függően.	37%	61%	32%
Jól felszerelt a háztartásuk, megvan szinte mindenük.	37%	47%	30%
Előfordul, hogy nem jut pénz a legszükségesebb ruházati cikkekre.	39%	40%	24%
Van a családban olyan felnőtt családtag, akinek nincs jövedelme.	22%	36%	18%
Nincs mindenkinek saját ágya.	25%	35%	3%
Előfordul, hogy nem jut pénz a gyerek(ek) megfelelő ellátására.	23%	23%	16%
Előfordul, hogy nem jut pénz ennivalóra.	17%	22%	12%
Adósságtörlesztés miatt konfliktusba kerültek.	21%	12%	9%
Vannak tartalékaik váratlan kiadásokra és helyzetekre.	10%	18%	13%

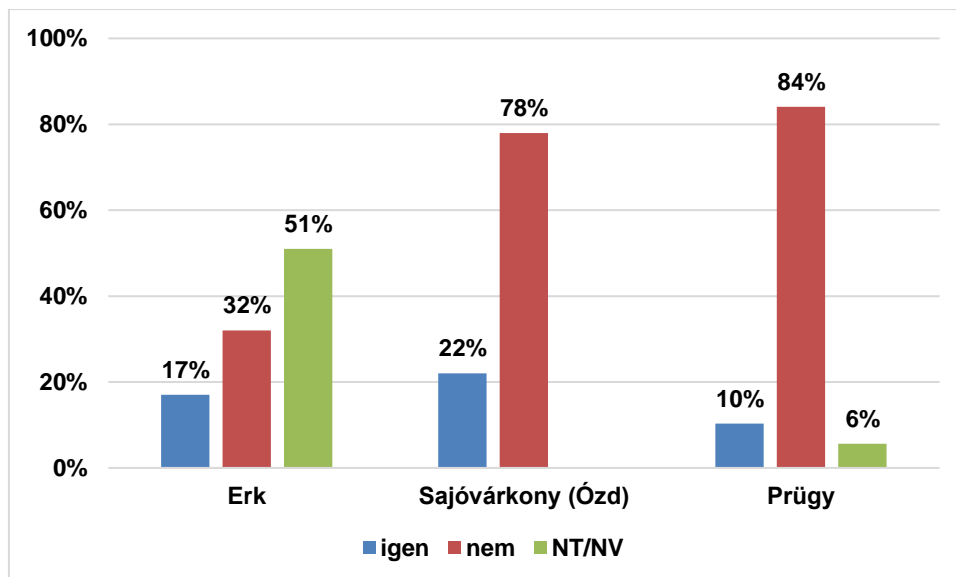
Gazdálkodás

A válaszadó háztartások többsége nem termeszt zöldséget, gyümölcsöt – még saját fogyasztásra sem. Különösen így van ez Erken, illetve Sajóvárkonyban. Prügyn valamivel nagyobb arányban találjuk a háztartások között azokat, akik természetesen valamit, de a piaci értékesítés ott sem jön szóba. A települések lakói szerint ehhez a feltételek sem adottak: nem éri meg, nincs rá idejük, nem értenek hozzá stb. Amennyiben szerveznének egy tanfolyamot, illetve biztosítanák a lehetőséget ahhoz, hogy a helyiek eladásra termeljenek zöldséget vagy gyümölcsöt, a többség akkor sem érdeklődne e lehetőség iránt. Míg Prügyn egyértelmű a lehetőség elutasíthatósága, Erken inkább a „nemre hajló” bizonytalanság mérhető. Sajóvárkonyon – bár itt még relatíve magas a kezdeményezésben lehetőséget látók aránya – szintén többségben vannak azok, akik inkább nem vágnának bele egy ilyen tanfolyamba.

34. ábra: Termelnek-e Önök zöldségeket, gyümölcsöket?

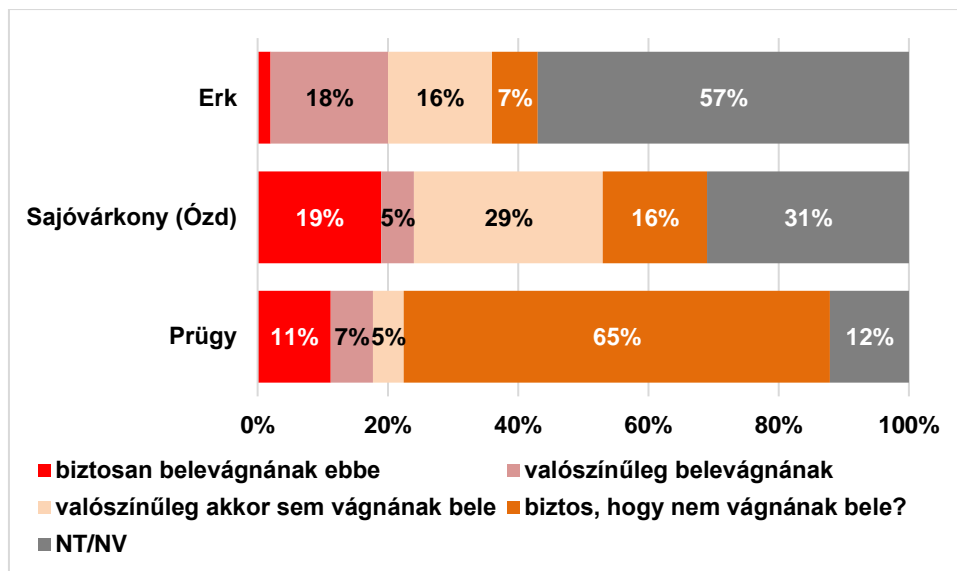
35. ábra: Tudnának-e itt a ház körül - adottak-e a körülmények ahhoz - hogy eladásra/leadásra termeljenek zöldséget-gyümölcsöt?

27. táblázat: Ha nem adottak a körülmények, mi az, ami hiányzik hozzá? – azok körében, akik nem nem feltétlen adottak a körülmények a termeléshez

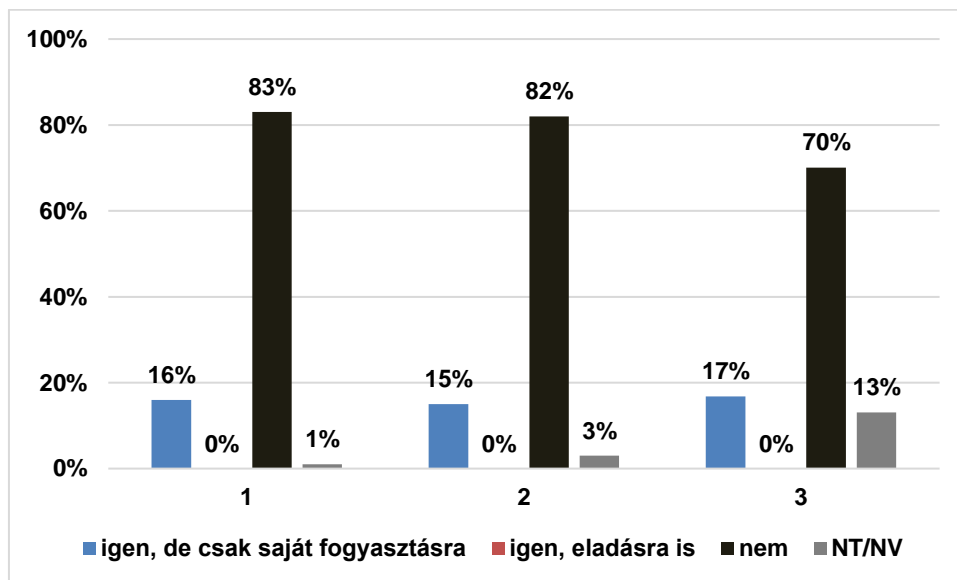
	Erk	Sajóvárkony (Ózd)	Prügy
nem éri meg	23%	54%	54%
nincs rá idejük	46%	49%	32%
drága a vetőmag	41%	36%	44%
nem értünk hozzá, szakértelem	42%	22%	46%
nincs, aki megszervezze, átvegye	39%	24%	43%
szerszámok	40%	23%	29%
egyéb	5%	26%	10%

36. ábra: Ha szerveznének egy tanfolyamot, illetve biztosítanák a lehetőséget ahhoz, hogy Önök eladásra/leadásra termeljenek zöldséget/gyümölcsöt, akkor Önök:

Az állattartás még kevésbé jellemző e településeken. Mindhárom helyszínen a felkeresett háztartások 15-17 százalékában van valamilyen jószág – lényegében csak saját fogyasztásra. Jellemzően 1-3 sertés mellett 15-20 baromfit tartanak azok, akik foglalkoznak az állattartással.

37. ábra: Tartanak-e Önök haszonállatokat?

Szolgáltatások, intézmények

Erken a legtöbb háztartás a települési egészségügyi és szociális ellátás intézményeivel (házi orvos, gyógyszerész, védőnő, családsegítő szolgálat), valamint a Polgármesteri Hivatallal kerül kapcsolatba. Helyben bölcsőde nincs, a szülők nem is hordják más településre kisgyerekeiket. A helyben működő Biztos Kezdet Gyerekházat viszont a kutatásba bevont háztartások mintegy fele látogatja. A település oktatási intézményeit (óvoda, általános iskola) szintén a megkérdezett háztartások közel 50 százaléka használja. A felsorolt intézményekkel kapcsolatos elégedettség alapvetően pozitív, kevésbé kedvező értékelés csak azokkal kapcsolatban született, melyekkel viszonylag szűk kör kerül kapcsolatba (pl. fogyatékos személyek támogató szolgáltatása, rendőrség, munkaügyi központ, kormányhivatal).

28. táblázat: Különböző szolgáltatások, intézmények igénybevétele – Erk település

	igénybe vevők aránya	hol van az intézmény?			hogyan jutnak el oda?					mennyi idő az odaút?	elégedettség
		településen	járasközpontban	máshol	gyalog	biciklivel	saját autóval	másvalaki autójával	Volán, MÁV		
munkahely - Ön	51%	47%	0%	51%	16%	24%	6%	22%	31%	34	4.1
munkahely- párja/házastársa	44%	27%	0%	73%	14%	9%	11%	48%	16%	36	4.0
Családsegítő és Gyermekvédelmi Szolgálat	74%	99%	0%	1%	80%	15%	4%	0%	1%	16	4.3
Munkaügyi központ, foglalkoztatási szolgálat, osztály	8%	63%	38%	0%	38%	13%	25%	0%	25%	18	3.6
bölcsőde	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	-	-
óvoda	53%	98%	0%	2%	74%	19%	6%	0%	2%	14	4.7
általános iskola	48%	96%	0%	4%	77%	17%	6%	0%	0%	15	4.5
érettségit adó középiskola	1%	0%	0%	100%	0%	0%	100%	0%	0%	60	4.0
szakmát adó középiskola	3%	0%	0%	100%	0%	0%	0%	0%	100%	40	4.3
Pedagógiai Szakszolgálat, nevelési tanácsadó (pszichológus, gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus stb.)	19%	47%	16%	37%	37%	5%	11%	11%	37%	27	4.3
védőnői szolgálat	79%	100%	0%	0%	84%	13%	4%	0%	0%	15	4.6
házi orvos	99%	99%	0%	1%	83%	13%	4%	0%	0%	15	4.4
fogorvos	7%	14%	0%	86%	0%	0%	0%	43%	57%	29	4.1
orvosi szakrendelés (pl.: nőgyógyászat)	9%	33%	11%	56%	22%	0%	11%	11%	56%	36	4.2
gyógyszertár	96%	100%	0%	0%	81%	15%	4%	0%	0%	15	3.9
fogyatékos személyek támogató szolgáltatása	2%	0%	100%	0%	0%	0%	0%	0%	100%	38	3.0
szupermarket, hipermarket	19%	5%	5%	89%	0%	0%	32%	53%	16%	22	4.9
tanoda	36%	100%	0%	0%	83%	14%	3%	0%	0%	16	4.8
Biztos Kezdet Gyerekház	51%	100%	0%	0%	90%	10%	0%	0%	0%	15	4.6
közösségi tér, művelődési ház	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	-	-
ügyintézés Polgármesteri Hivatalban	96%	100%	0%	0%	84%	11%	4%	0%	0%	15	4.3
ügyintézés Kormányhivatalban, kormányablaknál	7%	43%	43%	14%	29%	0%	14%	0%	57%	34	3.6
rendőrség	2%	0%	50%	50%	0%	0%	50%	0%	50%	23	3.0

Sajóvárkony felkeresett háztartásainak zöme szintén a házi orvosi, patikai szolgáltatással kerülnek kapcsolatba. Előbbi működik a településrészen, utóbbi viszont csak a városközpontban található legközelebb. A települési adottságokból következik, hogy a településen gyakorlatilag az összes felsorolt intézmény megtalálható, gyaloglótávolságra azonban a házi orvoson kívül csak a védőnői szolgálat, az óvoda, az általános iskola, illetve a tanoda található. A beutazások nagy része tömegközlekedési járatokkal történik. Az intézményekkel kapcsolatban jellemzően elégedettségüknek adtak hangot a megkérdezettek.

29. táblázat: Különböző szolgáltatások, intézmények igénybevétele – Sajóvárkony (Ózd) településrész

	igénybe vevők aránya	hol van az intézmény?			hogyan jutnak el oda?					mennyi idő az odaút?	elégedettség
		településen	járásközpontban	máshol	gyalog	biciklivel	saját autóval	másvalaki autójával	Volán, MÁV		
munkahely - Ön	35%	77%	3%	20%	46%	3%	9%	3%	40%	34	3.8
munkahely- párja/házastársa	56%	38%	2%	59%	20%	11%	14%	30%	23%	75	4.1
Családsegítő és gyermekvédelmi szolgálat	29%	90%	10%	0%	17%	0%	3%	3%	72%	28	4.1
Munkaügyi központ, foglalkoztatási szolgálat, osztály	51%	82%	16%	2%	12%	6%	6%	2%	75%	38	3.7
bölcsőde	1%	100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%	30	5.0
óvoda	46%	100%	0%	0%	98%	0%	0%	0%	2%	12	4.4
általános iskola	55%	100%	0%	0%	96%	0%	0%	0%	4%	12	4.3
érettségit adó középiskola	10%	70%	20%	10%	10%	0%	10%	0%	80%	29	4.2
szakmát adó középiskola	13%	92%	8%	0%	0%	0%	0%	0%	100%	30	4.1
Pedagógiai Szakszolgálat, nevelési tanácsadó (pszichológus, gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus stb.)	7%	57%	14%	29%	29%	0%	14%	0%	57%	41	4.0
védőnői szolgálat	59%	100%	0%	0%	100%	0%	0%	0%	0%	12	4.5
házi orvos	94%	99%	1%	0%	96%	1%	1%	0%	2%	12	4.0
fogorvos	55%	95%	5%	0%	24%	0%	2%	2%	73%	32	4.0
orvosi szakrendelés (pl.: nőgyógyászat)	67%	85%	9%	6%	9%	1%	3%	9%	78%	39	3.9
gyógyszertár	94%	85%	13%	2%	14%	3%	3%	3%	76%	31	4.1
fogyatékos személyek támogató szolgáltatása	3%	33%	0%	33%	0%	0%	0%	0%	67%	83	4.5
szupermarket, hipermarket	62%	87%	11%	2%	11%	0%	11%	11%	66%	29	4.5
tanoda	20%	100%	0%	0%	95%	0%	0%	0%	5%	12	5.0
Biztos Kezdet Gyerekház	1%	0%	100%	0%	0%	0%	0%	0%	100%	20	5.0
közösségi tér, művelődési ház	3%	67%	33%	0%	33%	0%	0%	0%	67%	23	4.7
ügyintézés Polgármesteri Hivatalban	82%	89%	10%	1%	13%	2%	4%	0%	80%	35	4.4
ügyintézés Kormányhivatalban, kormányablaknál	73%	88%	11%	1%	12%	3%	3%	0%	82%	36	4.4
rendőrség	9%	89%	0%	0%	33%	11%	0%	0%	44%	33	3.9

Prügyön a legtöbb háztartás szintén a helyi egészségügyi ellátással, illetve Polgármesteri Hivatallal kerül kapcsolatba. Tömegközlekedéssel (autós közlekedés nem igazán jellemző) a szerencsi munkaügyi központba, középfokú oktatási intézményekbe, orvosi szakrendelésekre, nagybevásárlásra járnak el. A Biztos Kezdet Gyerekházat a megkérdezett háztartások közel ötöde kereste föl valaha. Az intézmények szolgáltatásait e településen is kedvezően ítélték meg.

30. táblázat: Különböző szolgáltatások, intézmények igénybevétele – Prügy település

	igénybe vevők aránya	hol van az intézmény?			hogyan jutnak el oda?					mennyi idő az odaút?	elégedtség
		településen	járásközpontban	máshol	gyalog	biciklivel	saját autóval	másvalaki autójával	Volán, MÁV		
munkahely - Ön	71%	99%	0%	1%	72%	21%	3%	1%	0%	18	4.4
munkahely- párja/házastársa	47%	40%	8%	52%	30%	10%	8%	34%	16%	88	4.4
Családsegítő és gyermekvédelmi szolgálat	38%	90%	0%	0%	78%	10%	2%	0%	0%	16	4.6
Munkaügyi központ, foglalkoztatási szolgálat, osztály	40%	9%	86%	0%	5%	0%	5%	0%	86%	29	4.4
bölcsőde	1%	0%	0%	100%	0%	0%	0%	0%	100%	10	5.0
óvoda	18%	89%	5%	0%	74%	11%	5%	0%	5%	16	4.7
általános iskola	37%	88%	3%	3%	83%	3%	3%	0%	5%	22	4.4
érettség adó középiskola	7%	0%	29%	57%	0%	0%	0%	14%	71%	39	4.2
szakmát adó középiskola	7%	38%	13%	50%	25%	0%	0%	0%	75%	40	4.4
Pedagógiai Szakszolgálat, nevelési tanácsadó (pszichológus, gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus stb.)	3%	0%	33%	67%	0%	0%	33%	33%	33%	53	5.0
védőnői szolgálat	34%	86%	0%	0%	78%	6%	3%	0%	0%	18	4.6
házi orvos	87%	90%	2%	0%	80%	8%	2%	2%	1%	19	4.0
fogorvos	69%	92%	0%	0%	82%	8%	1%	0%	0%	20	4.4
orvosi szakrendelés (pl.: nőgyógyászat)	74%	22%	71%	0%	10%	5%	1%	3%	73%	26	4.5
gyógyszertár	87%	90%	1%	0%	78%	10%	1%	0%	0%	19	4.6
fogyatékos személyek támogató szolgáltatása	4%	0%	25%	25%	0%	0%	25%	25%	0%	38	5.0
szupermarket, hipermarket	52%	11%	75%	2%	7%	4%	9%	11%	57%	33	4.5
tanoda	2%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	-	-
Biztos Kezdet Gyerekház	18%	95%	0%	0%	89%	5%	0%	0%	0%	17	4.7
közösségi tér, művelődési ház	8%	89%	0%	0%	78%	11%	0%	0%	0%	17	4.6
ügyintézés Polgármesteri Hivatalban	86%	87%	2%	0%	73%	12%	1%	0%	2%	21	4.3
ügyintézés Kormányhivatalban, kormányablaknál	32%	12%	68%	0%	12%	0%	0%	0%	68%	24	4.4
rendőrség	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	-	5.0

A vizsgálatba vont háztartások tagjai jellemzően rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben; tüzelő támogatásban; ingyenes tankönyvben és iskolai étkeztetésben; élelmiszer, illetve ruhajuttatásban; gyermekjóléti, családsegítő szolgálattól származó gondoskodásban; lakásfenntartási támogatásban részesülnek. A települések között azonban különbségek is megfigyelhetők: Erken a lakásfenntartási támogatás viszonylag szűk körnek jár, ahogy Sajóvárkonyban a tüzelő támogatást, élelmiszer és ruhajuttatást, valamint a családsegítői gondozási tevékenységet is relatíve kevesebben kapják meg. Prügyön szintén ez utóbbi támogatási forma ér el viszonylag kevés háztartást.

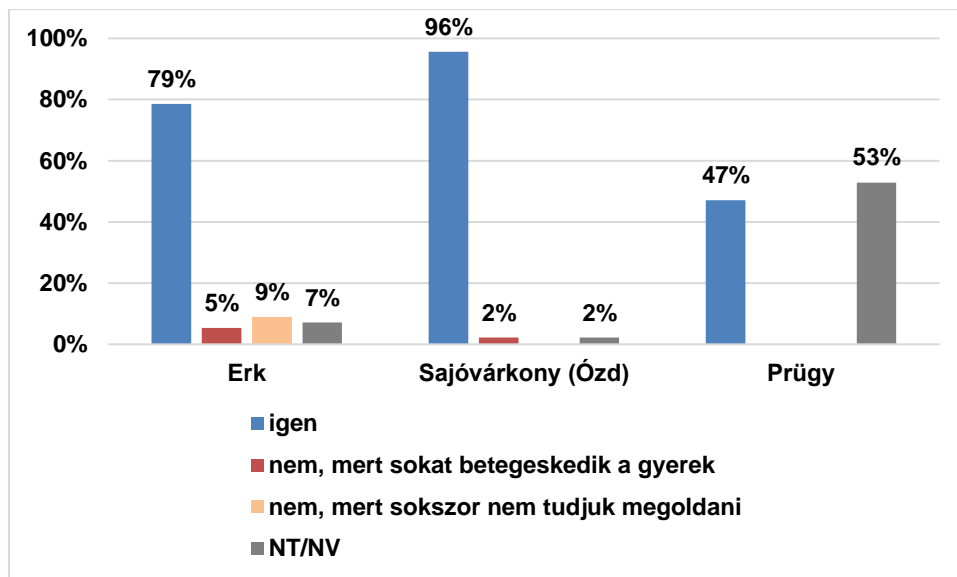
31. táblázat: Részesült-e az elmúlt 12 hónapban valaki a családtagok közül a következő természetbeni, pénzbeli ellátásokból vagy személyes szolgáltatásokból?

	Erk	Sajóvárkony (Ózd)	Prügy
Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény (RGYK)	82%	75%	59%
Tüzelő támogatás (szociális tűzifa)	80%	38%	85%
Ingyen tankönyv, ingyenes iskolai étkeztetés	58%	62%	45%
Élelmiszer, ruhajuttatás	77%	23%	39%
Lakásfenntartási támogatás	13%	46%	72%
Családsegítés, gondozás családsegítőtől vagy gyermekjóléti szolgálattól	68%	14%	18%
Rendkívüli segély (önkormányzattól)	39%	2%	34%
Közgyógyellátás	25%	16%	16%
Szociális étkeztetés	7%	15%	26%
FHT (Foglalkoztatást helyettesítő támogatás)	8%	12%	16%
Ápolási díj	4%	3%	4%
Adósságkezelési szolgáltatás (banki hitel, közműtartozás)	0%	3%	2%
Egyéb segély, éspedig:	1%	2%	2%
Fogyatékosokat támogató szolgálat, fogyatékosok nappali intézménye	1%	0%	3%
Házi segítségnyújtás, házi gondozás	1%	0%	2%
Idősek klubja, napközi otthona, gondozóháza	1%	0%	1%

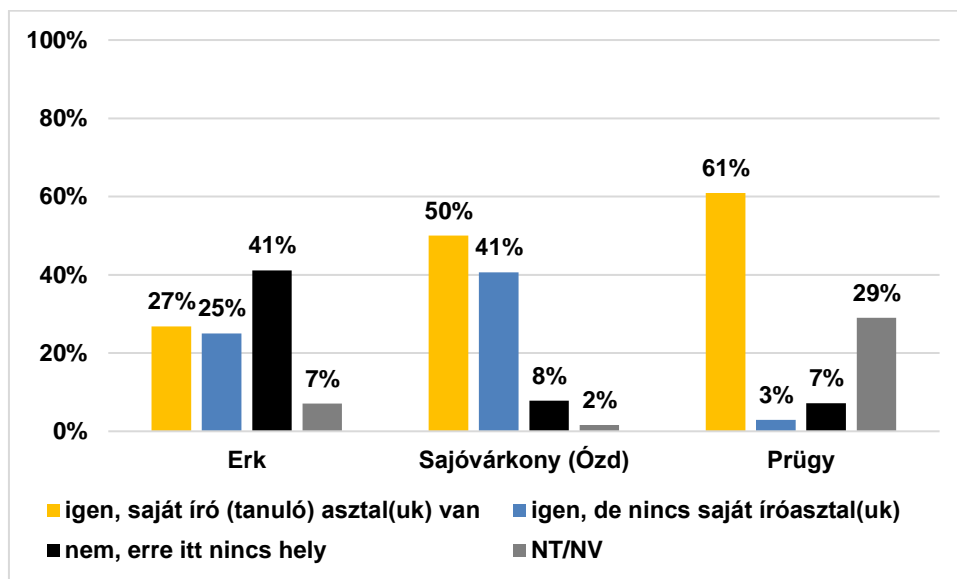
Azok körében, ahol van óvodáskorú gyerek a háztartásban, a többség rendszeresen tudja járatni az óvodába. Erken ugyanakkor minden tizedik érintett család nyilatkozott úgy, hogy sokszor nem tudják megoldani az óvodai bejárást. Az iskoláskorú gyerekek otthoni felkészülése leginkább Prügyön tűnik biztosítottnak – igaz, ahogy az óvodáztatás esetén is, e kérdésben is viszonylag nagy a válaszok megbízhatatlansága. Sajóvárkonyban a háztartások felében van az iskoláskorú gyerekeknek saját íróasztala, Erken csak alig több mint negyedüknek. Az itt élők négytizede nyilatkozott úgy, hogy iskoláskorú gyereküknek nem tudnak megfelelő helyet biztosítani az otthoni tanuláshoz, leckeíráshoz.

38. ábra: Rendszeresen el tudják vinni az óvodába a gyereke(ke)t? - azok körében, ahol van óvodáskorú gyerek

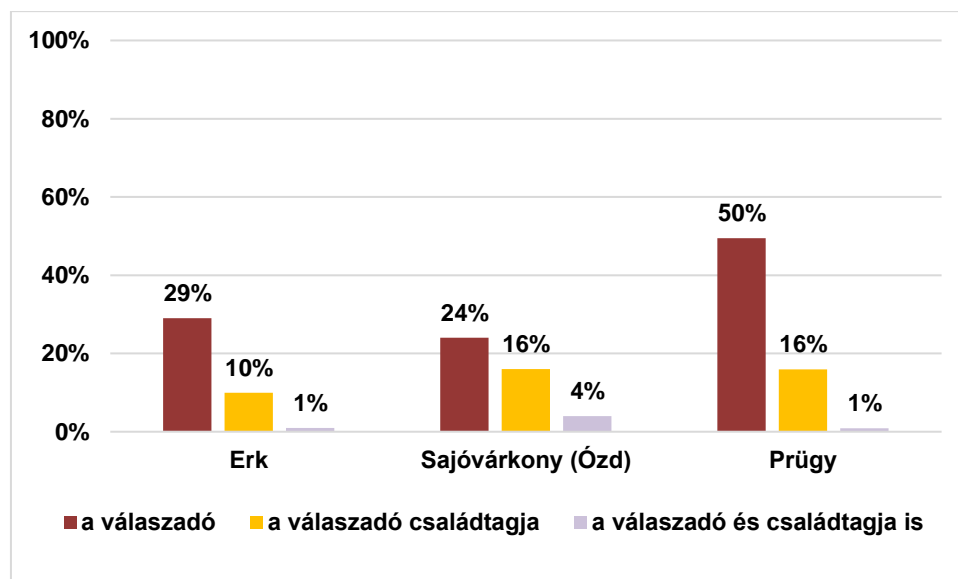
39. ábra: Van olyan hely a lakásban, ahol elmélyülten tud tanulni, leckét írni a gyerek(ek)? - azok körében, ahol van iskoláskorú gyerek

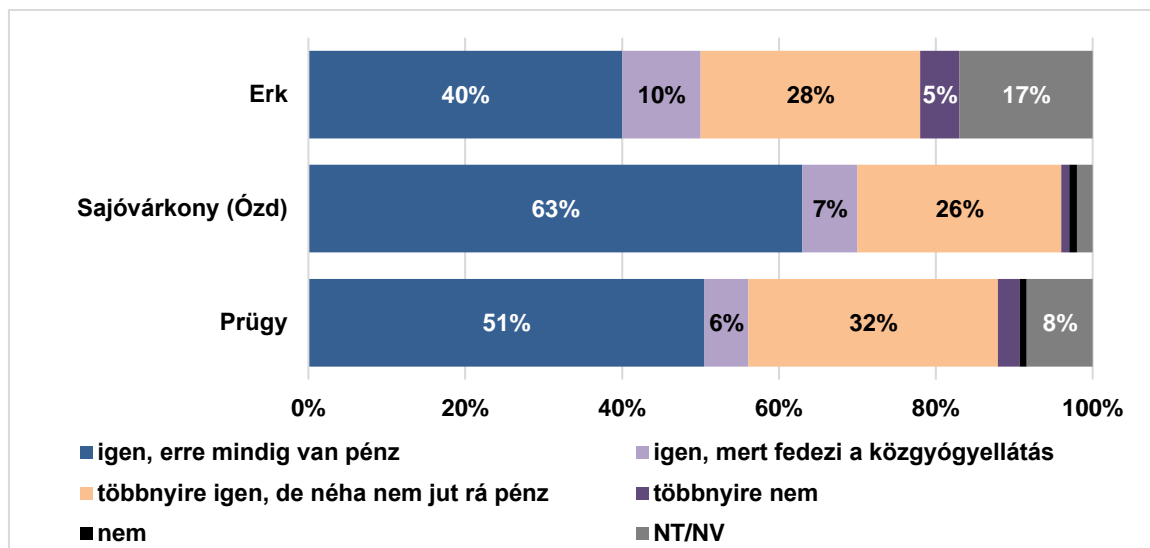
Egészségügyi állapot

Erken és Sajóvárkonyban a háztartások 40-45, Prügyön a háztartások kétharmadában van olyan személy, aki tartósan szed valamilyen gyógyszert. Jellemző módon a gyógyszert mindig ki tudják váltani, igaz, a háztartások körülbelül harmadában előfordul, hogy nem jut rá pénz. Az erki válaszadók harmada, a várkonyiak és prügyiek fele nyilatkozott úgy, hogy van valamilyen kisebb-nagyobb rendszerességgel visszatérő betegségük. A gyógyszerfogyasztástól és tartós betegség meglététől nagyrészt függetlennek látszik, hogy mennyire elégedettek a válaszadók saját egészségi állapotukkal: a válaszadók több mint fele inkább elégedett. Háziorvoshoz viszonylag gyakran látogatnak el a megkérdezettek: településtől független, hogy a válaszadók 36-37 százaléka az elmúlt hónap során legalább egyszer járt a doktornál. Az egészségügyi szűrővizsgálatokon való részvétel valamivel ritkább, a válaszadók mintegy fele legalább egy éve nem járt preventív vizsgálaton (Prügyön valamivel kisebb ez az arány).

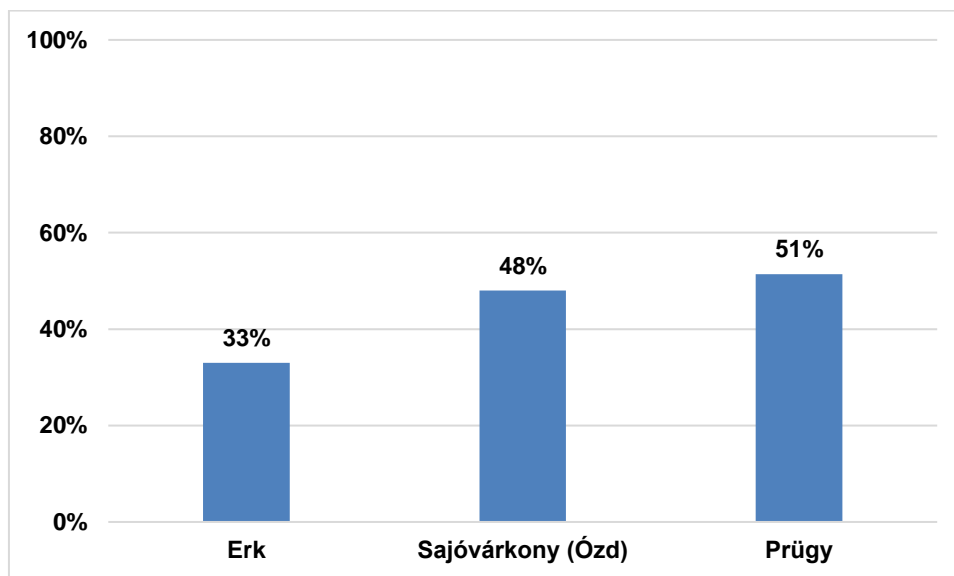
40. ábra: Szed-e valaki a családban tartósan gyógyszert?

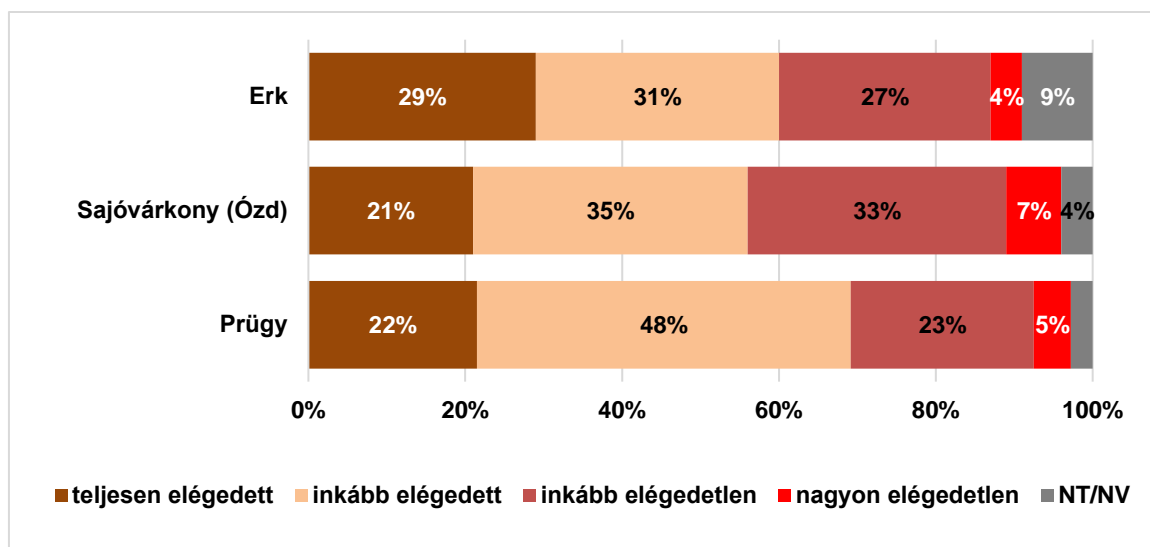
41. ábra: Ki tudják váltani a szükséges gyógyszereket a patikából?

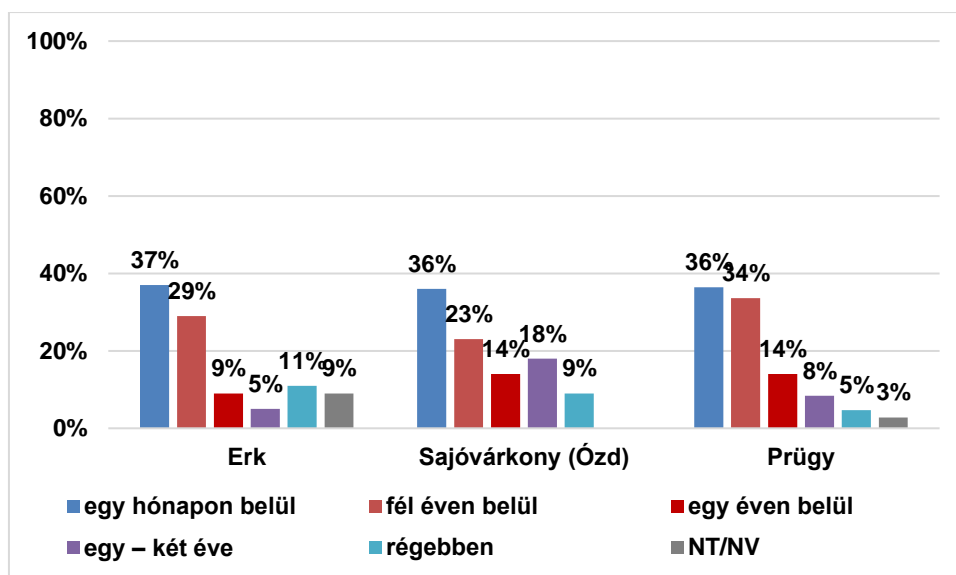
42. ábra: Van-e valamilyen kisebb-nagyobb rendszereséggel visszatérő betegsége?

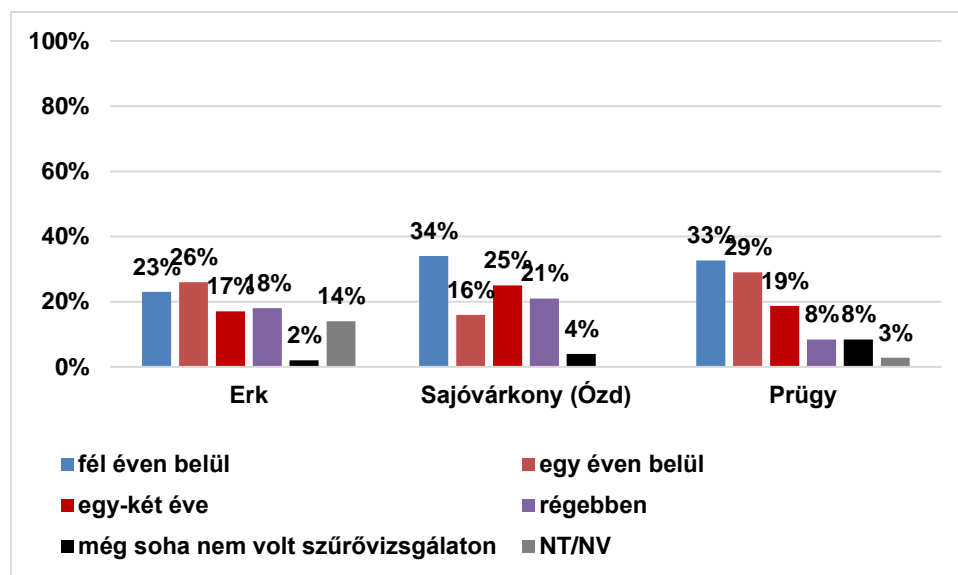
43. ábra: Mennyire elégedett Ön az egészségével, a közérzetével?

44. ábra: Mikor volt Ön legutóbb háziorvosnál?

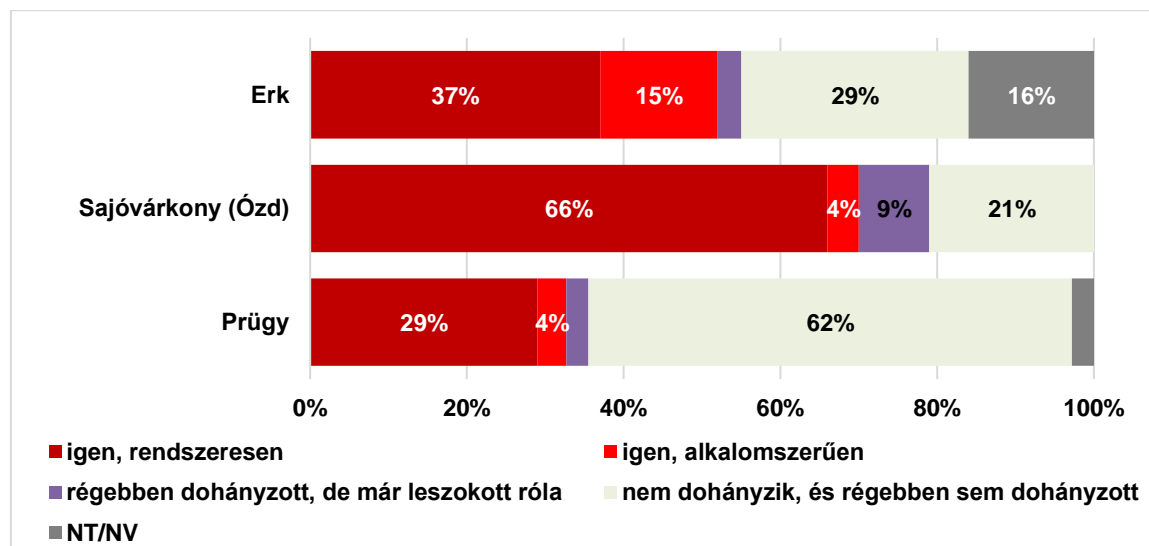

45. ábra: Mikor vett Ön részt legutóbb valamilyen egészségügyi szűrővizsgálaton?

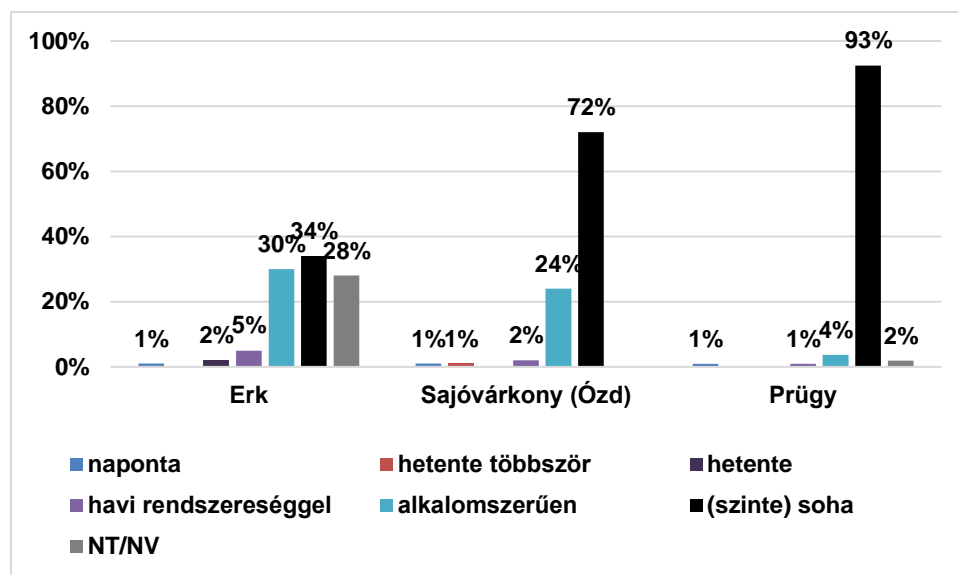

A dohányzás és az alkoholfogyasztás szempontjából eltérő karaktert mutatnak a települések. Prügyön alacsony a rendszeresen, illetve alkalmászerűen dohányzók aránya, illetve magas azoké, akik sohasem fogyasztanak alkoholt. Erken minden második válaszadót érint a dohányzás, Sajóvárkonyban ugyanakkor tízből hét válaszadó szokott – inakább rendszeresen – rágyújtani. Az alkoholfogyasztás mindkét településen kb. ugyanolyan mértékű lehet, igaz, az erki válaszokban magas a bizonytalanság. Sportolni ugyanakkor gyakorlatilag nem szoktak a megkérdezettek, legalábbis háromnegyedük sosem végez semmilyen testmozgást. Azok, akik igen, általában csak alkalmászerűen mozognak. A sportolási szokásokban nincs érdemi különbség a települések között.

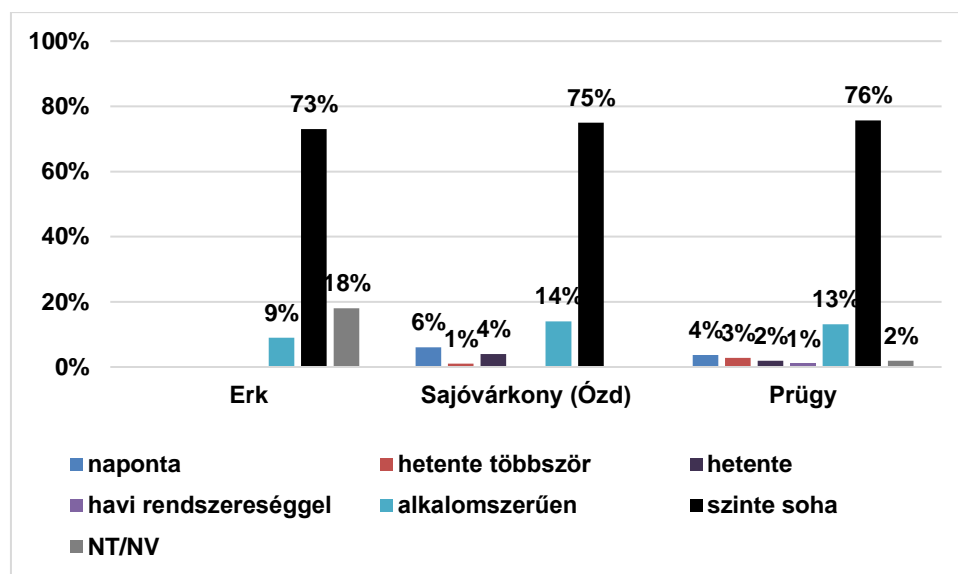
46. ábra: Ön dohányzik?

47. ábra: Milyen gyakran fogyaszt alkoholt?

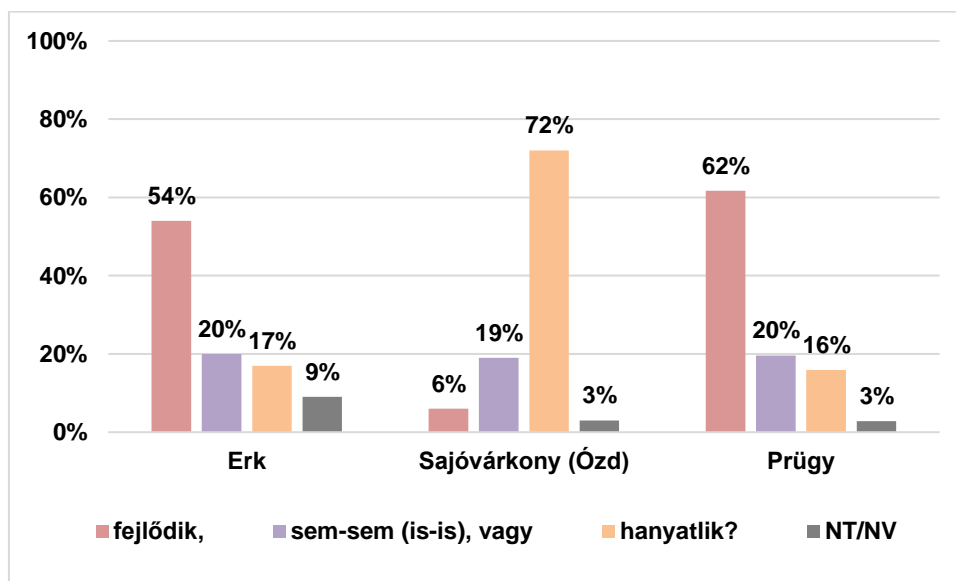
48. ábra: Milyen gyakran szokott sportolni vagy szabadidős tevékenységhez kapcsolódóan testmozgást végezni?

Településről alkotott vélemény, elégedettség

Az erki háztartások több mint fele gondolja úgy, hogy települése fejlődik. Ezzel ellentétesen alig ötödük nyilatkozott. Hasonló arányok jellemzők Prügyre is: a település fejlődését közel kétharmadnyian, a hanyatlását pedig ötödrészüket érzékeli. Ehhez képest Sajóvárkonyban a válaszadók zöme (72%) egyértelműen a hanyatlást látja településén.

49. ábra: Mindent egybevetve, mit mondana Ön erről a településről...

Erken jellemzően három dologban látnak biztató előrelépést: a szegények, rászorulókat támogatásában; az egészségügyi ellátásban; illetve az idősek gondozásában. Mindemellett viszonylag sokan említették azt is, hogy a közbiztonság, az alkohol- és drogprobléma, valamint a munkakínálat romlott és ezzel párhuzamosan az ingatlanok árai is csökkentek. Prügyön ezzel szemben az ingatlanok értékének emelkedéséről számoltak be inkább, amit a szegények, rászorulókat javuló támogatása, a javuló közbiztonság és a bővülő munkalehetőségek kísérnek. Két probléma azonban ezen a településen is jelentkezik: a többség szerint romlott az utak, járdák állapota, valamint jelentősebbek lettek az alkohol- és drogfogyasztással kapcsolatos problémák. Sajóvárkonyban ez utóbbi aggasztó méreteket ölthet, hiszen tízből nyolc háztartásban említették, hogy romlott a helyzet ezen a területen. Körülbelül ilyen nagy arányban emelték ki azt is, hogy egyre rosszabb az utak, járdák állapota, illetve hogy csökkenek az ingatlanok értékei is. Sokan említették a közbiztonság romlását, a településrészen lakók közötti feszültségeket, valamint a munkalehetőségek szűkülését is. Javuló tendenciát csak egy esetben lát a lakók szűk többsége: a háztartások negyede szerint javult az itt élő gyerekek, fiatalok továbbtanulási esélye.

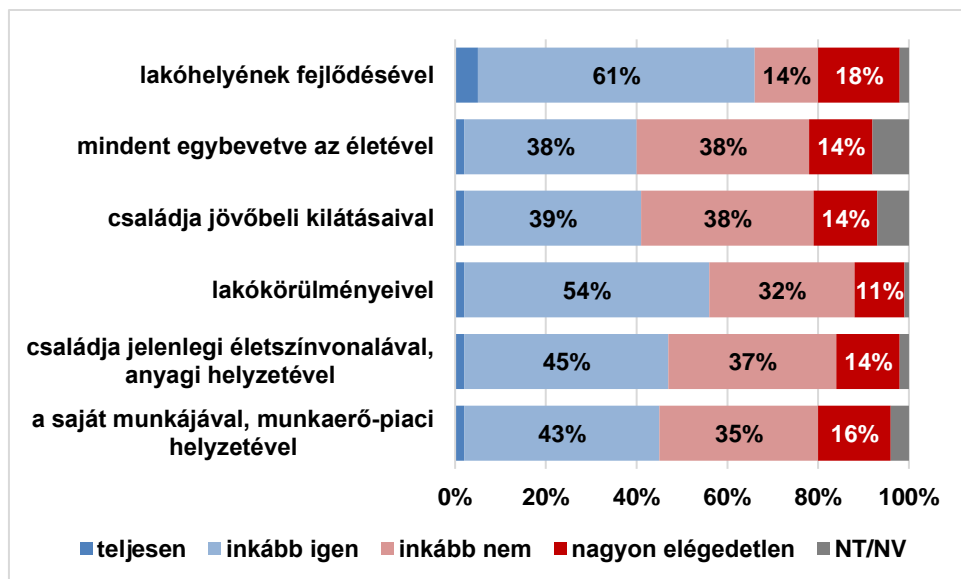
32. táblázat: Véleménye szerint az elmúlt években itt, ezen a településen, illetve környéken romlott, nem változott vagy javult...

	Erk				Sajóvárkony (Ózd)				Prügy			
	romlott	nem változott	javult	NT/NV	romlott	nem változott	javult	NT/NV	romlott	nem változott	javult	NT/NV
a közbiztonság?	33%	34%	10%	23%	56%	32%	11%	1%	17%	38%	41%	4%
a munkalehetőségek?	22%	36%	19%	23%	43%	49%	7%	1%	13%	41%	43%	3%
a szegények, rászorulókat támogatása?	4%	18%	64%	14%	33%	51%	13%	3%	14%	40%	41%	5%
az egészségügyi ellátás?	4%	37%	40%	19%	24%	65%	9%	2%	22%	41%	34%	3%
az idősek gondozása, ellátása?	5%	32%	33%	30%	13%	53%	3%	31%	7%	50%	36%	7%
az itt élő gyerekek, fiatalok továbbtanulási esélye?	6%	31%	19%	44%	18%	50%	26%	6%	8%	53%	36%	3%
az utak, járdák állapota?	14%	41%	2%	43%	74%	18%	8%	0%	43%	21%	34%	3%
az ingatlanok értéke?	26%	37%	0%	37%	78%	15%	5%	2%	14%	32%	50%	5%
alkoholfogyasztással, droghasználattal kapcsolatos probléma?	39%	27%	0%	34%	81%	18%	0%	1%	43%	26%	25%	6%
az itt lakók egymás mellett élésének zökkenőmentessége?	17%	31%	9%	43%	42%	48%	7%	3%	17%	43%	34%	7%

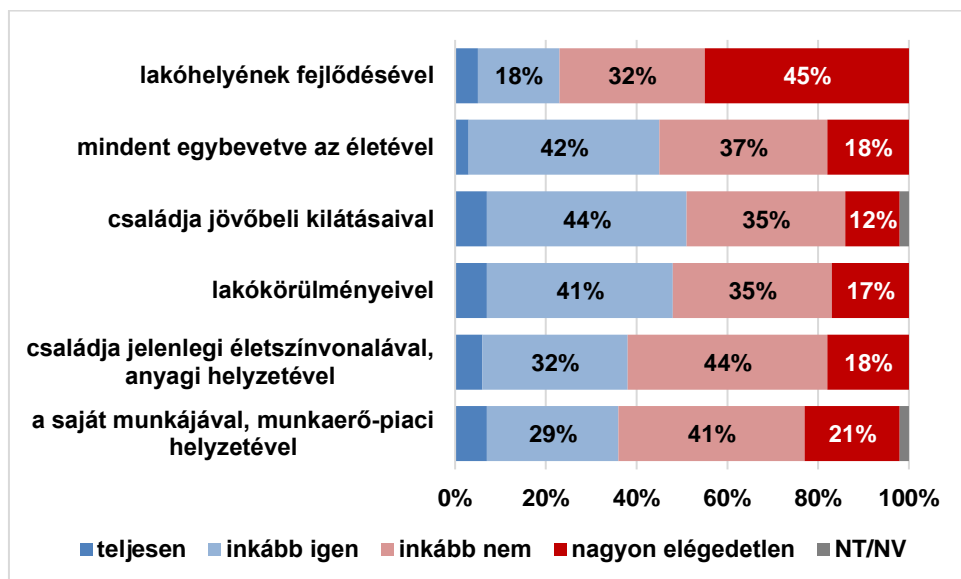
Összességében Erken a lakóhely fejlődésével, valamint a lakókörülményekkel kapcsolatban mutatkozik elégedettség. Az életszínvonalal, anyagi helyzettel; illetve a saját munkával, munkaerőpiaci helyzettel már inkább elégedetlenek a település válaszadói. A legnagyobb elégedetlenség azonban a család jövőbeli kilátásaival, illetve a megkérdezettek életének alakulásával kapcsolatban érezhető. Sajóvárkonyban a háztartások mintegy fele inkább elégedett a család kilátásaival, illetve a lakókörülményekkel, ugyanakkor elégedetlen az anyagi helyzetével, munkaerőpiaci lehetőségeivel, valamint lakóhelyének fejlődésével. Prügyön meglepően elégedettek az emberek: gyakorlatilag csak a jövőbeli kilátásokkal, illetve a lakóhely fejlődésével kapcsolatban fogalmazódnak meg aggályok. Nem meglepő, hogy ezen a településen érzik leginkább azt, hogy a szülők generációjához képest javult az életük. Sajóvárkonyban és Erken is hasonlóan gondolják, de magasabb azok aránya, akik szerint nincs érdemi különbség, vagy nem tudják megítélni a változást.

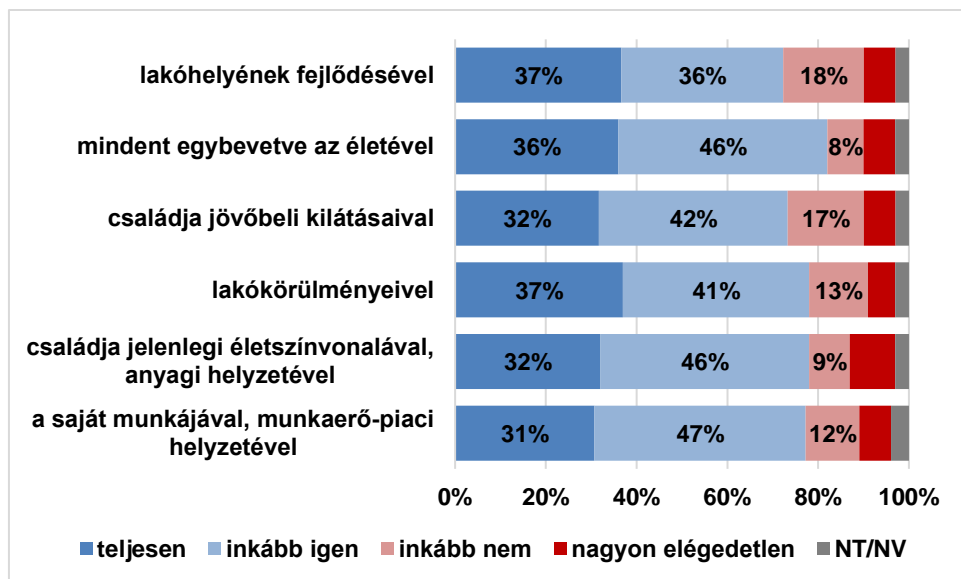
50. ábra: Mennyire elégedett Ön a következőkkel? – Erk település

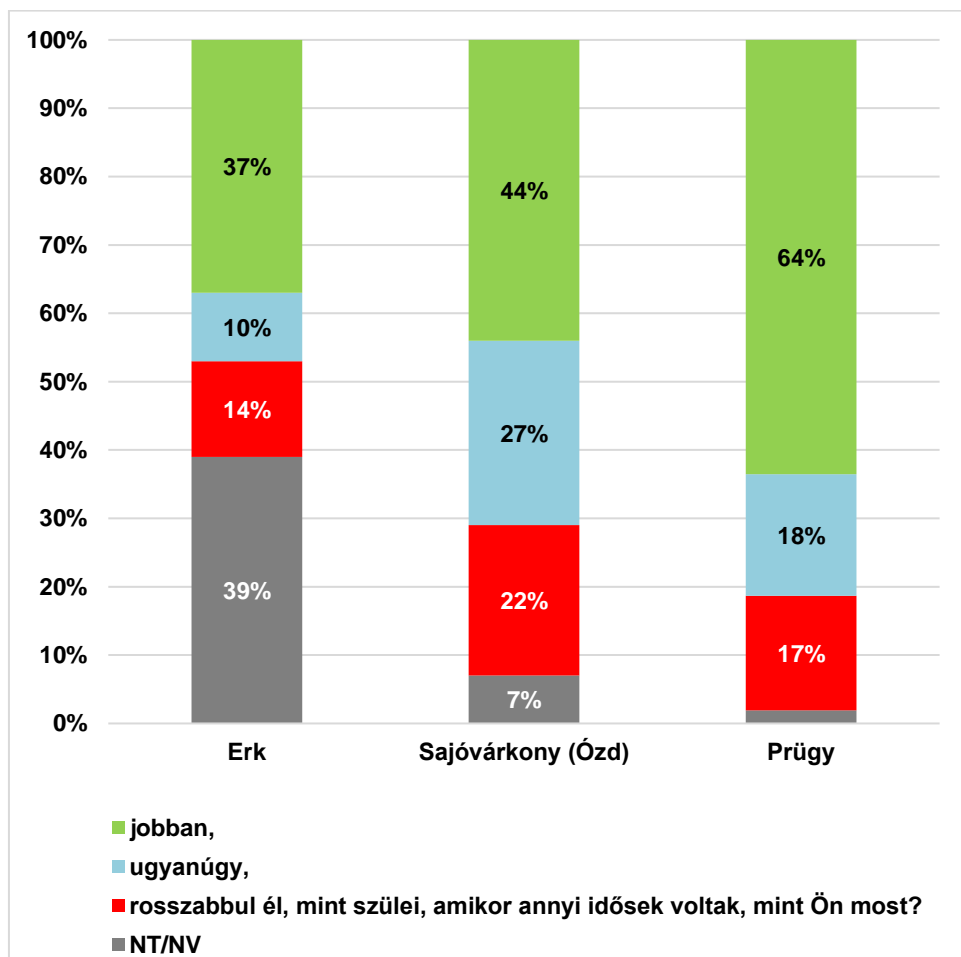
51. ábra: Mennyire elégedett Ön a következőkkel? – Sajóvárkony (Ózd) településrész

52. ábra: Mennyire elégedett Ön a következőkkel? – Prügy település

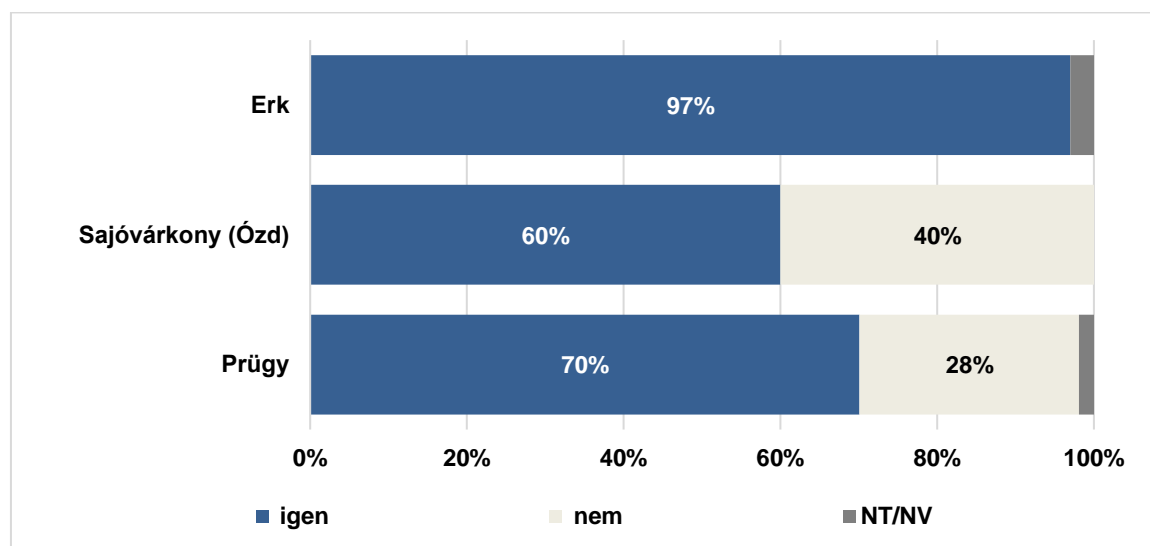
53. ábra: És hogyan ítéli meg, Ön most:

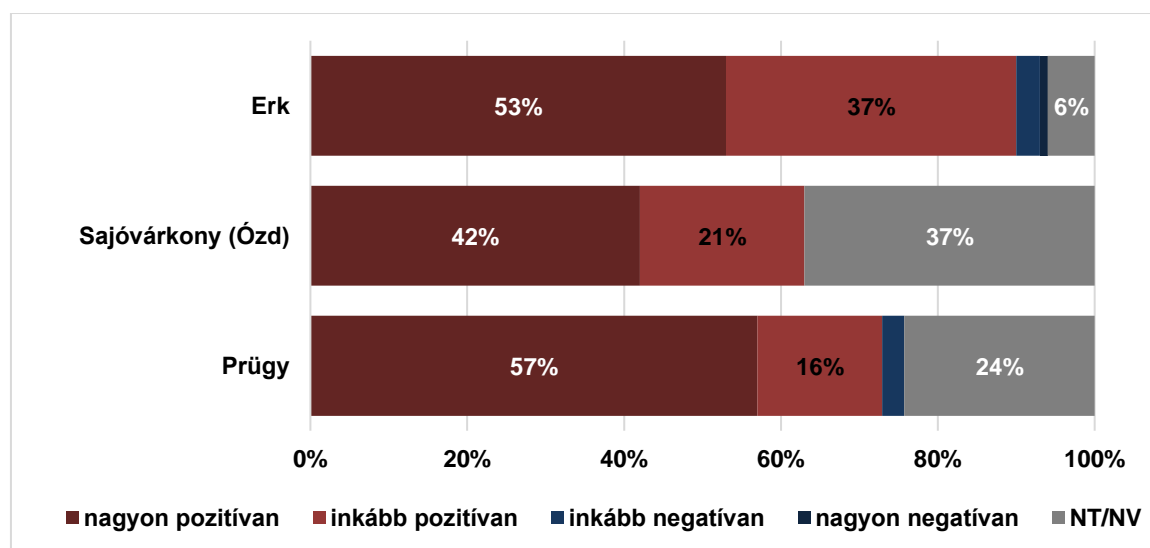
Máltai Szeretetszolgálat szerepvállalása

A Máltai Szeretszolgálat települési szerepvállalásáról Erken gyakorlatilag minden válaszadó hallott. Prügyön és Sajóvárkonyban ez az arány némileg kisebb, 70, illetve 60 százaléknyi. A szeretetszolgálat jelenlétét gyakorlatilag nincs olyan, aki negatívan ítélné meg – igaz, Sajóvárkonyban és Prügyön egyelőre sokan nem ismerik még a szervezet tevékenységét, így sokan nem is válaszoltak érdemben a kérdésre. Konkrét segítséget Erken a kutatásba bevont háztartások 85 százalékának nyújtott már a Máltai Szeretetszolgálat. Sajóvárkonyban minden ötödik válaszadó számolt be valamilyen segítségnyújtásról, Prügyön pedig egyelőre alig akad támogatott háztartás.

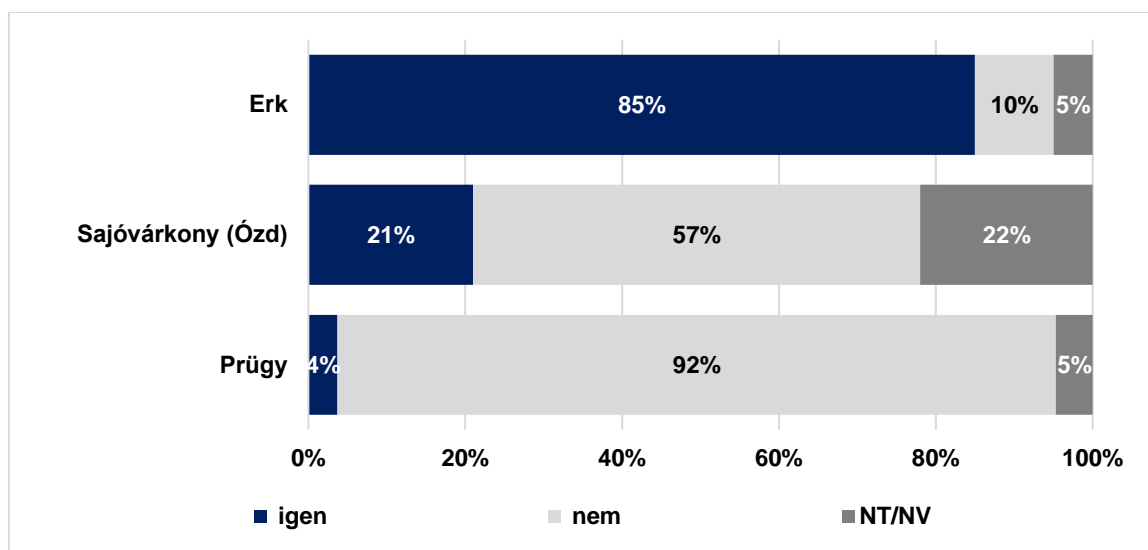
54. ábra: Hallott-e Ön arról/tudja-e, hogy a Máltai Szeretetszolgálat ezen a településen különböző tevékenységeket végez, szolgáltatásokat nyújt?

55. ábra: Hogyan ítéli meg a Máltai Szeretetszolgálat jelenlétét a településen?

56. ábra: Önöknek konkrétan segített-e valamiben a Máltai Szeretetszolgálat? Vett-e Ön már igénye a Máltai Szeretetszolgálat által nyújtott szolgáltatások közül valamit?

Prügyön ráadásul alig akad olyan megkérdezett, aki a felsorolt segítségnyújtási lehetőségek közül valamit ne tartana fontosnak településén. Sajóvárkonyban ugyanez a helyzet, igaz, a pénzgazdálkodási szakember biztosítását a megkérdezettek harmada nem tartja releváns segítségnek. Erken – ahol tehát már nagyobb tapasztalatuk van a Máltai szerepvállalásban – több dolgot sem tartanak fontosnak: a kortárs segítők prevencióos programjait, a mozgás- és táncfoglalkozásokat, a pszichológusi és/vagy addiktológiai tanácsadást, a már említett pénzgazdálkodási tanácsadót, a mediációs szolgáltatást vagy éppen a közösségi színházi foglalkozásokat. A többi szolgáltatást azonban a többség fontos kezdeményezésnek tartja a településén.

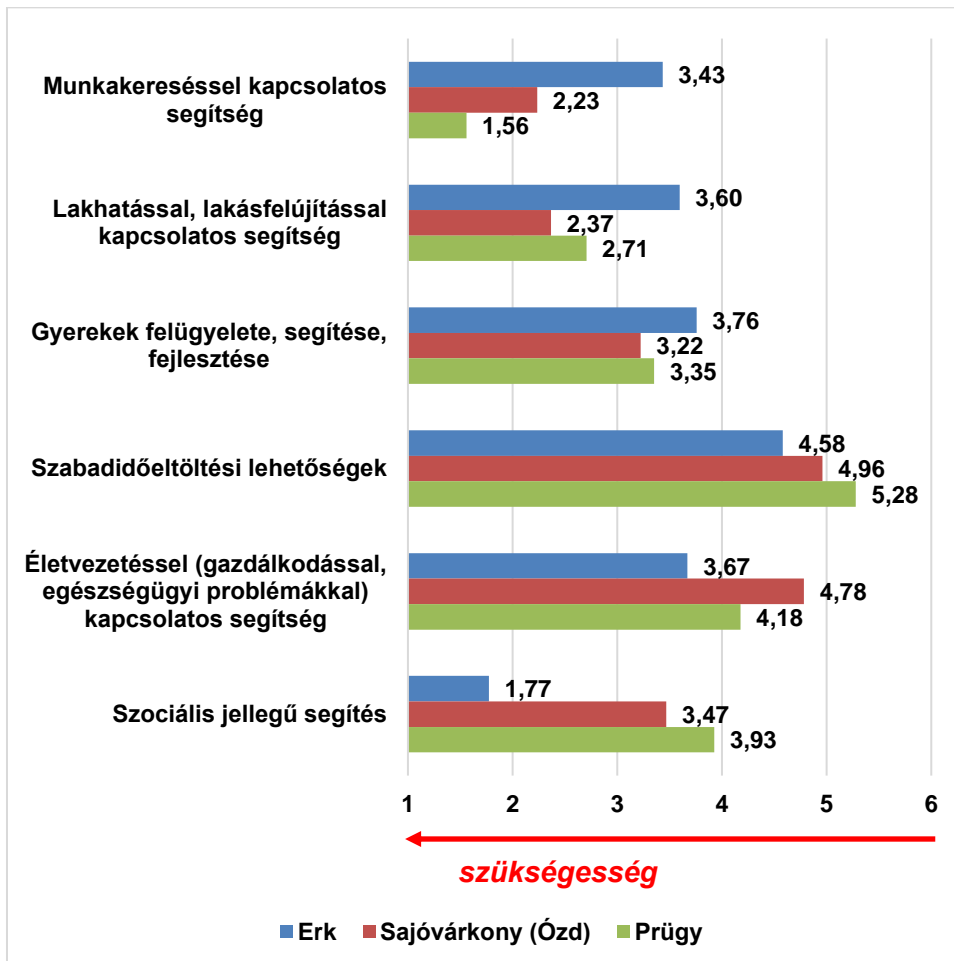
33. táblázat: Mennyire lenne szükség Ön szerint ezen a településen a következő típusú szolgáltatásokra, segítségre?

	Erk					Sajóvárkony (Ózd)					Prügy				
	nagyon	inkább igen	inkább nem	egyáltalán nem	NT/NV	nagyon	inkább igen	inkább nem	egyáltalán nem	NT/NV	nagyon	inkább igen	inkább nem	egyáltalán nem	NT/NV
pszichológus és/vagy pszichiáter és/vagy addiktológus szakértő	11%	26%	17%	0%	46%	46%	30%	16%	7%	1%	86%	5%	7%	0%	2%
drogprevenációs programok	20%	28%	7%	0%	45%	60%	28%	11%	1%	0%	84%	10%	4%	0%	2%
felvilágosító, bűnmegelőzési (pl. prostitúció, családon belüli erőszak) program, kortárs segítőkkel	17%	26%	7%	0%	50%	58%	22%	17%	2%	1%	88%	5%	6%	0%	2%
pénzgazdálkodási szakértő	14%	18%	10%	0%	58%	35%	30%	25%	8%	2%	82%	7%	9%	0%	2%
mozgás- és táncfoglalkozások	16%	24%	13%	2%	45%	45%	32%	15%	5%	3%	83%	6%	8%	0%	3%
közösségi színház, szociodráma foglalkozások	12%	18%	12%	1%	57%	34%	39%	20%	5%	2%	82%	7%	8%	0%	3%
sportfoglalkozások	34%	27%	5%	1%	33%	64%	30%	6%	0%	0%	85%	7%	5%	0%	3%
krízishelyzethez kapcsolódó szolgáltatások, természetbeni segítségek (pl. pelenka, tűzifa, kollégiumi csomag)	74%	15%	0%	0%	11%	79%	18%	3%	0%	0%	90%	7%	1%	0%	3%
középkorúak iskolai előmenetelének iskolán kívüli támogatása, tehetségfejlesztés	31%	37%	13%	0%	19%	61%	34%	2%	1%	2%	89%	6%	3%	0%	3%
közösségi programok, közösségfejlesztés	27%	41%	7%	0%	25%	58%	38%	3%	1%	0%	91%	6%	1%	0%	3%
kirándulás gyerekeknek	57%	29%	0%	0%	14%	72%	26%	2%	0%	0%	92%	4%	2%	0%	3%
kulturális programok	45%	32%	4%	0%	19%	57%	40%	3%	0%	0%	88%	7%	2%	0%	3%
fejlesztő-, gyógypedagógiai szolgáltatások	42%	36%	5%	0%	17%	59%	36%	3%	0%	2%	89%	7%	2%	0%	3%
tanulók iskolai felzárkóztatása	42%	34%	6%	0%	18%	67%	29%	2%	0%	2%	91%	6%	1%	0%	3%
tanulók pályaeorientációjának segítése	38%	33%	7%	0%	22%	65%	32%	1%	0%	2%	89%	7%	2%	0%	3%
munkaerőpiaci tanácsadás, álláskeresés segítése	40%	28%	1%	0%	31%	76%	21%	2%	0%	1%	91%	5%	2%	0%	3%
kisgyerekek anyukák segítése	60%	26%	3%	0%	11%	84%	16%	0%	0%	0%	91%	6%	1%	0%	3%
szülői szerep erősítését célzó tréningek, foglalkozások és közösségi tevékenységek	20%	39%	6%	0%	35%	56%	36%	6%	1%	1%	90%	4%	4%	0%	3%
a családok és az oktatási intézmények közötti együttműködés megerősítése	36%	37%	9%	0%	18%	56%	38%	3%	1%	2%	90%	6%	2%	0%	3%
mediáció, vitás ügyek, konfliktusok rendezése	10%	21%	10%	0%	59%	48%	31%	14%	6%	1%	84%	7%	6%	0%	3%

Erken összességében szociális jellegű segítséget várnak el a válaszadók. Fontossági sorrendben ezt követi – egymás között kis különbségekkel – a munkakeresésben nyújtott segítség, a lakhatási problémák kezelése, az életvezetési kérdésekkel kapcsolatos támogatás, illetve a gyerekekre vonatkozó biztositás. A település megkerdezettjei szerint a legkevésbé a szabadidőeltöltési lehetőségek szélesítésében kellene nekik segítség. A sajóvárkonyi és prügyi válaszadók más sorrendet állítottak föl: a legszükségesebbnek a munkakereséssel kapcsolatos

segítséget tartják, amit a lakhatási problémák kezelése követ. A harmadik helyen a gyerekefelügyelet biztosítása, a negyediken pedig a szociális támogatás nyújtása áll. A legkevésbé az életvezetési támogatásnak, illetve a szabadidős lehetőségek szervezésének örülnének.

57. ábra: Ha rangsorolni kellene a következő típusú dolgokat, mire lenne a leginkább szüksége az Önök családjának? És mire másodsorban? És mire harmadsorban...? (1: leginkább szükséges; 6: legkevésbé szükséges)

A kvalitatív kutatás eredményei, főbb megállapítások

Erk

Települési problémák, település helyzete

Erk falu lélekszáma 1000 fő körülre tehető, amelyen belül a cigány népesség arányát a település polgármestere 70-80 %-osra becsüli, ami a népesség összetételének gyökeres megváltozása a település múltjához képest. Eredetileg Erken két cigánytelep volt, az ún. Verempartok (téglaerő gödrök), ill. az ún. Újtelep. Verempart hagyományosan a szegényebb telep volt, amely később teljesen felszámolódott, ezzel párhuzamosan Újtelep hagyományos lakói kihaltak, Verempartokról is költöztek oda. A szocializmusban a pártbizottság döntése volt a cigánytelepek felszámolása, a faluban erre az időre tehető a cigány népesség széttelepülése.

Ami a mezőgazdaságot illeti, a falu földjei jó minőségűnek, magas (25-30) aranykorona értékűnek számítottak a szocializmusban. A helyi TSZ 1959-től önállóan, majd később Tarnaörsrel összevonva működött, gabonatermesztéssel, gyümölcs- és szőlőtermesztéssel, paprika-, paradicsomtermesztéssel és állattenyésztéssel foglalkozott. Bár melléküzemága nem volt, a Hevesi Háziiipari Szövetkezetnek volt szövődéje a közeli Tarnaörsön. A TSZ megszűnésével a magánföldművelés vált jellemzővé.

A polgármester a falu kiemelkedő problémái között tartja számon a droghelyzet megjelenését, amely évtizedes jelenség a faluban, ennél kevésbé jellemzőek az alkoholproblémák vagy a közbiztonsággal összefüggő problémák. Az uzsora jelenlétéről tud a faluban. További társadalmi problémaként említi a családok gyakori felbomlását, nő házastársak kilépését a párkapcsolatokból.

Infrastrukturális problémaként a polgármester a csatornahiányt emeli ki. Ugyanakkor fontos fejlesztések valósultak meg a faluban az elmúlt években: 7 éve adták át az óvoda új csoportszobáját, 2016-ban a felújított óvodát, 2017-ben lett átadva az új iskola, tornaterem. A konyha teljeskörű felújítása szintén 2017-ben valósult meg, az orvosi rendelő újítása-bővítése folyamatban, odaköltözik a védőnői szolgálat is, bár a beruházás várhatóan csúszik. További megnyert pályázat az önkormányzat épületének energetikai felújítása, fűtés, nyílászárók cseréje.

Az önkormányzat szerepét a közfoglalkoztatás szerepében egy későbbi fejezet tárgyalja. Emellett fontos funkciójuk a segélyek biztosítása az alacsony jövedelmű és életszínvonalú népesség számára. Rendkívüli segítyt nagyrészt pénzbeli formában nyújtanak, váratlan élethelyzetek (kórházba kerülés) kezelésére. Emellett a szociális tűzifát a településen jellemzően szén formájában biztosítják. Továbbá állandó jellegű az idősök számára a karácsonyi 10 ezer forintos támogatás, 5 ezer forintos élelmiszer-csomag szintén karácsonykor a falu családjainak, illetve a tésztacsomag 1500-2000 forint értékben.

A falu jellegzetessége a nevelőszülői hálózat jelenléte, amely egyrészt ahhoz az állami szándékhoz kötődik, hogy felszámolja a nagy nevelőotthonokat, másrészt a Máltai

Szeretetszolgálat korábbi kezdeményezéséhez kapcsolódik, amelynek keretében először tanfolyamokat tartottak, illetve egy egyházi alapítvány és a megye is helyez ki nevelőszülőkhöz gyerekeket. Bár a hálózat megjelenése nem volt súrlódásmentes, alapvetően jól működő rendszerként tartja számon. Mindez munkalehetőség a nevelőszülők részére, és jelentősen megemelte a falubeli gyermeklétszámot. A megvalósítás során a Máltai Szeretetszolgálat házakat is vett, majd elindított egy nevelőszülői hálózatot és képzést – Tutor Alapítvány - , a korábbi 75-80 fős iskolai létszám 120 fölé ugrott. A hálózat hátránya, hogy a gyerekek létszáma sokat változik, „a nevelőszülő az első problémánál visszaadja a gyereket”. Egy család jellemzően több gyereket is befogad.

Ami a Máltai Szeretetszolgálattal való együttműködést illeti, a kapcsolatfelvétel szintén a Befogadó Falu Programhoz kötődik. Egyéb alapítványok (Szent István Alapítvány, Erkért Alapítvány) is jelen vannak a településen, ennek a jelenlétnek köszönhető többek között néhány ingatlan megvásárlása, illetve a falunapon díjak átadása (virágos Erkért díj, illetve középiskolát elvégző diákok jutalmazása), játszóház létrehozása. A Máltával való együttműködést a falu vezetője stabilnak tekinti, ami elsősorban a jó személyközi kapcsolatoknak köszönhető. Kiemeli a lakosság támogatását ingyencsomagokkal, illetve az intézményes jelenlétet (tanoda, gyerekház, foglalkozás, kirándulás, Máltai Sportegyesület, falunap szervezésében való részvétel).

A település tervei között szerepel bölcsőde létrehozása, a házi orvos szolgálati lakásának felújítása a rendelő bővítésével együtt.

Oktatás

Az óvoda létszáma 75 gyerek, a cigány gyermekek aránya az óvodavezető becslése szerint 95 százalék. Struktúráját tekintve vegyes csoportokból áll (3 csoport), amit a szülők igényelnek a testvéri kapcsolatok miatt, az óvodavezető szakmailag a tiszta csoportokat támogatná, ami jobban lehetővé tenné a differenciálást, amellet, hogy a tanfelügyelet is a vegyes csoportot támogatja. Korábban intézményileg az óvoda, az iskola és a művelődési ház tartozott egy intézménybe, ma az óvoda önálló.

A volt vezető óvónő a közelmúltban ment el a faluból Tarnasádköszvénybe szakmai konfliktusokat követően. Az új óvodavezető korábban a Máltai Szeretetszolgálat projektjében dolgozott. Az óvodában 6 főiskolát végzett óvodapedagógus, 1 pedagógiai asszisztens, 3 szakképzett dajka és 3 fő közfoglalkoztatott dolgozik, így szakemberhiányt nem tapasztalnak. A gyógypedagógiai feladatokat az óvodavezető fogja ellátni. A munkatársak korfája fiatal, a minősítéseket tekintve a vezető rendelkezik PED2 minősítéssel.

Az óvoda napirendjét tekintve: A dolgozók hét órára érkeznek, a dajka nyit, a vezető 7 óra 5 percre ér az óvodába, két óvónő érkezik hét órára, egy fél 8-ra, a többi 9-re A dajkák 7, 9 és fél 10 órakor érkeznek, a közmunkások fél 8 és 8-kor. A munkatársak délutáni váltásban dolgoznak.

A szülőkkel való kapcsolatban akadnak problémás pontok: az óvodavezető célja zártabbá tenni az intézményt (szülő csak az öltözőig mehessen be, fogadónapok és nyílt napok szolgálják a

kommunikációt). További problémaként említi az óvodavezető az óvodai étkezést, a gyermekek nem ismerik az ételeket, illetve a nevelőszülők különbséget tesznek saját és nevelt gyerekeik között.

A fenntartóval való kapcsolatot az óvodavezető kiegyensúlyozottnak tartja, fizetési problémák nem voltak. A gyerekházzal szoros együttműködést tervez.

Az iskola története eléggé szövevényes és sok változáson, átalakuláson esett keresztül: az 1980-as körzetesítés következményeként az erki felső tagozat Tarnaörsre került. A körzetesítés 1999-ben megszűnt, ezt követően az iskola a viszneki iskolafenntartási társulás részeként működött, ahol a felső tagozat Visznekre járt („egy színmagyar iskola társult egy színroma iskolával”). 2011-ben vette vissza az erki önkormányzat önállóan az iskolát, ahol most alsó- és felső tagozat is van. Ezzel párhuzamosan az erki gyereklétszám jelentősen megemelkedett, a nevelőszülői hálózatoknak köszönhetően, ami indokolta az önálló iskolafenntartást, ugyanakkor humán erőforrás szintjén úja kellett építeni az iskolát. Ezt követően a KLIK-be való integrálás valósult meg, kezdetben a hevesi, majd az egri tankerület részeként, amit biztonságos megoldásként értékelnek az interjúalanyok. A megyében kettő tankerület van: Eger és Hatvan.

A jelenlegi tanulólétszám 124 beiratkozott gyermek, ugyanakkor ez a szám – családi konfliktusok kapcsán is – jelentősen ingadozik: „tavalyi évben közel 80 gyermek mozgott”. Az osztálylétszám 16 fő körül van átlagosan, a mostani első osztály ugyanakkor 25-26 fős. A diákok közül tíz fő hátrányos helyzetű, 110 fő halmozottan hátrányos helyzetű, a gyermekek 100 %-a részesül rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben, SNI-s diákok száma 12 fő. Az igazgatóhelyettes a valós számot e fölé becsli, kritikaként megjegyzi, hogy a szakszolgálat azért nem ad ki SNI-véleményt, mert a szükséges szolgáltatások (fejlesztőpedagógus) indítása nem érdeke. BTM-s diákok száma 27 fő.

A pedagóguslétszám 15 fő, az iskola szakos ellátottsága jó (angol szakos tanár hiányzik hivatalosan), betöltetlen státusz nincs, gyógypedagógus, logopédus helyben van, két fejlesztő pedagógus dolgozik. Ami a minősítéseket illeti, minden kolléga PED1 minősítéssel rendelkezik. A korfát illetően a tantestületben 40 év alatti tíz fő, 40 év feletti öt fő. A tantestületben két fő helyi, a többiek bejárók.

Jellegzetes problémaként említi az interjúalany a diákok motiválhatóságának, fegyelmezésének nehézségét, a szülőkkel való hang megtalálásának problémáját, különösen a fiatal szülők esetében. Pedagógiai eredményeket illetően a teljes iskolai átlag 3,71, 8. végén az osztályátlag 3,3. A kompetenciaeredmények problémásak, évek óta intézkedési tervet kell készíteni ennek kapcsán intézményi szinten, ahol a szövegértés a probléma. Jellemző, hogy az eredmények nyolcadik osztályra leromlanak, itt a diákok motivátlansága (május végi mérés) is ok lehet.

A korai iskolaelhagyás veszélyeztetettsége szintén jelentős probléma. Azonban az interjúalany a meglévő eszközöket – családlátogatás, gyermekjóléti szolgálat, gyámhivatal – elégtelennek

érzi. Az iskolában egy magántanuló van, egy középsúlyos értelmi fogyatékos diák, szülői kérésre.

A továbbtanulást illetően a főbb iskolautak: jászárokszállási gimnázium, két osztálya: egy általános gimnáziumi osztály, egy közgazdász-informatika szakgimnáziumi osztály (2017-ben négy fő). Gyöngyös – Károly Róbert Szakgimnázium (Máltai Szeretetszolgálat által fenntartott). Heves – Eötvös Gimnázium, szakgimnázium (mezőgazdasági gépész), szakmunkásképző (szakmák: pék, cukrász, női ruhakészítő, gépész, gumigyártó) Szakgimnáziumi osztály: mezőgazdasági gépész. Gyöngyös: Kolping (Gyenge/SNI-s diákoknak). A diákok jellemzően nem kollégiumban laknak, naponta ingáznak. Bár a diákokat 100 %-ban beiskolázzák, a lemorzsolódás nagyon magas, az elmúlt évben 4 fő szerzett érettségét.

Az iskolában megvalósult fejlesztések közül kiemelkedik a tavaly átadott négy tanterem, tornacsarnok. Az iskola számos pályázatban részt vesz: TÁMOP-os pályázatok (B, C), Erzsébet-táborok (napközis és zánkai), Határtalanul Program, EFOP (1.3.7., Esélyteremtés a köznevelésben; illetve 1.3.9., Iskolaközpontú helyi együttműködések). Abbamaradt, kudarcos pályázat az Útravaló Program – jelentős adminisztrációs terhet jelentett hozzáadott érték nélkül. Egy EFOP-pályázat keretében eszközök érkeztek 10 millió forint értékben, hozadéka jelentős: kerékpárok, játékok, sporteszközök, fitneszgépek, edzőgépek, társasjátékok, fejlesztőjátékok, kirándulás, színházlátogatás, múzeumlátogatás.

Az igazgatóhelyettes a védőnővel, családsegítővel és háziórvossal való kapcsolatot jónak értékeli.

Munkaerőpiac, közfoglalkoztatás

A szocializmusban a helyi munkalehetőségeket gyakran a faluból való heti ingázások jelentették, többek között Budapest felé, a Heves Megyei Építőipari Vállalatba való napi ingázások, illetve a helyi TSZ-ben való mezőgazdasági munkák. „Erken a rendszerváltás után először a cigányok estek ki az építőiparból.” Jellemző volt a közmunkásként való elhelyezkedés körükben, ugyanakkor az elmúlt években a munkaerőpiaci helyzet átalakulásával elindult a beáramlás az elsődleges munkaerőpiacra, amely elsősorban szalagmunkát jelent („A gyárak elszípkázták az építőiparból a segédmunkát”), amely a női munkavállalókat is érinti. Ugyanakkor továbbra is megmarad az építőipari foglalkoztatás segédmunkásként a cigány lakosság körében. Egy további munkalehetőség forrás a nevelőszülőség a faluban. A környéken található Jászárokszállás és Jászberény munkaerő-éhsége hatással van a falura is.

Közfoglalkoztatás keretében három program fut: 1. mezőgazdasági –10 fő, a konyha zöldségigényét termelik meg (300 adagos konyha lát el iskolát, óvodát, nyugdíjasokat, itt problémaként merült fel, hogy egyre nehezebb olyan embert találni, aki a kertben is elboldogul). 2. helyi sajátosságon alapuló – 12 fő, kerítés megcsinálása, lemezgarázs, 3. hagyományos közfoglalkoztatás – 16 fő, szociális, idősgondozás, ebéd kihordása, óvodába, temető karbantartása, egész település fűnyírása. Ezen felül a település évente vállal tanfolyamot – 15-20 fő, intézménytakarító, településkarbantartó, mezőgazdasági alapok, 7-8.

osztály befejezése. A tanfolyamok pozitívuma a polgármester szerint, hogy be tudtak vonni olyanokat, akiket másra nem lehetett használni.

A férfi-nő arány a közfoglalkoztatásban 60-40%. Problémaként jelenik meg, hogy 2-3 éve rosszabb volt a munkaerőpiac, az önkormányzatnak nagyobb volt a merítési lehetősége közmunkára, most rosszabb képességű munkavállalókkal dolgoznak. További, ezzel összefüggő probléma, hogy a munkaerőhiány veszélyezteti a programelemek működtetését.

Szociális problémák, szociális ellátások

Az interjúkban általánosan felmerülő probléma a faluban kialakult droghelyzet, a családok dezintegrációja. Ami a falu védőnői ellátottságát illeti, a körzet két falut, Erket és a szomszédos Zaránkot fedti le, ebből következően a védőnő heti két napot tölt a faluban. A védőnő a tudatos családtervezést, fogamzásgátlási „kultúra” hiányát is problémásnak érzi. A védőnő elmondása szerint a legkevésbé népszerű módszerek az óvszer (elsősorban a férfiak ellenzik), illetve a tabletták használata (ára miatt). Injekciót nagyon ritkán használnak, ugyanakkor ez az egyik legolcsóbb megoldás. A legjellemzőbb a spirál használata, amelyet kedvezményesen vásárolnak és hat évig védi használóját – ugyanakkor feltétele jellemzően a betöltött 35. életév és a három élő gyermek. Alapvető problémának tartja a védőnő, hogy a szexuális felvilágosítás terén a fiatalok az iskolai felvilágosításon, internetről szerzett információkon kívül kevés információval rendelkeznek.

A védőnő elmondása szerint a településen évente 25-30 születés történik, ami egyrészt növekedést jelent, másrészt jellemzően a roma népességet érinti. Ami az első terhesség időpontját illeti, a 14 év alatti terhesség nem jellemző, 14-18 éves kor közti terhesség évente 3-4 alkalommal fordul elő, legjellemzőbb a 20 éves kor körüli első terhesség. Mindez a védőnő elmondása szerint összefüggésbe hozható azzal, hogy az általános iskola elvégzése a felnőtt élet megkezdésének korszakhatára is. Az abortusz, különösen első terhesség esetén nem jellemző. A legjellemzőbb gyermekszám családonként a három gyermek vállalása, összefüggésben a kapcsolódó kedvezményekkel, továbbra is jellemzőek a több gyermeket vállaló családok.

A terhesgondozás tekintetében a terhes nők szabálykövetők a védőnő elmondása szerint: a terhesség 12. hetéig megjelennek, a vizsgálatokon részt vesznek. Nehézséget okoz, ha a vizsgálat a hónap végére esik, amikor a terhes nőnek nincs pénze városba utazni a kivizsgálásra, illetve, ha komplikáció merül fel (genetikai ultrahangra Budapestre vagy Debrecenbe kell utazni). Nőgyógyászati vizsgálatra a terhes nők Hevesre, illetve Gyöngyösre járnak be, pályázati pénzből tervezik mozgó szakrendelés megvalósítását, amely a nőgyógyászat mellett az ortopédus, szemész, bőrgyógyász, fül-orr-gégész szakrendelést is magában foglalná.

Terhesség alatti jellegzetes problémaként merül fel a terhes anyák dohányzása, ugyanakkor itt alkohol- és droghelyzetek nem jellemzők. Másik jellemző problémátípus a kelengye összeállítása (alapvető elemei: body, törölköző, pléd, kispapka, rugdalózó, pelenka, lázmérő, kiságy, fürdetőkád, babakocsi esetenként). Ezek hiányában a védőnő nem engedi a született

gyermeket haza születés után (elmondása szerint az elmúlt 4 évben ez 1-2 esetet jelentett). A Máltai Szeretetszolgálat babacsomagja ezen a téren nagy segítséget nyújthat.

A szülések Gyöngyösön történnek, ahova jellemzően mentővel mennek a szülő nők. A szülés utáni jellegzetes probléma, hogy a szoptatást nagyon korán (a gyerek 3-4 hónapos korában) kiegészíti vagy felváltja a hozzátáplálás, amely nem követi az előírásokat. Általánosságban problémát jelent az egészséges táplálkozás a településen. Ugyanakkor a mozgásfejlődés, védőoltások, státuszjelentések kapcsán nem tudott problémát említeni a védőnő. A gyermekorvossal, gyerekházzal, családsegítővel való együttműködés jól működik, a védőnő részt vesz esetmegbeszéléseken, esetkonferenciákon.

Ami a helyi családok stabilitását illeti: a településen a romák körében a védőnő elmondása szerint a házasság nem jellemző, bár a CSOK megjelenése látható hatással van az összeházasodók számára. A családok felbomlásának legjellemzőbb okaként a drogproblémát jelölte meg, amelyet 2-3 éve, állandó jelleggel jelenlévő nehézségnek tart.

A védőnő tapasztalatai a nevelőszülőkkel alapvetően jók, a nevelt gyermekek fejlődését látványosnak tartja, ugyanakkor a helyi és nevelt gyerekek egyensúlyának megtartását fontos célnak tekinti.

A családsegítő szolgáltatást a településen intézményesen Tarnaörs és Erk önkormányzat társulása tartja fenn, ahol a fenntartó Tarnaörs önkormányzata, a munkáltató pedig Tarnaörs önkormányzatának polgármestere, két ellátási faluval: Tarnaörsszel és Erkkal (A társulás további feladatai: orvosi ellátás, családsegítő és gyermekjóléti szolgáltatás, ugyanakkor nem valósul meg házi segítségnyújtás, szociális étkeztetés Tarnaörsön folyik), ahol a székhely Tarnaörs, ahol a dokumentáció is folyik. Tanácsadó, így pl. pszichológiai tanácsadó Hevesen érhető el. Mindennek megfelelően a családsegítő a hét három napján Tarnaörsön, két napján Erken van. Ezt megelőzően elmondása szerint a település ellátatlan volt: a 17 települést tartalmazó hevesi többcélú társulás része volt a családsegítés és a gyermekjóléti szolgáltatás 2017-ig.

Egy további fontos intézményi változás 2016-tól az ún. esetmenedzseres rendszer bevezetése, a gyermekjóléti központok létrehozása. Ezek a strukturális változások jelentősen megnehezítették a családsegítő elmondása szerint a munkát és ártottak a minőségnek: „A gyakorlati részét teljesen megölték”. Az esetmenedzser Hevesen dolgozik, ennek azonban a következménye, hogy sem a gyámhivatal, sem az esetmenedzser nem ismeri az érintett családokat, akikkel szemben a hatósági feladatokat meg kéne valósítani. Nagy feszültséget kelt a szakemberek között, hogy bár elvben a családsegítők egyenrangúak az esetmenedzserekkel, ez a gyakorlatban nem így valósul meg: A gyámhivatal az esetmenedzserrel kommunikál, a családsegítővel nagyon kivételesen. A családsegítő élménye, hogy közvetítő szerepet tölt be, mintha alárendelt viszonyban lenne. Az a módszertani útmutató, amit 'Budapest' ad ki, megadja a lehetőséget, hogy az esetmenedzser leadhatja a családlátogatás, környezettanulmány feladatát a családsegítőnek, feladatot oszthat. További nehézség az esetmenedzserek gyakori cserélődése.

Ezen felül nehézségként említi a családsegítő a megemelkedett adminisztrációs terheket, amelyek éppen a segítői feladatok, adománygyűjtés feladatai elől vesznek el energiát. A családsegítő kiemeli a Máltai Szeretetszolgálat pozitív szerepét: „Másképp megoldhatatlan lenne”, akik részt vesznek a kliensek ügyintézésében, gyermekjóléti feladatok ellátásában.

A családsegítő elmondása szerint az elmúlt években kirívóan magas volt a két érintett településen a gyermekelhelyezések száma. A védelembe vétel kb. 30 gyermeket, 15-20 családot érint Erken, míg a kiemelés kb. 10 gyermeket, 2-3 családot. Ezek a számok a korábbi évekhez képest jelentős emelkedést jelentenek, amit a családsegítő a drogprobléma megjelenésével indokol. Alapgonndozásban Erken 41 gyerek van, ez 11 családot érint. Visszagondozás nagyon kevés százalékban történik, egy-két család van, akihez hazamegy a kiemelt a gyerek.

Új típusú problémaként a családsegítő a drog megjelenését említi, amely becslése szerint Erken férfiakat és nőket, körülbelül 20 családot érint, akár 14 éves korban is gyakori, és amely káros hatással van a gyermekek iskolai teljesítményére is. A drogprobléma megjelenésével párhuzamosan csökkent az uzsora jelentősége a faluban, de nagyjából ugyanazokat a családokat érinti. További problémának tekinti a fiatalkorú első terhességek arányának növekedését, a továbbtanulás elmaradását, illetve a családok dezintegrációját.

A Máltai Szeretetszolgálat például a gyerekház működtetőjeként van jelen a településen. A szülők bevonását itt családlátogatás és a szülők meghívása előzi meg. Az édesanyák behozása a programba nem könnyű (a program indikátora 5 fő rendszeres, azaz havonta kétszer látogató), a jelenlegi létszám 12 gyerek, 5 családból. Jellemzően az édesanyák reggeltől késő délelőttig vesznek részt. A gyerekház jelentőségét a Máltai Szeretetszolgálat munkatársa abban látja, hogy az óvodába készülők gyerekeket megtanítja játszani, azaz olyan hátrányokat dolgoznak le – szétszórt figyelem, kézügyesség hiánya, szociális kompetenciák hiánya -, amik a településen jellemzőek. A gyerekeknek ez megkönnyíti a beilleszkedést az óvodába, elsajátítanak olyan készségeket, mint a kézmosás, asztalnál ülés. Hozzáadott érték, hogy az édesanyákat is tanítja a gyerekház a gyermekkel való játéokra, mondókázásra, éneklésre.

Emellett a Máltai Szeretetszolgálat a településen aktívan részt vesz különböző programok megszervezésében és lebonyolításában (Mozgó játszótér, gyereknap, nyárindító, záró, falunap, falukarácsony, kirándulás, színházlátogatás Egerbe, cirkusz Budapestben).

A Máltai Jelenlét program a tervek szerint egy Jelenlétpontvezetőből, egy szociális munkásból, egy helyi segítőből, további kiegészítő pedagógiai asszisztensből és egy pszichológusból áll. A résztvevő 25 gyermek tanoda-szerű ellátásban részesül, közülük a BTM-papírral rendelkezők kapnak kiemelt figyelmet, illetve fejlesztést.

Prügy

Települési problémák, település helyzete

Prügy lakosság száma csökken: 10 éve 2750 fő, most 2635 fő az állandó lakosság. Csökken a születésszám, nő az elvándorlás. A születettek száma a 10 évvel ezelőtti 60-65 éves születésről 30-35 éves születésre csökkent, az új lakásépítési támogatások hatása még nem érződik. A faluba beköltözés nem jellemző.

A településen jelentős a fiatal népesség aránya: 0-18 év közötti életkorban 760-770 fő. Inaktívak: 400 fő körül. Aktív korú körülbelül 1300 fő. A falu közös hivatalához tartozik a szomszédos Taktakenéz is.

2004-től változtatási tilalom volt elrendelve a településen, új építkezések nem voltak, így semmilyen családi ház nem épült. A változtatási tilalom a településrendezési tervig volt életben 2007-8-ig, az önkormányzat rendelkezik több közművesített építési telekkel, jelképes összegért adnák oda bárkinek, de ezekre sem érdeklődő, sem vevő nem volt.

A jegyző becslése szerint a település lakóinak fele roma származású. 0-18 éves korosztályban számítása szerint 90 %-os az aránya a roma nemzetiségű gyerekeknek. Mindez szerinte a születésekben is nyomon követhető: a 30 születésből csupán 1-2 nem roma származású.

A 125 fős óvodában 5-6 nem roma származású gyerek van. A 400 fő közfoglalkoztatott közül 360-370 roma.

A falu roma származású lakói az 1950-es, '60-as évek betelepítési programjaik következtében érkeztek a településre, amikor utcákat nyitottak meg számukra. Az 1960-70-es években nyitották meg az új utcákat (Kodály, Dankó, Vak Bottyán, Kisfaludy), a beköltözők kaptak OTP-s hiteleket, kedvezményes kölcsönöket, azokból kezdték el építeni a házakat. Ezek nagy részén jelenleg valamilyen végrehajtási teher van, főként banki hiteltartozások miatt. 50 üres ingatlan van a településen, de nem volt olyan köztük, amit teher nélkül megvásárolhatott volna az önkormányzat. A településen három szegregátum van. A jegyző elmondása szerint 44 főt kellett volna kimosztítani a szegregátumokból a felszámoláshoz, 10 ingatlant kellett volna megvásárolni, de EFOP-os programban csupán 2% ingatlanra fordítható költség volt, akkor szembesültek vele, hogy nem fognak tudni ingatlant venni.

A lakásállományt tekintve a jellemző a 10x10-es összkomfortos családi ház, melyek piaci értéke igazodik a kapcsolódó állami támogatások összegéhez (2,2, illetve 2,7 millió forint). A legrosszabb állapotok a „Rózsadomb” településrészen találhatók, 50-60 lakossal, ahol 50-100 ezer forintért cserél gazdát egy ingatlan, de ezeknek hivatalos nyoma sokszor nincsen. Elég jelentős a rendezetlen tulajdonviszonyokkal bíró lakások aránya.

A két önkormányzat (Prügy és Taktakenéz) külön hivatalként működött 2013. március 1-e előtt, ezt követően önkormányzati szabályozás lefektette, hogy közös hivatalokat kell létrehozni meghatározott lélekszám esetén. 2007-ben volt 16-18 fő a két hivatalban, 10 fő

Prügyön, 6-7 fő Taktakenézen. Ez lassan leépült, 2013-ban csökkent a létszám úgy, hogy jelenleg 9-en vannak: 5 fő Prügyön, 3 fő Taktakenézen, ezen felül a jegyző és két kiségitő, egy gépkocsivezető, egy adminisztrátor.

Ami az önkormányzat pénzügyi helyzetét illeti: volt adósságtólvállalás 2012-ben, 6-7 millió forint adósság konszolidációja valósult meg, ezért sok későbbi támogatásból kiszorult az önkormányzat. Azóta nem rendelkeznek sem hitellel, sem más adóssággal. A béreket fizetik, minimális pénzmaradvány van minden évben. A hivatal állományának jellemzője, hogy 11 főből 4 fő főiskolai, a többi középiskolai végzettségű. Saját adóbevétele: a helyi mezőgazdasági Zrt. a legnagyobb befizető, a helyi iparűzési adó 15-20 millió forint, melynek 50-60 %-a Zrt-től származik. A gépjármű adó bevétele 3-4-5 millió forint. A település számára az önerő jelent problémát, vannak beruházások, amikhez 5-10 százalékos önerőt kellett biztosítani, pl. orvosi rendelő felújítása, 60 millió forint a támogatás, ami kevés, „10 millió forint önerőt kell biztosítani, ezzel lesz gond”.

A településen üzemel konyha az óvodán belül, amely ellátja az óvodát, iskolát, szociális étkeztetést igénybe vevőket: 400-450 főre főz. Az étkeztetésre érkező normatíva elég, de sokat segít, hogy a helyben megtermelt alapanyagokat ott használják fel: „építettünk rá külön feldolgozót, savanyítót, és egy 6-8 fős női brigád ezeket dolgozza fel”.

A szociális támogatásokat tekintve elérhető a településen lakásfenntartási támogatás, igény is van rá. Ennek összege évenként változik, de abban a sávban mozog, ami elegendő. Prügy esetében 50 millió forintot fordítanak szociális alapellátásokra, ide tartozik a közfoglalkoztatotti önrész, lakásfenntartás támogatás és eseti segélyek. Ebből tudják kiegészíteni a szociális alapellátást is. Lakásfenntartási támogatást helyi rendeletben szabályozzák, féléves felülvizsgálattal, ez havi rendszerességű összeg. Ebből 450 háztartás részesül a település 850 háztartásából. Ez havonta átlagban 2,5-3 millió forintos kiadást jelent az önkormányzatnak. Nem könnyíti a helyzetet, hogy a bankok számolják fel a kis fiókokat, a településen megszűnt a bankautomata, a kereskedők panaszkodnak, mert ezzel vásárlókat veszítettek, mivel a lakosság egy elég jelentős része Szerencsen intézi a nagybevásárlást, mivel egyébként is be kell mennie a városban készpénzt kivenni. Helyi rendeletben szerteágazó az eseti települési támogatások köre: krízis, gyógyszer, temetés esetén adható. Ez a támogatási forma lehet vagy visszatérítendő vagy vissza nem térítendő is. Napi szinten 5-10-20 gyógyszer-támogatási kérelem érkezik be az önkormányzathoz.

Ami a szociális tűzifát illeti: az állami támogatás 19.000 forint bruttó egy köbméter fa ára, viszont az árak azt mutatják, hogy ezt 30 ezer forint alatt nem lehet helyre szállítani, a fennmaradó rész önrészből finanszírozzák. A faluban 500 köbméterre jogosultak évente. A település az árak miatt ezt a támogatást szénben biztosítja.

Oktatás

A település óvodája 5 csoportos, 125 férőhelyes óvoda. Osztott csoportokkal indult életkor szerint. 2008-ban 135 főre emelték a létszámot, ezt stagnálás és visszaesés követte gyerekszámban. Az óvodába 77 halmozottan hátrányos helyzetű gyerek jár, az elmúlt évben 3 SNI-s gyerek, idén 1 fő, 2 fő vizsgálata „folyamatban van”. Problémaként fogalmazódik meg, hogy a szülő nem tudja reggel nyolcra elvinni vizsgálatra a gyereket a városba. Az óvodavezető elmondása szerint az SNI-s gyerekek problémáit az óvoda tudja kezelni: „ilyen irányba képezzük magunkat, saját fejlesztőpedagógussal, gyógypedagógussal.” Néhány gyereket visznek el a településről szülők más városba, jellemzően a munkahelyük miatt.

A település új óvodaépülete 2005-ben épült. A régi épület az egyházhoz tartozott, száz évesnél idősebb volt, érdemesebb volt újabbat építeni mint felújítani, mert életveszélyessé lett nyilvánítva. Ezt megelőzően törvényileg előírt helyiségekkel sem rendelkeztek: hiányoztak a tornaszobák, öltözők.

Az óvoda munkatársainak létszáma 24 fő, ebből 10 óvónő, 5 dajka, 1 óvodatitkár, 1 pedagógiai asszisztens, 6 konyhai dolgozó, 1 ételmezei vezető. 10 óvodapedagógusból 4-en szakvizsgával rendelkeznek. Fejlesztéseken vesznek részt, továbbképzéseken, POK szakmai napokat biztosít, az ország másik végére is el lehet menni, ez az interjúalany szerint pozitív dolog.

Jelenleg megvalósuló pályázata az óvodának az EFOP 3.2.9.16. Óvodai és iskolai szociális segítő szolgáltatás biztosítása, 2020. szept. 1-ig. Ezt a Szerencsi Járás Gyermekjóléti Központ valósítja meg, külső szakembert biztosít, aki a gyermekvédelmi felelős munkáját segíti, minden héten egy alkalommal az óvodában van, havonta egyszer szülői klubot működtet. 2007 és 2013 között IPR programban vett részt az óvoda, évi 5-6 millió forint értékben, amelyből megvalósult: Miskolci Csodamalom Bábszínház és nyíregyházi vadspark látogatása, ünneplő ruha a gyerekeknek, szabadidő ruha, téli ruha, ágynemű, szakmai napok, programok, karácsonyi projekt, kézműves foglalkozás szakemberek bevonásával, fejlesztőeszközök, bútorok vásárlása. Jelenleg megvalósuló pályázat az Esélyteremtő óvoda (EFOP-3.1.3-16-2016-00001). Ennek során először igényfelmérés történik. A pályázatban hat település alkot egy csoportot, a hat településről 2-2 óvodapedagógus vesz részt, továbbá egy konzulens, havi egy alkalommal egy csoporttalálkozó szerveződik a 13 főnek. Feladat volt ezen belül a településbemutató megfogalmazása, 5 súlyozott probléma bemutatása, cselekvési terv készítése, megvalósítása. Ezt követte 5 gyerek kijelölése az Oktatási Hivatal által véletlenszerűen, számukra megfigyelést biztosít az óvoda (input-output). Eszközfejlesztésre minimális lehetőség volt az IPR-t követően.

További eredmény, hogy az óvoda elnyerte a Boldog Óvoda címet. Emellett beindult az óvodában a tehetséggondozó program, néptánc és zene területén. Új programelem az MLSZ támogatásával megvalósuló Bózsik Programban való részvétel, 10 gyerekekkel. Pluszfoglalkoztatások: 4 fejlesztő pedagógus, egy pszichopedagógus, szociálpedagógus, speciális szolgáltatás az angol nyelv oktatása, hittan, testtartás-javító program.

Az óvoda naprendjét tekintve: nyolcra kéri a gyerekek behozását, azonban gondot okoz ennek betartása. Folyamatos reggelizés van – a gyerekek játék mellett reggeliznek. A játék után foglalkozások következnek. A gyerekek délután egy és három között alszanak. Az uzsonna negyed négy-fél négy között zajlik, fél ötig van óvoda.

A 3 éves kortól kötelező óvoda bevezetése előtt jelentett problémát a beóvodáztatás: „járni kellett a falut a védőnővel, szociális szolgáltató szakembereivel, próbáltuk meggyőzni a szülőket.” Ami a beóvodáztatás jelenlegi helyzetét illeti, az óvodavezető elmondása szerint ez a nagy többségnek nem okoz problémát. A beszoktatást megkönnyítendő, a kiscsoportos óvónők már nyáron családot látogatnak. A folyamatot természetesnek írják le az óvodában, bár megjegyzik: néha a szülőkkel nehezebb, ők hamar megijednek a gyerekek sírásától. Két hetes beszoktatás zajik két hullámban. Problémaként jelenik meg, hogy sok a nem beszélő kiscsoportos gyerek. Szobatisztaság is probléma. Beszéd terén romló tendenciát tapasztalnak: sok a beszédhibás, fejlesztésre szoruló gyerek. Utóbbiakat fejleszti heti egy alkalommal a nevelési tanácsadó szakembere, heti egy alkalommal jár logopédus. Van mikrocsoportos és egyéni fejlesztés is.

Súlyos probléma az óvodavezető szerint a szülői értekezleteken, az ünnepeken való részvétel. Az első összevont szülőin ismertetik a pedagógiai programot, házirendet, szabályokat, aki nem vesz részt, nem tudja, miről van szó. Megoldásként új gyakorlat, hogy reggeli szülői értekezletek vannak. A ballagás nagy ünnep, vásárolnak, felöltöztetik őket. Az anyák napja nem fontos sok szülő számára, volt olyan csoport, ahol egyetlen anyuka jött el. Ezt is délelőttre tették át, nem kell ünneplő ruha, ünnepség és közös tevékenység.

További súlyos problémák: egészséges életmód (gyümölcsnap bevezetésével próbálják orvosolni). Még mindig jelentős problémát jelent az óvoda-iskola átmenet. A gyerekeket a DIFER-rel mérik, azt továbbítják 4 éves kortól. Középső csoportban a gyerekek ez alapján kapják a fejlesztést. A kollégák tartják a kapcsolatot az iskolával, az óvónők meglátogatják az első osztályosokat, az első osztályosok visszajárnak az óvodába. Van szakmai együttműködés az iskolával.

További probléma az óvodai szabályok elfogadtatása és betartatása. Az otthoni problémák gyakran megjelennek a szerepjátékokban. Az óvoda kapcsolata a szociális szolgáltató szakembereivel, védőnőkkel jó.

Elmondásuk szerint a gyerekház hatása nagyon meglátszik az azt igénybe vevőkön (evés, mosdóhasználat, öltözködés). Szülők „bölcsődeként” értékelik. A Máltai Szeretetszolgálat szerepvállalása kapcsán megfogalmazódik igényként a segítség a gyerekek utaztatásában sporteseményre, gyermektáncalákozóra, szakértői vizsgálatra, illetve a részvétel a szülői bizalomépítésben (elhangzik, hogy a szülők egy része nem érdeklődő, nem kapnak pozitív megerősítést részükről az óvónők).

A települési iskola egy telephelyen működik. Az infrastruktúrát illetően majdnem minden terem eszközellátott, az informatikai ellátottság jó: 2 informatika-teremmel és 24-állomásos

gépparkkal rendelkeznek. 1995-ben 370 diákjuk volt, jelenleg 220. A jelenlegi első osztály 21-22 fővel indult. Ami a tanulók összetételét illeti: míg 1995-ben 55-60 fő volt hátrányos helyzetű, jelenleg 220 gyerekből 2 tanuló nem kap RGYK-t, a gyermekek 96 %-a hátrányos helyzetű vagy halmozottan hátrányos helyzetű. 218 tanulóból 202 tanuló részesül roma nemzetiségi oktatásban. Nem jellemző, hogy a gyerekeket iskolába más településre vinnék a szülők.

Az iskolában normál tagozatú oktatás mellett, két SNI-s osztály működik. Ezzel párhuzamosan az iskolában vannak integrált SNI-s tanulók is. Volt olyan időszak, hogy a szegregált SNI-s osztályban 22-en voltak. Az iskolaigazgató szerint a szegregált oktatás mellett szól, hogy a pedagógus sem minden esetben alkalmas integrált oktatásra, már egyébként is kell differenciálnia a tanórán, még azon túl differenciálni nem feltétlen hatékony. Az SNI-s tanulók szegregált oktatása véleménye szerint gyakran indokolt. A pedagógusok alkalmassága is ezt mutatja. BTM-s gyerek 50-60 van az iskolában. Magántanuló nincs.

A kompetenciamérések javuló tendenciát mutatnak: 3-4. éve az Oktatási Hivatal listája szerint az intézménynek jelentős a hozzáadott pedagógiai értéke: jobb teljesítményt nyújtanak a gyerekek, mint ami elvárható lenne adott körülmények között.

A pedagógus létszám 25 fő, nagyobb részük az idősebb korosztályból kerül ki, tanárhiány itt is jellemző. 2 gyógypedagógiai asszisztenssel rendelkeznek, szakos tanárhiány van, de pedagógus végzettsége van mindenkinek. Logopédus, gyógypedagógus, pszichológus nincs sem az iskolában, sem a tankerületnél; a nevelési tanácsadóban van ugyan, de az nem tud kijönni. 1996-ban elkezdődött a kistérségi programon belül az ellátóhálózat, év elején kijött a pszichológus-csapat, felmérte a gyerekeket. Logopédus hasonlóan. Ez 2012-ig működött. Feladatellátási kötelezettségük lenne ma is. Jellemző probléma, hogy a kiszűrt gyerekeket a szülők kellene bevinni, hasonlóképp a szakértői bizottságok esetén, a felülvizsgálatok esetén – a szülők ezekre nem viszik el a gyerekeket.

Az igazgató elmondása szerint az iskola két dologra törekszik: egyrészt a gyermekeknek infrastrukturálisan olyan körülményeket teremteni, amik pótolják azokat a dolgokat, amik a hátrányos helyzetből adódnak. Másrészt: emberséges pedagógiai megközelítést alkalmazni. Így kiemelt jelentőségű a kulturális, szociális, érzelmi alapok lerakása, ennek módszerei között található a kooperatív módszerek, projekt módszerek alkalmazása.

Számos jó gyakorlatuk között említi az iskolaigazgató a pályázat keretében mesebank létrehozását, illetve a „hét szokás” nevű programot, amely egy amerikai módszer, „Bennem rejlik vezető” mottóval. Lényege az azon való gondolkodás, hogy a gyerekekkel együtt dolgozva hogyan tehető jobbá a világ. „Segített kimozdítani a holtpontról, sok az eredmény.”

Az iskolában megvalósulnak helyi jó gyakorlatok magatartásra, viselkedésre, hagyományőrzésre, roma napokat is tartanak. Az Országos Roma Kultúra Vetélkedőn egy diák országos harmadik helyezett, a Szerencsi Könyvtár Mátyás Király rajzversenyén három diák kapott díjat. Megyei rajzversenyeken nagyon sok jó eredmény születik, egy diák az Országos

Diákkifestívalon különdíjat kapott. Az iskola fontosnak tartja, hogy mindezt promotálja is, a médiában bemutassa. Májusban járt az iskolában egy matematikai kamion, Törökországból indult, 36 különleges, interaktív feladattal. Budapesti gyerekek gyűjtenek adományokat a helyi iskolának, vendégül látják őket, ők is vendégül látnak 20 gyereket. Budapestről ELTE-ről egy csapata harmadik éve jár vissza, három táboruk volt a tanév végén.

Ami az óvoda-iskola átmenetet illeti, folyamatos a kapcsolat az óvodával, ez sok pályázathoz kötelező, de természetes is. Kollégák negyedévente leülnek a problémákat megbeszélni. Probléma, hogy az iskolába a gyerekek hiányosságokkal érkeznek (pl. ceruzafogás), az óvoda szakmai felelősségét nem tudja megítélni. Közös fenntartó alatt nagyobb rálátásuk volt egymás munkájára.

Korai iskolaelhagyással veszélyeztetett tanulók száma (3 alatti átlag, 1,1-et rontott) 16 fő az iskolában. Az iskola részt vesz az Útravaló programban, ez 40 7-8. osztályos diákot érint.

Jellemző probléma a hiányzás az iskolából, előfordul olyan, aki 20-30 óra igazolatlan hiányzás felett van. 1-2 család éri el az 50 órát, tőlük megvonják a családi pótlékot. Ugyanakkor konfliktusforrás, hogy az igazolt hiányzás is magas: a kollégák mérgesek a gyerekorvos igazolásai miatt. Volt erről egyeztetés a családsegítővel, orvosokkal is. Ugyanakkor nem éri meg eskalálni a konfliktust, mert nincs gyerekorvos a településen 15 éve, helyettesítéssel oldják meg.

A továbbtanulással kapcsolatban nem a felvételi, hanem a későbbi lemorzsolódás jelenti a legnagyobb gondot. Az iskolaigazgató megfogalmazza, hogy ezen a területen örülnének a Máltai Szeretetszolgálat segítségének, mivel az iskola szem előtt veszíti a továbbtanuló diákokat. Sok próbálkozást tettek, szülői fórumokat tartottak, de nem voltak hatékonyak, a szülők sem voltak kooperatívak. A továbbtanulás két iránya Tokaj (mezőgazdasági szakiskola) és Szerencs. Tokaj: mezőgazdasági szakiskola. Szerencs: Szerencsi Szakképzési Centrum. Emellett az iskolaigazgató optimista: A folyamatot kell látni: egyre több gyerek végzi el a középiskolát, ezzel párhuzamosan az érettségire adó középiskolába járó diákok száma is nő.

Civil szervezettel helyben az iskolának nincs kapcsolata, nincs is a településen. Ezen belül a Máltai Szeretetszolgálattal sincs kapcsolata, az érkezésekre nincs rálátása. Szerinte az érkezést nehezíteni fogja, hogy a település zárkózott. Az egyházakkal jó kapcsolatokat ápolnak.

Munkaerőpiac, közfoglalkoztatás

A legnagyobb helyi piaci foglalkoztató egy mezőgazdasági Zrt: 80-100 embert foglalkoztat, mindenki helybeli. Ők állandó jelleggel adnak munkát, állattenyésztéssel is foglalkoznak, egy sertéstelepük van, 100 fias kocával, így hízóállomány több ezres létszámra is fel tud menni. Mellette 1800-2000 hektáron gazdálkodnak, nem csak hagyományos mezőgazdasággal foglalkoznak, hanem vetőmagokkal, szaporítóanyagokkal is, bemutatóik vannak évente. A Zrt. tulajdonosai, azaz részvényesei a földtulajdonosok, a településen szinte mindenkinek van részvénye, akinek földje van, mivel a korábbi TSZ alakult át ZRt-vé. Kialakult 2-3-4 fő, aki már

100 hektáros nagyságrendnyi területtel rendelkezik, így a ZRt. 35-40 százaléka van 2-3-4 kézben, 60 százaléka szétaprózódva. Aranykorona értékben a földek nem kifejezetten jó minőségűek, a település a Tisza árterében van, az 1970-es nagy árvízig a Tisza folyamatosan kiöntött, hordalékos, löszös föld is előfordul a falu egyik oldalán. A ZRt. menedzsmentje volt TSZ-vezetőkből került ki. A jelenlegi vezetésben mindenki prűgyi származású. Egyéb önálló gazda, aki nagyobb területen gazdálkodik: egy-két gazda családi gazdálkodásban, 100-200 hektáron, van saját és bérelt tulajdon is benne, a legnagyobb tulajdonos dohánytermeléssel foglalkozik. Egyéb munkahely helyi kereskedőnél, helyi pékségnél, boltban található. A faluban 52 bejegyzett vállalkozás van, jellemzően egyéni vállalkozás, Bt, Kft, ezek nem mind kereskedelmi tevékenységet végeznek. A falun szálláshely nincsen, az önkormányzatnak van társasháza, amiben el tudnak szállásolni embereket, az felújítás alatt van. Kereskedelmi jellegű szálláshely nincsen. Találhatók továbbá építőipari vállalkozók a településen, akik visznek el munkavállalókat, elmondásaik szerint annyi munka van, amennyit nem tudnak ellátni. A legjelentősebb helyi építőipari vállalkozó elvisz 80-100 embert útépitésre, magasépítésre, de már nem tud több munkát vállalni, mert nem tud több munkaerőt elvinni a településről. Bejelentett munkaviszonnal foglalkoztatja az embereket, felszereléssel, gépekkel rendelkezik, megadja a szakmunkás minimálbért, túlórákat, szállást, utaztatást. Problémaként fogalmazódik meg a mobilitás hiánya, az emberek nehezen vehetők rá, hogy kimozduljanak. Szerencsen a Nestlé Hungaria és a Bonbon Kft. nagyobb foglalkoztató még, utóbbinál 120-130 fős alkalmazotti létszám, Nestlénél több, de nincs idényjellegű munkájuk, aminek lenne felszívóereje. Néhányan járnak Tiszaújvárosba, illetve a Bosch folyamatos létszámbővítéssel próbálkozik, havonta toboroz a településen, előfordul, amikor a toborzáson sem jelenik meg senki. Szőlőterületek itt vannak a határban, de nem a történelmi borvidék része, a borászatok is keresnek munkavégzésre állandó munkára, időszeri munkára „nincs annyi ember, amennyit ne tudnának elvinni”. Ez konfliktust a közmunkások és az önkormányzat között okoz: „Jobb esetben szabadságot kér, elszökik, és úgy végez idénymunkát.” Ez után a legnagyobb foglalkoztató az önkormányzat, 500 fő, intézmények: óvoda, iskola, szociális szolgáltató központ, művelődési intézmény, közös önkormányzati hivatal, nagy része közfoglalkoztatott: 400 fő.

A településen hozzávetőlegesen 400 fő vesz részt a közfoglalkoztatásban. Ez a szám minimálisan csökkent, 460-470 fős létszám volt 3 évvel ezelőtt. Helyben csekély mértékben jelentkezik az elsődleges munkaerőpiac elszívó hatása, központi szándék, hogy csökkenjen a közfoglalkoztatottak létszáma, egy 15-20 százalékos csökkenés érzékelhető, a jövő évi irányszámokat helyben nem ismerik, de a keretösszeg mutatja, hogy kevesebb lesz a létszám. Ennyi embert, 10-12 csoportot mozgatni nagyon sok koordinációs munkát jelent. Panaszként fogalmazódik meg, hogy nem tudnak saját erőből plusz támogatást adni, a bérét nem tudják emelni a csoportvezetőknek. További probléma, hogy az önkormányzat humán dolgokkal foglalkozó kollegájára van terhelve a 400 közfoglalkoztatott bérszámfejtése, itt is szükség lenne humánerőforrás-fejlesztésre.

A közfoglalkoztatottak női-férfi aránya: 50-50 %. Az önkormányzatnak van 60-70 hektár területe, 30 hektár tölgyerdő, 12 hektár szántó, művelésre használható. 18 hektáron folyik energiafűz termelése közfoglalkoztatás keretében. 12 hektáron uborkával is foglalkoznak, ezt megállapodás alapján leadják a cégnek, aki a technológiát hozta, ő garantáltan felvásárolja, időszakosan jönnek. A közmunkások feladata a permetezés, vegyszerezés, ültetés, kihelyezés. A bevételt (4 millió forint) visszaforgatják a közfoglalkoztatásba, dologi kiadásokra: vegyszerezés, vetőmag, építőanyag. Így vásárolt az önkormányzat az elmúlt években 4 ingatlant, magtár épület, magánszemélytől leválasztott terület, műhelyhez, konyhához, továbbá építenek egy közösségi házat, ami régen sportöltöző volt (2006-tól nincs sportélet a faluban, a fociklub megszűnt). Ezeknek a felújítási munkáira a pluszbevételek jól jönnek a közfoglalkoztatásból. A 18-25 év közötti korosztályt az Ifjúsági Garancia Program keretében oktatásra próbálják bevonni, itt is működnek 15-20 fős csoportban képzések. A polgármester véleménye szerint ez utóbbiak hatékonysága megkérdőjelezhető.

A közfoglalkoztatással kapcsolatban megfogalmazott probléma, hogy sokan nem érzik a súlyát a munkaviszonynak, elszöknek idénymunkákra, vagy egyszerűen be sem jönnek. Van lehetőség felfüggesztésre, szabadságra, de ezzel nem élnek, azonban mindenkit nem tudnak napi szinten ellenőrizni megfelelő munkavezetők hiányában. A településen hét Strat-program működik a közfoglalkoztatás keretén belül. A Start programban helyi sajátosságra épülő térkőgyártás, mederlap, szegélykő, rakás, belvízprogram, járda térkövezése. Van egy 12 hektáros kertészet, nagyobb csapat ott dolgozik, uborkatermesztés folyik, azt értékesítik. Mellette konyhakerti növények, amik a közétkeztetésben landolnak. Bio- és megújuló program keretében energiafűz termesztenek, ez aprítékolásra kerül, egy gép leszecskázza, van egy erre a célra létesített kazán az orvosi rendelőben. Van egy illegális hulladéklerakó felszámoló program: 10 köbméter szemét számolódott fel a program kezdete óta. Az emberek ebben az évben cserélődtek a legjobban. Elindult egy közutas program, aszfaltozás, javítás, 20 férfival indult, most van benne 4. Bekerültek olyanok, akik korábban nem voltak, kikerültek stabil emberek, akik találtak munkát az elsődleges munkaerőpiacon. Rengeteg program férfibrigáddal indult, de kénytelenek voltak nőket is bevonni. Összességében a közfoglalkoztatás jótékony hatásának tekintik, hogy a faluban sok mindent fejlesztettek (helyi ravatalozó felújítása, önkormányzat négy lakása, kerítések, parkolók, árkok), ezekre forrást szereztek, javult a közbiztonság, ugyanakkor a foglalkoztatottak adottságai és motiváltsága problémás. A mai közmunkásoknak a polgármester becslése szerint a fele tudna elhelyezkedni az elsődleges munkaerőpiacon. Erre szükség is lesz, ha tovább csökken a közmunkások száma. Problémaként fogalmazza meg a polgármester, hogy a jobb készségekkel rendelkező közmunkások távoztak az elsődleges munkaerőpiacra: „Vannak gépek, amiket nem tudnak használni, nincs rá szakember.”

Szociális problémák, szociális ellátások

Két védőnői körzet van a településen, két védőnő látja el a feladatot. Hozzá tartozik a születés előtti időszaktól a terhesgondozás, azt követően „az egész családot gondozzák” a családlátogatások során, életmódbeli tanácsokat adnak, komplex családgondozást végeznek.

Amikor a terhes nő jelentkezik tanácsadásra, gondozásba veszik, a terhesség nyomkövetése zajlik. Az újszülött megszületésekor a védőnő feladata a csecsemőlátogatás, gyerekágyas édesanya látogatása, csecsemő egy éves korától 3 éves korig kisgyermekként gondozzák, 3 éves kortól nagy gyerekként. Itt már intézményben vannak, óvodák ellátása, iskola ellátása is a munkához tartozik. Eddig óvodában csinálták a szűrővizsgálatokat, most már csak szülő jelenlétében lehet, óvodában ilyen munka nincs. Védőnői feladat itt a tisztaságvizsgálat, előadások, egészségnevelési feladatok. Hasonlóképp az iskolában védőnői feladat a tisztaságvizsgálat, szűrővizsgálat, védőoltások, kampányoltások, felvilágosító előadások, egészségnevelés, programokban való részvétel. Méhnyakszűrési programban részt vettek. Panaszként fogalmazódik meg, hogy a tanácsadó két helyiségből áll, ez nagyon kevés, nincs orvosi szoba. 2017-től vezette be jogszabály a védőnői státuszjelentések új rendszerét: 1, 2, 3, 4 hónapos, 6 hónapos, 9 hónapos, 1 éves, másfél éves, 2 éves, 3, 4, 5, 6 éves korban kell státuszjelentést készíteni a gyerekekről. Ehhez helyben eszközöket szereztek be: játékok, képességvizsgáló eszközök, érzékszervek vizsgálatához (hallásvizsgáló készülék nincs), ez növelte a munkaterhet. Szülői kérdőív összevetése a védőnői tapasztalattal szintén ide kapcsolódó feladat.

A várandósok számát évente körzetenként 20 főre teszik a védőnőt, elmondásuk szerint a legtöbb első terhesség nem tervezett. A terhességi tanácsadásra a terhes nők szívesen járnak, jellemzően Szerencsre járnak nőgyógyászhoz és a miskolci kórházban szülnék. Hónap végén a Szerencsre utazás gondot jelent. Problémaként fogalmazzák meg, hogy a terhes anyák gyakran nem teszik le a cigarettát.

Ami a fogamzásgátlást illeti, a településen pályáztak intrauterin fogamzásgátló eszközre, önkormányzat fizette a spirálok felrakatását. A fogamzásgátló tablettát drága, nőgyógyászsal kell felírni, 6-8 ezer forintot helyben nem engedhetnek meg maguknak. Inkább preferálják az injekciót, amely 3 havonta 2 ezer forintba kerül, magát az injekciót a szerencsi nőgyógyász adja be.

A védőnők szerint az átlagos családonkénti gyerekszámot a CSOK is befolyásolja, de jellemzően 2-3 gyermek körül alakul, meglátásuk szerint kitolódik az első terhesség kora 20 év felé, bár jelentősen függ a családi mintától.

A családsegítő intézménye négy szolgáltatást biztosít hat településen. Szociális alapszolgáltatásokat, szociális étkeztetést csak Prügyön, házi segítségnyújtást Prügyön és Taktakenézen, család- és gyermekjóléti szolgáltatást Prügyön, Taktakenézen, Taktaszadán és még két településen. A családsegítőben a következő munkatársak dolgoznak: egy vezető, egy családgondozó Prügyön, egy családgondozó Taktakenézen, Bekecsen, illetve Taktaszadán, 3 házigondozó Prügyön, 3 házigondozó Taktakenézen. Ez utóbbiak az idősekkel foglalkoznak, ebédet hordanak. Közfoglalkoztatott is van asszisztensi munkakörben, Prügyön és Taktakenézen egy-egy fő.

A családsegítő központok létrehozását a családsegítő vezetője negatívan értékeli: a központ kialakítása után az esetmenedzserekhez kerültek a védelembe vételek, papíron a feladatok ugyan átkerültek, „de munka szintjén nem került át semmi”, a helyi családgondozók járnak családlátogatásra, ők ismerik a családokat. A változás célja lett volna a helyi családsegítők terheltségének csökkentése. Miközben jogszabály írta elő, hogy egy családgondozónak hány esete lehet (24), a valóság ezt négyszer-öttször meghaladta, a terheltség az átalakulással nem szűnt meg. Védelembe vételnél gondozási terveket írnak –nehéz megírni úgy, hogy nem ismerik a családot. Előnye lehetne az objektivitás a családgondozó szerint, de így ez sem tud megvalósulni. A rendszer további problémája, hogy a szerencsi gyermekjóléti központ humán erőforrásának felkészültsége megkérdőjelezhető, nem megfelelő a szakember ellátottság, továbbá, hogy továbbra is nagyon sok az adminisztrációs teher, így kevés idejük marad programok megvalósítására.

A kiemelések nem nagyon jellemzőek jelenleg Prügyn, régebben előfordultak. Több olyan eset volt, hogy nem engedte haza a családgondozó a csecsemőt, mert úgy látta, hogy nem megfelelőek a körülmények.

A védelembe vételnek a családsegítő nem igazán látja értelmét: „Amikor jegyzői hatáskörben volt, a jegyző nem foglalkozott vele.” Pozitív fordulat, hogy gyámhivatali hatáskörben gyermekközpontúbb a megközelítés, de elmondása szerint jelentősen ügyintéző-függő. Itt is igaz, hogy jelenleg kevesebb a védelembe vétel, mint az elmúlt években.

A gyerekházat a családsegítő a legjobb szolgáltatások egyikének tartja, hangsúlyozza, hogy szeretnék, ha a Máltai Szeretetszolgálat továbbvinné, mert saját kapacitásuk erre nincsen. További jó gyakorlatként említi a szociális csoportmunkát, hetedikes gyerekekkel és szüleikkel, amit a korábbi gyerekesély programban valósítottak meg: „Tíz településen párokban dolgoztunk, két év alatt 320 csoportfoglalkozást vezettünk, indikátorokat hoztuk. Nagy sikere volt, élvezték a folyamatot, fontos volt nekik. Minden csoporttal 8 foglalkozás: pályaválasztás, bűnmegelőzés, iskolai szocializáció, családi szocializáció. Ilyenek most nincsenek.”

A helyi szakemberek úgy látják, hogy a gyermekvállalást a CSOK dinamizálja, a gyermekvállalás ideje lejjebb tolódik, azaz egyre több lány szül 16 éves korában. A családok az interjúalanyok szerint viszonylag stabilak. Családon belüli erőszak is megjelenik, ám ennek mértékét kevésbé tudják felmérni. Ha a nők családsegítőhöz fordulnak, akkor jellemzően azzal a kéréssel, hogy anyaothonba szeretnének menni. Jelentős probléma a településen az orvoshiány.

A helyi családsegítő számára sok a nyitott kérdés a Máltai Szeretetszolgálat kapacitásait, tudását illetően, egyelőre úgy látja, hogy tisztázatlanok az erőviszonyok, kompetenciák. Amit értékelné, az a tanoda jellegű szolgáltatás, fejlesztő jellegű foglalkozások, közösségformálás, munkakeresésben nyújtott segítség.

A helyi roma nemzetiségi önkormányzat a Máltai Szeretetszolgálat kapcsán a fejlesztő helyiséget nevezte meg, mint igényt, illetve az anyagi segítséget, jótékonyságot és segélycsomagokat.

A polgármester szerint a Máltai Szeretetszolgálat azt a funkciót fogja tudni ellátni, amit a szociális központ: családgondozói problémákkal való foglalkozás, a lakosság ösztönzése a munkavállalásra. „Rendelkezni fognak pénzeszközzel, ha valakinek a szél leviszi a háztetőt, tudnak segíteni.”

Ózd

Települési problémák, település helyzete

Ózd város három kisebb-nagyobb településből állt össze: Sajóvárkony, Ózd falu és Bolyok, ennek a három településnek a közepére épült meg az ózdi vasgyár, kohászati üzemek, amihez felfűződött több falu és település, pl. Farkaslyuk, Uraj, Susa, Bánszállás, Center, ezek alkották Ózd várost. Itt 150-160 évig üzemelt a vasgyár, amikor ez összeomlott, teljes válság alakult ki, egyszerre lett munkanélküli 10 ezer ember. Sajóvárkony története szövevényes, árvíz, tűzvész, törökvész, háborúk nyoma is tetten érhető.

A településre és a településrészeire a lakosságcsere jellemző. Sokan költöznek Dunántúlra, jobb kereseti lehetőségekben bízva, a szülők mentek a gyerekek után. A környéken olcsók az ingatlanárak, ennek ellenére gyakori beköltözés nincs, rengeteg házat elbontanak, összedől.

A településrész 3500 lakosából cigány származásúak aránya magas a Kistó és Újkistó nevű részeken. Ózd lakossága is évi 5-600 fővel csökken. Akik Bánszállást, Várkonyt otthagyják, azokkal a belvárosban lehet egyre többet találkozni.

A népesség 40 százaléka nagyon korán szül, 16-18 év között. Jellemző otthoni problémák között az interjúk során felmerült a pénztelenség, munkanélküliség, tisztaság kérdései, drogproblémák, családon belüli konfliktusok.

Oktatás

Ózd városában öt kiemelt óvoda működik, meghatározott körzethatárokkal. Jelenleg 154 gyermek jár az óvodába, közülük 8-an hátrányos, 110-en halmozottan hátrányos helyzetűek, a fennmaradó 30 esetében is indokolt volna a minősítés az óvodavezető szerint, amit a szülő nem intézett el. Nevelőszülői hálózatban körülbelül 8-10 gyerek van, 2-3 család foglalkozik ezzel a körzetben. A roma származású gyermekek aránya az óvodában 99 %. A gyerekek elsősorban Sajóvárkonyból, Centerből és Tábláról érkeznek. Az óvoda tagintézményei: Tétény (központi óvoda, 6 vegyes csoport 154 fővel), Virág úti óvoda (3 nem vegyes csoport 80 fővel), illetve bánszállási óvoda (1 vegyes csoport 28 fővel). Elutasított gyerek viszont nincs. Körzeten kívülről nem jönnek óvodások.

Az óvodában (az összes feladatellátási helyet tekintve) 21 fő óvodapedagógus, ezen belül Tétényben 13 (2 fejlesztőpedagógus), Bánszálláson 2 óvodapedagógus, Virág utcában 6 óvodapedagógus dolgozik. Ezekben a helyeken mindenki váltott műszakban dolgozik, kivéve a vezetőt. 1 fő gyógypedagógust alkalmaznak, Roma származású óvodapedagógus nincs, dajka van (összesen 10 dajka, 6 Tétényen, 3 a Virág úton, 1 Bánszálláson).

Az óvodák csoportlétszáma most nagyon magas: 28 fő körüli. Az ideális a halmozottan hátrányos gyermekek kettőnek számítása volna az óvodavezető szerint. SNI-s gyerek nincs. SNI-szűrés: ha látják, hogy gond van, ott kérik a nevelési tanácsadót, pedagógiai

szakszolgálatot, hogy vizsgálja meg az érintett gyermekeket. Problémát jelentett itt, ha érintett szülő nem fogadta el a tanácsot, elvitte a gyermeket másik intézménybe. A szakértői bizottsághoz mindkét szülő jóváhagyása szükséges, ami szintén probléma.

Ami a napirendet illeti, az óvoda 6-16 óra között van nyitva. Negyed nyolckor kezdenek gyülekezni a gyerekek. Nyolctól kilencig reggelihez készülődés, játékpakolás zajlik. „Nagyon sok gyermek érkezik mélyszegénységből, itt eszik a nap folyamán először és utoljára, folyamatosan enne, mi egyszerre kezdjük az étkezést, ettől még mindenki kap enni, amennyit akar.” A mosakodást és reggelit 9-10 óra között tervezett foglalkozások követik. 10-12: játékidő, udvaron játék. 12-13: ebéd. 13-15: csendespihenő. 15-16: uzsonna, átöltözés, hazaviszik a gyerekeket. Késés nem jellemző, mert igazolatlan hiányzáshoz vezet, ami a családi pótlék elvételével is járhat. Betegségből a gyermekeket az óvoda csak orvosi igazolással veszi vissza, ugyanakkor problémát jelent, hogy a gyerekorvos kiadja az igazolást úgy, hogy a gyereket nem látja.

Az óvoda a védőnő és a polgármesteri hivatal tájékoztatása alapján várja az óvodásokat. Akiket nem találnak, azok családjait óvodapedagógusok keresik fel. Ez jól működik, a költözködéssel szokott probléma lenni. Szociálisan nem érett gyerek (még nem szobatiszta, egészségügyi problémái vannak), akinek a felmentését a betöltött 3. életév ellenére az anyuka kéri, jelenleg hét gyerek van az óvoda körzetében. Még nem szobatiszta, egészségügyi problémák vannak. Az óvodába való beszoktatás lépcsőzetes. Június 15-től szeptember 1-ig nem hoznak új óvodás gyerekeket. Az óvodavezető véleménye szerint a gyerekek 40 %-a nem óvodaérett, nem tud önállóan enni, nem tud önállóan öltözni, van, aki meg sem szólal. A Máltai Szeretetszolgálatot jelentős partnernek tekintik a fejlesztésben.

Fejlesztési feladatokat illetően az óvodavezető elmondta, hogy a beszédkésztséget DIFER-rel méri az óvoda 4 éves kortól; majd annak értékét az OviSZOLGA programban rögzítik, ez generálja a feladatokat, így az egyéni fejlesztés teljesen megvalósul. Bár a hozzáértő óvodapedagógus tudja, mik a fejlesztési feladatok, „mire ezt bebizonyítjuk, ahhoz kell másfél év”. További probléma, hogy a szakértői bizottság Miskolcon van, nem jön helybe. Az óvodavezető szerint a gyermekek fele szorulna fejlesztésre, magas a beszédhibások, súlyosan beszédhibások aránya. A Pedagógiai Szakszolgálatnál két pedagógus jut ezer gyerekre. Általános panasz, hogy nincsen szakember, az óvodába csak szűrni jár a logopédus. Gyógytornász rendszeresen jár az óvodába a szakszolgálatból, heti egy alkalommal, hozzá tartásjavításra, mozgáskoordinációs problémákkal mennek gyerekek. A szakszolgálat alkalmaz két fejlesztőpedagógust, 30 körüli gyermek ellátott így, itt a részképességproblémák fejlesztéséről van szó.

Két jó gyakorlatról számoltak be az óvodában: az egyik az IPR bevezetése és alkalmazása, a másik pedig az Utazás a Föld körül program, melynek a másság elfogadása, más népek megismerése a célja. Az óvoda emellett referenciainstítúción-hálózat tagja (TÁMOP 3.1.7-11/2-2011). További alternatív programjuk a Látható hangok, mely a személyiségfejlesztést célozza a zene által. Következő pályázatuk az IPR utódjaként az esélyteremtő óvodai pályázat

(EFOP-3.1.3-16-2016-00001, bázisintézményként), amelybe a fejlesztések, eszközök beszerzése, kollegák megújító tudása kerül bele. Három Bocsik programos csapata is van az óvodának. Megye legjobb edzője címet kapta meg egy velük foglalkozó óvónő.

Az óvodavezető a jelzőrendszeri együttműködést jónak tartja. A Máltai Szeretetszolgálat megítélése is pozitív. Örültek az ugrálóvárnak, programszervezésnek.

A területet ellátó iskola 1874-ből származik, akkor az egyház tulajdona volt. Vizenyős-nádas terület volt, a mai napig az épületek egy része alatt áll a víz, ettől dohos-salétromos, egészségtelen, vizesek a falak. A kollegáknál és a gyerekeknél is előfordul egészségkárosodás. Az új iskolaépület régóta napirenden szerepel. A táblási iskola hasonlóan rossz helyzetben van, az igazgató elmondása szerint két iskolát ki tudna váltani egy új. A kultúrházzal együtt hét különböző épületben folyik az oktatás. Aula nincsen, az udvaron keresztül közelítik meg a tantermeket. Az épületek is különböző életkorúak, az első szárny 1874-ből maradt, teljesen eltérő a villamoshálózat, a fűtési rendszer. Kis tornaszobájuk van a mindennapi testnevelés megvalósítására. A Decathlontól nyert 4,5-4,8 millió forintból alakítottak át egy régi tantermet tornaszobává. Egyetlen tanteremben sincs kézmosási lehetőség. Nincs főzőkonyha, csak melegítőkonyha, ennek ellenére nincs jellemzően higiéniai okokra visszavezethető betegség.

Az iskolaigazgató elmondása szerint örült az iskola, hogy megszabadul az önkormányzattól, mint fenntartótól, aki nem „szeretett minket”. Nagyon bíztak a KLIK-ben, az igazi cél az volt, hogy esélyt teremtsen a hátrányos helyzetű régiókban is. Nagyon komoly problémának tartja az iskola, hogy nem tudják a gyerekeket utaztatni, hogy el tudjanak jutni versenyekre, cigány népismereti vetélkedő, szavalóverseny. „Ilyen értelemben nem jó, hogy nincs önálló gazdálkodás, mindenhez engedélyt kell kérni, ez a felújításnál is hátrány volt.” Pozitívum, hogy a KLIK érzékeny az iskola infrastrukturális problémáira.

Az iskolában 350 tanulóra 32 pedagógus jut. Az iskolaigazgató szerint a nyugdíjasok foglalkoztatási lehetősége fontos volna, mivel óriási a pedagógushiány. A tantestület aránylag fiatal. Egyre több a nem kifejezetten alkalmas pedagógus: „Ha az első három hét megvan, akkor megvan”. Ehhez kapcsolódóan nagy a munkatársak fluktuációja: „A belvárosi iskolák is innen szipkássák el a legjobb pedagógusokat. Van egy masszív váz, akik 25-30 éve itt dolgoznak. Kiegészítés is előfordul.” A továbbképzések kapcsán elhangzik, hogy az iskola részt vesz egy lemorzsolódás elleni EFOP 3.1.5-ös pályázaton: itt elvárás, hogy az oktatási központ által meghirdetett képzéseken részt vegyenek – ehhez nem adnak útiköltség térítést: „Ha Ózdra kihelyezett képzés van, azon ott leszünk, nem a szándékkal van a baj, sok képzés színvonala megkérdőjelezhető.” Javaslatként ennek kapcsán megfogalmazódik, hogy rendelkezzen az iskola egy prémiumkerettel.

Évfolyamonként két osztály indul, jelenleg egy nyolcadik és három hetedik osztállyal. Ennek oka, hogy ha a diákok nem tudják a minimumkövetelményeket teljesíteni, nem jó szívvel engedik tovább őket a következő osztályba. Az iskolában 350 fő körüli létszám van, nem roma származású diák már nincsen. Az iskola tanulói Sajóvárkony, Bánszállás és Center

településrészekről érkeznek. Mivel városban belülről érkeznek a gyerekek, erre nincs utazási támogatás, ami problémát okoz.

Problémát jelent, hogy mindennapos a konfliktus a gyerekek között, főleg jellemző hó végén, amikor „érezhetően kevesebbet esznek otthon”. Majdnem minden diák részesül ingyenes étkezésben. Ehhez kapcsolódik, hogy egyre több szülőnek van munkája. Pozitívum, hogy az igazolatlan hiányzások száma jelentősen csökkent, a drog az iskolában nem igazán jellemző. A gyerekek családi hátterében jellemzőként említi az iskolaigazgató, hogy gyakran nincs jelen az édesapa az életükben.

Munkaerőpiac, közfoglalkoztatás

Ahogy a kohászati válsága beköszöntött, a mobilisabb lakosság kezdte elhagyni a várost. A képzetlen munkaerő maradt Ózdon, Várkonyon, jellemzően roma származásúak, akik eredetileg a településre Hajdúságból és Szabolcsból érkeztek. Az elköltözők házaik lassan amortizálódtak, sáros udvarok, hiányos tetőszerkezet, sok a romos épület, nagy részükben nincs bevezetve a víz, fürdőszoba nincs. Sajóvárkony lakosságszáma jelenleg 3500 körülre tehető. Az önkormányzatiság óta, 1990-től a város egyik választókerülete, sokáig önállóan, majd a választási reform idején ide került Bánszállás is, amely korábban egy bányásztelep volt, ma cigánytelep, illetve Center. Bánszálláson látványos a leromlás, egyetlen közintézménye az óvoda. Az egész városra jellemző a roma származásúak arányának növekedése. Itt található a GE, az ÓAM (Ózdi Acélművek Kft.), egy német érdekeltségű cég. A GE 1000-1500 főt, az ÓAM 500 főt foglalkoztat. Egy további kft is több száz embert foglalkoztat, ezek az erős adóbefizetők a városban. Itt található a városi szennyvíztelep is, a területnek van óvodája, iskolája, orvosi rendelője, kultúrháza, temploma. Bánszállás 5 km, Center további 7 km távolságra van.

A családsegítő elmondása szerint az aktív korúak alkalmi munkákat, jellemzően mezőgazdasági jellegűeket vállalnak több jövedelemért (Heves megye, Eger: szőlő; Alföld: almaszedés, barackszedés, -metszés). Mezőgazdasági idénymunka nagy részben férfiakra jellemző. Építőiparban való részvétel annyira nem jellemző. Ózdi cégeknél főleg nők dolgoznak, a GE fizikailag is közel van. „Ott családi adókedvezménnyel, három műszakos munkában nettó 210 ezer forint is megkereshető.” Bár a foglalkoztatás javult, a korábbi tartozások felhalmozása miatt kialakult adósságcspadából nem tudnak a családok kijutni.

Új munkalehetőségek jelentek meg az iskolában is: pedagógiai asszisztens, éjjeli őr, portás, karbantartó, ők mind cigány származású emberek. Sok közfoglalkoztatott ment át a GE-be a fizetés miatt. Most már Ózdon is munkaerőhiány van: „nyáron nem volt, aki lekaszálja a füvet”.

Szociális problémák, szociális ellátások

Jelentős jogszabályi változás volt, hogy 2016. január 1-től a családsegítő szolgálatot a gyermekjóléti szolgálattal összevonták. Van egy család- és gyermekjóléti központ, ők viszik a hatósági ügyeket, a család- és gyermekjóléti szolgálat felelőssége az enyhébb gyermekjóléti ügyeket (pl. 10 órás iskolai igazolatlan hiányzás), illetve a régi családsegítői dolgok kezelése.

A következő szint az alapellátás, ami együttműködési megállapodás alapján történik, az ügyfél beleegyezésével, önkéntes alapon, ez szintén a családsegítőhöz tartozik. Nem tartozik a családsegítő szolgálathoz: védelembé vétel, kiemelés, nevelésbe vétel. Ami a jelzőrendszert illeti, az a családsegítő elmondása szerint működik, és ha a tagok jeleznek, akkor minden jelzésre reagálnak: ha valaki jelez, a jelzés egyszeri ügyként kerül be, a családlátogatások alapján látják, hogy az egyszeri ügyből lesz-e eset.

A családsegítő az Ózd és Térsége Szociális, Egészségügyi és Gyermekjóléti Integrált Intézményhez tartozik, melynek fenntartója egy többcélú önkormányzati társulás. Ebben a formában látják el az orvosi, fogorvosi, gyermekorvosi, védőnői, gyermekvédelmi ellátást. A gyámhivatal ugyanakkor a járáshoz tartozik. Gyerekek esetében „van egy 50 órás igazolatlan vagy szülői elhanyagolás kapcsán védelembé vétel, kiemelés, családon belüli konfliktus vagy erőszak, akkor az erről szóló papírokat a jelzőrendszer jóvoltából megkapja a gyámügy, aki kéri a mi környezettanulmányunkat, a döntést ő hozza meg.” A központ tesz egy adott ügyben javaslatot és a gyámügy hozza meg a döntést, vagyis hatósági döntést a gyámügy hoz. Az összevonásnak értelmét nem érzékelik a gyakorlatban, inkább hátrányosnak tartják a munkatársak. „Jó volt régen, hogy a gyermekjóléthez tartoztak az arra vonatkozó ügyek, a családsegítőhöz pedig a szociális ügyek, ami önkéntes volt. Ott minőségibb munka folyt. Anyagi problémákkal bizalommal fordultak hozzájuk, de most, hogy tudják, hogy intézkedhet a gyerek ügyében, fél a központhoz fordulni.”

A szolgálati résznél a családsegítő elmondása szerint nagy a fluktuáció, a szakma meg nem fizetése miatt. A létszám 12 fős, de a létszámhiány általánosságban igaz az egész központra. A szolgálat Ózd és 16 környékbeli település területét látja el. A járás különböző településein polgármesteri hivatalokban van ügyfélfogadás, könyvtárban, iskolában, ahol helyet kapnak.

A rendszer átalakulásával pluszfeladatok, gyermekjólétes ügyek jelentek meg, illetve a jelzőrendszeri tagok jelzéseinek kezelése. Családsegítő időszakban gyermekes és gyermeknélküli családok nem voltak megkülönböztetve, most meg kell különböztetni. Ez a gyakorlatban alakult ki, más az adminisztrációja, az ügyfelekre fordított idő is átalakult. Régebben a szociális tevékenységre sokkal több idő jutott. Adományosztásnál gyerekes családok jobban előtérbe kerülnek, mint a nem gyerekesek, idős egyedül élők. A szociális részére nagyon kevés idő jut. Megszaporodtak a feladatok. A régi családsegítő feladatok kiegészültek azzal, hogy a gyámhivatal rengeteg környezettanulmányt kér. Egy találkozás a családdal nem elegendő a javaslattételhez. Védelembé vételt és kiemelést kezdeményezhet a családsegítő is, de a környezettanulmány (lakókörülmények, életkörülmények, javaslattétel az esetmenedzser által) egy részének megírásához nincs közük. Esetkonferenciákon ott vannak. A családsegítő szakmai véleménye, hogy nem tartja a védelembé vételt komoly intézkedésnek. Bár a kiemelés ennél komolyabb eszköz, de elmondása szerint „az sem jó, senkinek nem jó”.

Sajóvárkonyban a családsegítő véleménye szerint a problémátípusok 99 százalékban anyagi jellegűek. Egyéb jellemző problémák: ügyintézési problémák, információval nem rendelkezés,

torz információk, gyermekek veszélyeztetése, elhanyagoló szülői magatartás (testi, higiéniai problémák), iskolába, óvodába be nem illeszkedés, nehezen való beilleszkedés.

Vezetékes víz ki van építve ugyan, de a sajóvárkonyiak nagy része komfort nélküli lakásban lakik, nincs bent a víz, közkútról hordják. Közüzemi szolgáltatások hiányoznak a lakásokból, áramszolgáltatás vagy hiányzik, vagy megoldják a lakók, Sajóvárkonyon nincsenek előre fizetős mérőórák, amikkel kapcsolatban máshol a tapasztalatok pozitívak.

Pozitív trend, hogy az uzsora jelensége kevésbé látványosan van jelen, mint régebben. Negatív trend, hogy egyre gyakoribb a droghasználat, olcsó „herbál” vásárlása.

Az interjúk szerint az önkormányzati lakások száma elenyésző. Lakások többsége magántulajdon, kérdés, hogy ki a tulajdonos, mivel igen rendezetlenek a tulajdonviszonyok. Tendencia, hogy egy család egy adott házban él, magát tulajdonosként állítja be költözéskor, eladja egy következőnek, aki szembesül azzal, hogy nem a tulajdonostól vette meg. Rendezetlen tulajdonviszony továbbá kizár szociális támogatásokat, pl. települési támogatáshoz kell tulajdoni lap, lakásbérleti szerződés.

A családsegítő egyik jellemző tevékenysége, hogy ügyintézésben segítséget nyújt a lakosoknak (adminisztrációs, kérelmek írása, szolgáltató felé részletfizetési kérelmek írása, rendőrség, önkormányzat, büntetésekkel kapcsolatban, bíróság felé beadványkészítés, családtámogatási ellátáshoz nyomtatvány kitöltése).

A családsegítő a helyi családi viszonyokat relatíve stabilnak tartja, a házasság nem jellemző. Az első gyermek vállalásának alsó határa szélsőséges esetben 16 év.

Ami a családsegítő és az iskola kapcsolatát illeti, a 2016-os összevonás után történt kapcsolatfelvétel iskolával és óvodával a jelzőrendszer miatt. Jellemző ügyek az iskolai hiányzások, beilleszkedési problémák, magatartási zavarokkal kapcsolatos problémák, szülő nem megy be az iskolába, velük való együttműködés. Óvodával való kapcsolattartás ritkább, telefonon zajlik, egy hónapban egyszer. Ha nincs probléma, akkor nem jeleznek. Szeptember 1-től kötelező az iskolai szociális munka, ez a központra vonatkozik, nem a pedagógiai szakszolgálatnál. „Ez egy kiforratlan dolog.”

A családsegítő a Máltai Szeretetszolgálat tevékenységét pozitívan értékeli, mert a tevékenység szociális. Adományt szoktak tőlük kérni, mindig segítenek. Beindulnak majd a szolgáltatások is, volt kollégáik vannak ott, lesz közösségi ház, szolgáltatásokkal, ez is nagyon pozitív a területrészen. „Néha túl szociálisak is. Ha nem kérnek, is ad. Nem kérnek cserébe semmit.”

Ózdon többféle tevékenységgel is jelen van a Máltai Szeretetszolgálat. Működteti a Gyerekesély Programot, fut a Biztos Kezdet Gyerekház, ott egy gyerekházvezető és egy munkatárs, illetve egy közfoglalkoztatott dolgozik. A tanodának decemberben jár le a pályázati forrása: szakmai vezető, három tanodát fog össze, egy mentor, és még egy munkatárs, illetve egy segítő közfoglalkoztatott. Jelenlét-pont: van egy házvezetője, egy munkatárs, lesz még egy

helyi segítő. Továbbá megvalósul egy sportprogram a Málta SE vezetésével ott van továbbá egy fő munkatárs. A tanoda sorsa kérdéses. A Máltai Szeretetszolgálat fenntartja az átmeneti időszakban az intézményeket, mert utána nehezebb újraindítani. A tanodában 30 gyerekkel kell dolgozni, a Jelenlét lehetővé tesz majd több ember bevonását.